

บทที่ ๒

รวมบทความวิจัย

ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๒

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๖
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทที่ ๒

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๒

การจัดทำรวมบทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงาน โดยมุ่งให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่น ๆ นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เป็นการช่วยให้ผู้บริหารและนักการศึกษาประหยัดเวลาในการอ่านและติดตามค้นคว้ารายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ สามารถทำความเข้าใจกระบวนการวิจัย ข้อมูลและข้อค้นพบ รวมทั้งสามารถอ้างอิงผลการศึกษาวิจัยได้โดยง่าย และประการสำคัญงานวิจัยเหล่านี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามภารกิจของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น ๗ กลุ่ม จำนวน ๓๔ เรื่อง ดังนี้

๑. กลุ่ม “การจัดรูปแบบการเรียนการสอน”	จำนวน ๑๐ เรื่อง
๒. กลุ่ม “การเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”	จำนวน ๕ เรื่อง
๓. กลุ่ม “การศึกษารองรับในศตวรรษที่ ๒๑”	จำนวน ๑ เรื่อง
๔. กลุ่ม “การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน”	จำนวน ๑ เรื่อง
๕. กลุ่ม “การพัฒนาาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร”	จำนวน ๕ เรื่อง
๖. กลุ่ม “การนิเทศ ติดตามและประเมินผล”	จำนวน ๔ เรื่อง
๗. กลุ่ม “อื่น ๆ”	จำนวน ๘ เรื่อง

๑. งานวิจัยเรื่อง “การจัดรูปแบบการเรียนการสอน”

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	๑.๑ รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุสูงวัย ในเขตภาคใต้ตอนบน
(ภาษาอังกฤษ)	-
ผู้ทำวิจัยและคณะ	นางสาวณัฐภัสสร แดงมณี ครูชำนาญการ ศฝช.ชุมพร นางสาวพัชรี ไชยโรจน์ นางอรอนงค์ จันทรมณี นางสายชล จักรเจริญ
ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย	-
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์	ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนชุมพร สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย	๒๕๖๐
ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย	๒๕๖๐

ความเป็นมาของการวิจัย

“การศึกษา” หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ “การศึกษาตลอดชีวิต” หมายถึง การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มียุทธศาสตร์ที่เน้นการพัฒนาการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท สร้างโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนทุกกลุ่มอย่างเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ การดำเนินงานของสำนักงาน กศน. พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่มีจุดเน้นด้านประชากรกลุ่มเป้าหมาย มุ่งสร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีความเป็นธรรมให้กับประชากรทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา เป็นความหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕ ในมาตรา ๔

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๘

ผู้สูงอายุเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งในการจัดการศึกษาดังกล่าว ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันพบว่ากำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย ก็คือ การที่มีจำนวนผู้สูงอายุหรือประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งหมด ในขณะที่วัยเด็กและแรงงานลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ ผลการสำรวจปี ๒๕๕๗ พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ ๑๔.๙ ของประชากรทั้งหมด และในอีก ๑๕ ปีข้างหน้า จะมีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเป็นร้อยละ ๒๕ ของประชากรไทยทั่วประเทศ สำหรับภาคใต้มีจำนวนผู้สูงอายุถึงร้อยละ ๑๒.๐ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ๒๕๕๗) ซึ่งภาวะการดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่กระทบต่อสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะปัญหาภาวะพึ่งพิง นั่นคือ การพึ่งพิงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากการลดการจ้างงาน พบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ ๕๘.๘๗ จะไม่ได้ทำงาน แต่จะมีรายได้จากบุตรและเบี้ยยังชีพ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านการดูแลตนเอง การอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุมีภาวะซึมเศร้าขาดกำลังใจ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๔ (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๒) จึงได้มีการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ มาตรการ การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยส่งเสริมการเข้าถึงและพัฒนากิจการบริการการศึกษาและการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อความเข้าใจชีวิต และพัฒนาการในแต่ละวัย เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุที่เหมาะสม (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ๒๕๕๓) จึงเห็นได้ว่าการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุเป็นประเด็นสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความพอใจในชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพกายและใจที่ดี สามารถควบคุมตนเองและตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการการศึกษาดูชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน
๒. เพื่อออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาดูชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน
๓. เพื่อสร้างคู่มือการจัดการศึกษาดูชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการแบ่งเป็น ๘ ขั้นตอน ดังนี้

๑. วิเคราะห์ความต้องการการศึกษาดูชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน
๒. สร้างรูปแบบการจัดการศึกษาดูชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน
๓. ทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาดูชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน
๔. พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาดูชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน
๕. ยืนยันรูปแบบการจัดการศึกษาดูชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน
๖. จัดทำคู่มือการจัดการศึกษาดูชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน
๗. ประเมินคู่มือการจัดการศึกษาดูชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน
๘. เผยแพร่รูปแบบ/คู่มือการจัดการศึกษาดูชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๙

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ตามประเด็นที่ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. ประชากรในการวิเคราะห์ความต้องการการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงอายุในเขตภาคใต้ตอนบน ได้แก่ ผู้สูงอายุในภาคใต้ตอนบน จำนวน ๒๔๘,๓๕๐ คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับศึกษาสัดส่วนของประชากร (P) ณ ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% เมื่อยอมให้ความคลาดเคลื่อน (E) ของการประมาณค่าสัดส่วนที่เกิดขึ้นได้ในระดับ +๕ (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. ๒๕๕๙ : ๑๕๐) ได้ จำนวน ๔๐๐ คน หลังจากนั้นจึงสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิตามจังหวัด

๒. ประชากรในการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงอายุในเขตภาคใต้ตอนบน ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุที่จดทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในเขตภาคใต้ตอนบน ๗ จังหวัด รวมจำนวน ๑,๐๕๑ ชมรม ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการใช้โปรแกรมสุ่มแบบหลายขั้นตอน จนได้ชมรมผู้สูงอายุที่จะลงไปทดลอง จำนวน ๓ ชมรม ตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ สุ่มเลือกอำเภอจาก ๗ จังหวัดเพื่อเป็นพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งสิ้น ๗ พื้นที่ ผลการสุ่ม คือ จังหวัดชุมพร จัดที่อำเภอปะทิว จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดที่ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดที่อำเภออ่อนพิบูลย์ จังหวัดระนอง จัดที่อำเภอกระบุรี จังหวัดภูเก็ต จัดที่อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดกระบี่ จัดที่อำเภอลำทับ จังหวัดพังงา จัดที่อำเภอเมืองพังงา

ขั้นตอนที่ ๒ สุ่มตำบลที่จะลงไปทดลอง

- ๑) จังหวัดชุมพร อำเภอปะทิว ผลการสุ่ม ทดลองที่ตำบลดอนยาง
- ๒) จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภออ่อนพิบูลย์ ผลการสุ่มทดลองที่ตำบลควนเกย
- ๓) จังหวัดระนอง อำเภอกระบุรี ผลการสุ่มทดลองที่ตำบลน้ำจืด

ขั้นตอนที่ ๓ สุ่มเลือกชมรมผู้สูงอายุที่จะลงไปทดลอง

๑) จังหวัดชุมพร อำเภอปะทิว ผลการสุ่ม ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลมาบอำมฤต ตำบลดอนยาง

- ๒) จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภออ่อนพิบูลย์ ผลการสุ่ม ชมรมผู้สูงอายุตำบลควนเกย
- ๓) จังหวัดระนอง อำเภอกระบุรี ผลการสุ่ม ชมรมผู้สูงอายุบ้านน้ำจืดน้อย ตำบลน้ำจืด

ในการประเมินความพร้อมในการเข้าสู่สังคมสูงวัยและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อรูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงอายุในเขตภาคใต้ตอนบน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ร่วมทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงอายุในเขตภาคใต้ตอนบน ชมรมละ ๕๐ คน รวม ๑๕๐ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดประชุมปฏิบัติการจัดทำเครื่องมือการวิจัยโดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบัน กศน. ภาคใต้ ที่ช่วยกันพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย เครื่องมือ จำนวน ๘ ฉบับ ได้แก่

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๑. แบบบันทึกข้อมูลความต้องการการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ
๒. แบบสอบถามความต้องการการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ
๓. แบบบันทึกข้อมูลการประชุม
๔. แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัย
ในเขตภาคใต้ตอนบน
๕. แบบสอบถามความพร้อมของผู้สูงอายุในการเข้าสู่สังคมสูงวัย
๖. แบบสอบถามความพึงพอใจผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตตามรูปแบบการจัดการศึกษา
ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน
๗. ประเด็นการสนทนากลุ่ม
๘. แบบบันทึกการตรวจสุขภาพ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลความต้องการการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยวิเคราะห์
ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา
๒. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
สถิติที่ใช้ ประกอบด้วย
ค่าร้อยละ (Percentage)
ค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X})
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)
๓. ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ความต้องการการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะอยู่บ้าน ไม่ค่อยได้ออกสังคม ผู้สูงอายุหลายคนที่ต้องมีหน้าที่เลี้ยงหลานซึ่งถูกนำมาฝากไว้ จนไม่ได้ทำกิจกรรมอะไร เกิดความเบื่อหน่าย การศึกษาตลอดชีวิตจะเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดคุณค่า สอดคล้องกับแนวคิดของปิยะพงษ์ ไสยโสภณ และสุภาพรณ น้อยอำแพง (๒๕๕๑) กล่าวว่า ผู้สูงอายุยังมีความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาหรือ การเรียนรู้เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานทั้ง ๕ ได้แก่ ความต้องการความรู้เพื่อสามารถปรับตัวดำรงตนอยู่ในสังคม ความต้องการทักษะเพื่อสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้ ความต้องการความรู้เพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ให้แก่สังคม ความต้องการความรู้เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อม ให้มีความเข้าใจความเป็นไปในสังคมและเรียนรู้เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในชุมชนสังคม และยังสอดคล้องกับแนวคิดของมาร์ที อูไรรัตน์ (๒๕๕๒) กล่าวว่า ความต้องการของผู้สูงอายุโดยทั่วไปมี ๔ ด้าน คือ ความต้องการด้านร่างกาย เป็นความต้องการที่ผู้สูงอายุปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน ได้แก่ การรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ความต้องการด้านจิตใจ เป็นความต้องการความรัก การดูแลเอาใจใส่ ความต้องการ

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ด้านการยอมรับและยกย่องจากสมาชิกในครอบครัวและบุคคลอื่น ความต้องการด้านการเงิน และความต้องการความรู้ที่จะพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้และพึงพอใจในชีวิต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิไล ตั้งจิตสมคิด (๒๕๕๑) ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบในผู้สูงอายุ คือ รายได้ของผู้สูงอายุต่อการเลี้ยงชีพ และผู้สูงอายุต้องการให้ลูกหลานเลี้ยงดูและต้องการให้รัฐช่วยเหลือด้านรายได้ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของอรอาไพ บุรานนท์ (๒๕๕๔) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามความต้องการของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ความต้องการทางกาย ความต้องการด้านจิตใจ ความต้องการด้านสังคม และความต้องการด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ

๒. รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน เน้นการจัดการศึกษาตามความต้องการของผู้สูงอายุใน ๓ ด้าน ได้แก่ การดูแลสุขภาพ อาชีพ สวัสดิการและการอยู่ร่วมกันในสังคม ทั้งนี้ เพราะทั้งสามด้านมีความสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงาน กศน. นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ มีประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวม ตอบสนองความต้องการและเกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ได้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุของสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวรูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตจึงมีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัย สอดคล้องกับแนวคิดของตรีคม พรหมมาบุญ (๒๕๕๗) ได้กล่าวถึงรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุว่า ควรจัดการศึกษาเพื่อให้ความรู้ ข่าวสารข้อมูลในเนื้อหาสาระที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ ในด้านสุขภาพอนามัย ด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ งานอดิเรก และสันทนาการ เป็นต้น ซึ่งอาจจัดในรูปของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรมกลุ่มสนใจ หรือการฝึกอาชีพระยะสั้นก็ได้และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุเทพ ธรรมะตระกูล (๒๕๕๒) ศึกษาวิจัยและพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า หลังจากจัดกิจกรรมพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสุขภาพ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ผ่านการทดสอบสมรรถภาพทางกาย ในส่วนของสุขภาพจิต ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น ได้แก่ ความรู้สึกสมหวังในชีวิต รู้สึกพอใจในชีวิต รู้สึกว่าชีวิตมีความสุข มั่นใจว่าจะสามารถควบคุมอารมณ์ได้ รู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ตามลำดับ ส่วนของการให้ความรู้การดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจมากเกี่ยวกับเนื้อหาที่เข้าอบรม สอดคล้องกับการส่งเสริมสุขภาพ มีความใหม่และทันสมัย ทำให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดีมาก ได้แก่ การออกกำลังกายตามหลักวิธีการ การกินอาหารครบ ๕ หมู่ ซึ่งผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สามารถส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายทั่วไปและเฉพาะโรค กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการปฏิบัติธรรมของผู้สูงอายุ กิจกรรมงานอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และกิจกรรมการประกวดแข่งขันสุขภาพ ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของตรีคม พรหมมาบุญ (๒๕๕๗) ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุโรคเรื้อรังในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตผู้สูงอายุโรคเรื้อรังมี ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ (ก) ด้านสภาพ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ปัจจุบัน ปัญหาสุขภาพและความจำเป็นในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต (ข) ด้านวัตถุประสงค์ (ค) ด้านเนื้อหาสาระ (ง) ด้านวิธีการจัดการศึกษาตลอดชีวิต และ (จ) ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

๓. คู่มือการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน พบว่า ได้มีการจัดทำคู่มือการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน ในมิติต่างๆ จำนวน ๓ เล่ม ได้แก่ ๑) คู่มือการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมิติด้านการดูแลสุขภาพ ๒) คู่มือการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมิติด้านอาชีพ และ ๓) คู่มือการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมิติด้านสวัสดิการและการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้คู่มือ ภาพแสดงรูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน คำอธิบายรูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคู่มือดังกล่าวได้ผ่านการถอดบทเรียนจากผู้เกี่ยวข้องซึ่งได้นำกิจกรรมต่าง ๆ ไปใช้กับผู้สูงอายุและได้ผลเป็นที่พอใจ เป็นประโยชน์ต่อผู้นำไปใช้ต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของเพ็ญแข ประจันปัจฉิม (๒๕๕๐) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุควรได้รับการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งก่อนวัยสูงอายุและหลังวัยสูงอายุในรูปแบบการฝึกอบรมและการให้ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นการเตรียมตัวด้านจิตใจ และสังคมก่อนวัยเกษียณ การศึกษานอกระบบหลังวัยเกษียณ เพื่อเป็นการพัฒนาตนเอง เช่น การเรียนหลักสูตรระยะสั้นในเนื้อหาที่สนใจตามที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ จัดให้บริการแก่ชุมชนในลักษณะการศึกษาต่อเนื่อง และการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

๑.๑ การนำรูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบนไปใช้อาจมีการปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับความต้องการของพื้นที่นั้นๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

๑.๒ ชุมชนควรส่งเสริมให้เกิดกลุ่มผู้สูงอายุมีการเรียนรู้และการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและสร้างความรู้สึกรักคุณค่าให้แก่ผู้สูงอายุ

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการทำวิจัยประเมินและติดตามผลการนำรูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุผู้สูงวัยในเขตภาคใต้ตอนบนไปใช้ในพื้นที่ต่าง ๆ กัน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่มีความหลากหลายในการนำไปใช้กับชุมชน

๒.๒ ควรมีการทำวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในกลุ่มผู้สูงอายุในเขตภาคใต้ตอนล่างซึ่งมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๓
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

๑.๒ การศึกษาสภาพและความพร้อมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โดยครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
เขต ๔

(ภาษาอังกฤษ)

-

ผู้ทำวิจัยและคณะ

นางสมจิต อินจันทร์ นักวิชาการศึกษานำวิทยานิพนธ์
นายประสิทธิ์ เมืองไสย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔
นางสาวเพ็ญทอง ไชยวงศ์คำ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
นางแสงจันทร์ กันยะมูล นักวิชาการศึกษานำวิทยานิพนธ์
นางชฎาพร ปราโมทย์ นักวิชาการศึกษานำวิทยานิพนธ์
นางสมจิต อินจันทร์ นักวิชาการศึกษานำวิทยานิพนธ์
นางอุไร กาละปัน นักวิชาการศึกษานำวิทยานิพนธ์
นางบัวจันทร์ สุริโย นักวิชาการศึกษานำวิทยานิพนธ์
นางสาวฉัตรนภา อุ่นคำ นักวิชาการศึกษานำวิทยานิพนธ์
นางสินีนานา วงศ์น้อย นักวิชาการศึกษานำวิทยานิพนธ์

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย

นายกิตติภักข์ กนกธาดาสกุล ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔
นายประสิทธิ์ เมืองไสย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๑
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย

๒๕๖๐

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย

๒๕๖๑

ความเป็นมาของการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดสิทธิในการรับการศึกษาของบุคคล
ไว้ในมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่งว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้อง
จัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และในมาตรา ๕๐ ยังได้กำหนดว่า “บุคคลย่อมมี
เสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลัก

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๔ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

วิชาการย่อมได้รับความคุ้มครองเท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน “ (ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๐) โดยผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือผู้ทุพพลภาพ หรืออยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิ ตามมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่งเช่นกัน และยังได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษา โดยทัดเทียมกับ บุคคลอื่น” ตามมาตรา ๔๙ วรรคสองด้วย ส่วนในด้านการจัดการศึกษาอบรม นอกจากรัฐแล้วองค์กรวิชาชีพ หรือองค์กรเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิตย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐตามมาตรา ๔๙ วรรคสาม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ยังมีความเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับครอบครัวในหลายเรื่อง เช่น การขออนุมัติจัดการศึกษา สถานที่ยื่นคำขออนุญาต เวลา ในการขออนุญาต การจัดทำแผนการจัดการศึกษา การจัดโครงสร้างเวลาเรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ การนิเทศ ให้คำแนะนำ ปรึกษา ดูแล การวัดการประเมินผล และสิทธิประโยชน์ทางการศึกษา เป็นต้น อย่างไรก็ตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔ ได้พยายามประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวดำเนินงานไปด้วยดี โดยมุ่งเน้นได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และเกิดประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ดังนั้น จึงมีคำถาม วิจัยว่า ครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษาขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีสภาพดำเนินงานจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวอย่างไร รวมทั้งครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษามีสภาพดำเนินงานจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวอย่างไร และสภาพความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวหรือ ผู้จัดการศึกษามีความพร้อมเพียงใด ซึ่งข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน บริหารจัดการ ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของครอบครัว
๒. เพื่อศึกษาสภาพความพร้อมและความพึงพอใจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว หรือผู้จัดการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติ บรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ บิดาหรือมารดา หรือผู้จัดการศึกษาที่บิดาหรือมารดาอบหมายให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว จำนวน ๑๔ คน เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๕ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต ๔ มีการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน ๑๔ ครอบครัว ผู้เรียน ๑๖ คน มีนักวิชาการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ ครอบครัวเป็นผู้ขออนุญาตและจัดการศึกษาเองทั้งหมด และ จัดโดยครอบครัวเดียวทั้งหมด

๑.๒ สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาของครอบครัว

การขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว

๑) การเตรียมความพร้อมก่อนการขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔ โดยมีการศึกษากฎหมายและระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะศึกษาคู่่มือแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวเป็นอันดับแรก การศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และกฎกระทรวง ว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๖

๒) เหตุผลที่ครอบครัวขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ส่วนใหญ่จัดตาม ความต้องการของผู้เรียนเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ โรงเรียนในระบบไม่สามารถจัดการเรียนการสอน ตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล เด็กมีปัญหาด้านสุขภาพ อีกเหตุผลหนึ่งคือ โรงเรียน ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตอบสนองความต้องการของผู้ปกครอง/ความต้องการพิเศษของผู้เรียน/ ความสามารถพิเศษของผู้เรียนได้

๓) การส่งเสริม สนับสนุน จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔ ในการขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว โดยจัดให้มีบุคลากรให้คำปรึกษา/แนะนำ/อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับขั้นตอนการขออนุญาต เช่น แนะนำให้ศึกษาคู่่มือ เอกสารที่เกี่ยวข้องการเรียนรู้ จากอินเทอร์เน็ตการเรียนรู้จากครอบครัวที่ได้รับอนุญาตแล้ว และบุคลากรตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทุกครอบครัว คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ นอกจากนี้ยังได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานการจัดการศึกษา โดยครอบครัวให้ครอบครัวได้ศึกษา และจัดประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการขออนุญาต และ ทุกบ้านเรียนไม่มีปัญหาในการขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว

๔) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ทุกครอบครัวจะจัดทำแผน ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ปรึกษากับเขตพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ นอกจากนี้มีการประยุกต์ จากแผนการจัดการศึกษาของครอบครัวอื่นที่ได้รับอนุญาตแล้ว และศึกษาจากคู่มือการดำเนินงานการจัดการ ศึกษาโดยครอบครัว และนำแผนเสนอคณะกรรมการฝ่ายวิชาการทุกครอบครัว

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๑.๓ การจัดการกระบวนการเรียนรู้

๑) การส่งเสริม สนับสนุน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ของครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษา
การจัดการกระบวนการเรียนรู้ของครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษา ส่วนใหญ่จัดเป็นกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระ รองลงมาได้แก่ การจัดเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ผสมผสานกลุ่มประสบการณ์ และ
จัดเป็นกลุ่มประสบการณ์อย่างเดียว/จัดโดยใช้แผนเฉพาะบุคคล เด็กพิเศษ

๒) รูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครอบครัว/ผู้จัดการศึกษา มีการจัดการเรียนรู้จากการ
ปฏิบัติจริง และเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมภายในบ้าน ส่วนการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกับบ้านเรียน
อื่น ๆ และการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนท้องถิ่นมีน้อย

๓) สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่ครอบครัวใช้เพื่อจัดการเรียนรู้

ครอบครัวจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้อินเทอร์เน็ตทุกครอบครัว รองลงมาได้แก่
เรียนรู้จากหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ สื่อมัลติมีเดีย วารสารต่าง ๆ ตามลำดับ ส่วนในเรื่องแหล่ง
เรียนรู้ครอบครัวได้เรียนรู้จากสถานที่ต่าง ๆ ภายในครอบครัว การพาไปทัศนศึกษานอกสถานที่
ทุกครอบครัวเรียนรู้จากเครือข่ายบ้านเรียน สำหรับแหล่งเรียนรู้ที่ครอบครัวพาไปศึกษาเรียนรู้มากที่สุด
ได้แก่ ห้องสมุด สนามกีฬา ห้องคอมพิวเตอร์ แต่เด็กบ้านเรียนขาดโอกาสในการเรียนในห้องปฏิบัติการ

๔) การให้การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้
ของครอบครัว โดยมีการนิเทศ ติดตาม ดูแล ให้ความช่วยเหลือในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ จัดทำ/จัดทำ
คู่มือ/เอกสารเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบครัว รองลงมาได้แก่ จัดประชุมให้ความรู้ ความเข้าใจ
กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครอบครัว
ให้คำแนะนำแก่ครอบครัวใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้จากสถานศึกษาต่าง ๆ

๕) การนิเทศติดตาม ดูแล ช่วยเหลือให้คำแนะนำการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย

ครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการนิเทศติดตาม ดูแล ช่วยเหลือให้คำแนะนำการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ครบทุกครอบครัว โดยไปนิเทศติดตาม ดูแลช่วยเหลือ ปีการศึกษาละ ๑-๒ ครั้ง
บ้านเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการในการนิเทศ ติดตาม ดูแลให้ความช่วยเหลือ โดยการจัดประชุมให้ความรู้
ความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ที่ตรงตามความต้องการของครอบครัว และรองลงมาได้แก่ จัดให้มีการนิเทศ
ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือโดยให้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต พูดคุย สาธิต
การระดมสมอง และประสานเชิญวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวัดผล
ประเมินผลการเรียนรู้ และไม่มีปัญหาในการนิเทศ ครอบครัวให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการ
นิเทศเป็นอย่างดี

๖) การวัดประเมินผลการเรียนรู้ของบ้านเรียน ส่วนใหญ่ครอบครัว/ผู้จัดการศึกษา จะวัด
และประเมินผลระหว่างเรียน และหลังเรียน และต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปช่วยส่งเสริม
สนับสนุนให้มีการวัดประเมินผลด้วยเทคนิควิธีการประเมินแบบองค์รวม โดยใช้วิธีพูดคุย สอบถาม สังเกต

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๗ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

การปฏิบัติจริงของผู้เรียน การตรวจสอบหลักฐานร่องรอย ทักษะทางสังคม รองลงมาคือ การประชุมสร้าง
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร

๗) สิทธิประโยชน์ที่บ้านเรียนได้รับจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทุกครอบครัว ได้รับ
เงินอุดหนุนทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนตามระดับการศึกษา (อนุบาล-มัธยมศึกษา) ตรงตามระยะเวลา
รองลงมาได้แก่ การเข้าร่วมทดสอบระดับต่าง ๆ การขอมีบัตรประจำตัวผู้เรียนและการได้รับข่าวสาร
การเข้าร่วมแข่งขันทางวิชาการ เช่น การสอบวิชาการนานาชาติ สสว.ท. เป็นต้น

๒. สภาพความพร้อมของผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
เขต ๔ ในภาพรวมทั้ง ๔ ด้าน (ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนรู้
ด้านสื่อแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี ด้านงบประมาณ) ผู้จัดการศึกษามีความพร้อมในระดับมาก และ
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว มีความพร้อมในเรื่องกระบวนการจัดการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับเนื้อหาของผู้เรียน การวัดและประเมินผลผู้เรียน และ
ทักษะความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนเรื่องที่ครอบครัวมีความพร้อมน้อย
ได้แก่ ทักษะและความสามารถในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านการจัดอาคาร สถานที่
แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการปรับปรุงสถานที่เพื่อการเรียนรู้

๓. ความพึงพอใจของครอบครัวที่มีต่อการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

จากแบบสอบถามครอบครัวที่มีความพึงพอใจในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๗ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ๔.๓๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า
ครอบครัวมีความพึงพอใจการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔
มากที่สุด ได้แก่ ทาง การติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับการขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว ค่าเฉลี่ย ๔.๗๑
รองลงมาคือ ความพึงพอใจในเรื่อง การจัดบุคลากรให้คำแนะนำปรึกษาในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา
ของครอบครัว ค่าเฉลี่ย ๔.๖๔ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และขั้นตอนในการตรวจสอบ และพิจารณา
ความถูกต้องของแผนการจัดการศึกษาของครอบครัว/การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่เพื่อขออนุญาตจัด
การศึกษาโดยครอบครัว ค่าเฉลี่ย ๔.๕๗ และการนิเทศ ติดตาม ดูแล ให้ความช่วยเหลือในการจัดการศึกษา
ของครอบครัว ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ ตามลำดับ

๔. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการเยี่ยมครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการประชุมระดมความคิดเห็น จากการสัมภาษณ์
จำนวน ๑๐ ครอบครัว จาก ๑๔ ครอบครัว จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ๒ ครอบครัว ระดับ
ประถมศึกษา จำนวน ๗ ครอบครัว และระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑ ครอบครัว ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก้
พ่อ แม่ บุคคลในครอบครัว และผู้เรียน สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ ๗ ประเด็น ดังนี้

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๘ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๔.๑ การขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ครอบครัว/ผู้จัดการศึกษาทุกครอบครัว มีการเตรียมความพร้อมโดยการศึกษากฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๔๕ กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พ.ศ.๒๕๔๗ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.๒๕๔๖ และฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๖๐ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๑ และฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๖๐ สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ คู่มือการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แนวทางการขออนุญาตจัดการศึกษาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและเครือข่ายบ้านเรียนในเขตพื้นที่และต่างเขตพื้นที่ รวมถึงการศึกษาแนวทางจากข้อมูลในอินเทอร์เน็ต เหตุผลที่ครอบครัวต้องการจัดการศึกษาเอง ส่วนใหญ่ต้องการจัดสนองต่อความสามารถของลูกที่มีความสามารถพิเศษ และโรงเรียนในระบบไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ บางครอบครัวต้องการให้ลูกมีวิถีชีวิตตามแบบของครอบครัว บางครอบครัวลูกมีปัญหาสุขภาพ (เด็กพิเศษ/พิการ) เมื่อส่งไปเรียนในระบบแล้วเกิดการเจ็บป่วย บางครอบครัวเป็นเด็กพิการ/ร่างกายมีกระดูกผิดรูป ต้องเข้ารับการรักษาและพบแพทย์เป็นประจำ ทำให้ขาดเรียนบ่อยผู้ปกครอง จึงต้องจัดการศึกษาเอง และอีกเหตุผลหนึ่งคือ พ่อ แม่ มีแนวคิดที่นอกกรอบ คิดว่าผู้ปกครองสามารถที่จะแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุดให้กับลูกอยากให้ลูกเรียนแล้วมีความสุข สามารถต่อยอดในการเรียนต่อและประกอบอาชีพได้ การได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากเขตพื้นที่ในการขออนุญาต ครอบครัวส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำปรึกษาหารือจากเขตพื้นที่เกี่ยวกับขั้นตอนการขออนุญาตจัดทำแบบฟอร์มต่าง ๆ เพื่อประกอบการขออนุญาตให้

๔.๒ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ครอบครัวและผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว ส่วนใหญ่มีแนวทาง/เป้าหมายการจัดการศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้เด็กได้ก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เน้นการเรียนอย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น มีการปฏิบัติจริง ใช้สื่อเทคโนโลยีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของครอบครัว มี ๑ ครอบครัวที่เรียนร่วมกับโรงเรียนในระบบ (ภาคภาษาไทย) ส่วนภาคภาษาอังกฤษจะแสวงหาที่เรียนที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง สังเกตครอบครัวส่วนใหญ่จะเน้นภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ และศิลปะ ส่วนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จะจัดแบบผสมผสานโดยบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ และความต้องการของผู้เรียน มีการปรึกษาหารือร่วมกับเขตพื้นที่ในการจัดทำแผนจนได้แผนที่สมบูรณ์ สำหรับผู้สอน ได้แก่ พ่อ แม่ บุคคลในครอบครัว เครือข่ายครอบครัว ครูพิเศษเฉพาะด้าน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาล้านนา ศิลปะ กีฬา และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ระดับชั้นที่จัดทำแผนการจัดการศึกษาครอบครัวขอเปิดสอนตั้งแต่ก่อนประถมศึกษา ๒ ครอบครัว ประถมศึกษา ๑๐ ครอบครัว และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๒ ครอบครัว

๔.๓ การจัดกระบวนการเรียนรู้ของบิดา มารดา/ผู้จัดการศึกษา

การจัดกระบวนการเรียนรู้ของครอบครัว/ผู้จัดการศึกษา ส่วนใหญ่จัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา จัดเป็นกลุ่มพัฒนาการ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการพัฒนาความสัมพันธ์เล็กมดใหญ่ พัฒนาการตามวัยการ ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๙ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

เน้นทักษะชีวิตและการบูรณาการโดยเน้นการปฏิบัติจริง บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสมรรถนะการอ่าน เขียน การคิดวิเคราะห์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เน้นกระบวนการและฝึกปฏิบัติจริงจากชีวิตประจำวัน มีการพาไปศึกษานอกสถานที่โดยแหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่น จังหวัด ในประเทศ และบางครอบครัวพาลูกไปศึกษาแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ ต่างประเทศ สำหรับสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ใช้หนังสือเรียนจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ สืบค้น ข้อมูลทางเว็บไซต์ต่าง ๆ บางครอบครัวพาไปเรียนกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การตีกลองสะบัดชัย การฟ้อน ดนตรี การเรียนภาษาล้านนา เป็นต้น

๔.๔ การนิเทศ ดูแล ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ครอบครัวได้รับการนิเทศ ติดตาม ดูแลช่วยเหลือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็น รายครอบครัว ส่วนใหญ่นิเทศ ติดตาม ที่บ้านละ ๑-๒ ครั้งต่อปีการศึกษา และเข้าร่วมประชุมสัมมนาและ เปลี่ยนเรียนรู้ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดขึ้นปีละ ๑ ครั้ง มีการนิเทศ ติดตาม ทั้งทางตรงและทางอ้อม วิธีการนิเทศ ได้แก่ การไปติดตามให้คำปรึกษา และตรวจสอบหลักฐานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ชิ้นชมผลงาน/ชิ้นงานของผู้เรียนในแต่ละครอบครัว นอกจากนี้ ได้จัดส่งคู่มือ แนวทางการจัดการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลง ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะทางไลน์ เฟสบุ๊ก ส่งหนังสืออ่านประกอบให้แก่ผู้เรียน ส่งคู่มือ แนวทางการศึกษาการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่บ้านเรียนเน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และมีการ ประสานงานกันระหว่างบ้านเรียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้นิเทศมีปฏิสัมพันธ์กับบ้านเรียน เป็นอย่างดี เครื่องมือที่ใช้นิเทศ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น

๔.๕ การวัดประเมินผลการเรียนรู้

การวัดประเมินผลการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่ให้บ้านเรียนแต่ละบ้านจัดทำบันทึก ข้อตกลงของแต่ละบ้านเรียนไว้ทำแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละบ้านเรียนว่า บ้านเรียนจะวัด ประเมินผล อย่างไร คิดเป็นสัดส่วนระหว่างเขตพื้นที่ศึกษากับบ้านเรียนอย่างไร เช่น บ้านเรียนวัดประเมินผลผู้เรียน ร้อยละ ๗๐ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา วัดประเมินร้อยละ ๓๐ เป็นต้น มีบางบ้านที่ขอวัดประเมินผลเกิน ร้อยละ ๗๐ ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องนำเสนอให้คณะกรรมการฝ่ายวิชาการพิจารณาให้ความเห็นชอบ สำหรับระดับก่อนประถมศึกษาจะวัดประเมินโดยเน้นประเมินแบบองค์รวมวิธีการประเมินใช้วิธีสังเกต พฤติกรรม ตรวจสอบผลงาน และประเมินจากการปฏิบัติจริง ไม่มีแบบทดสอบและบ้านเรียนต้องส่งแบบ รายงานประเมินตนเองให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปีละ ๑ ครั้ง

๔.๖ สภาพความพร้อมของผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต ๔ มีความพร้อมในเรื่องการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อการเรียนรู้อย่างหลากหลายสอดคล้องกับเนื้อหาของผู้เรียน รวมทั้งงบประมาณที่จะต้องใช้ในการจัดการศึกษาให้แก่ บุตรหลาน บางครอบครัวพาลูกไปแสวงหาที่เรียนตามสถาบันต่าง ๆ หาซื้อสื่อที่ทันสมัยสอดคล้องกับความ

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๒๐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

สนใจของผู้เรียน ทุกคนควรให้ความสำคัญในการเรียนด้านภาษา ดนตรีและศิลปะ นอกจากนี้ยังเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนมาความกล้าในการแสดงออกมีทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทุกครอบครัวและเครือข่าย โดยเฉพาะการวัดผลประเมินผล

๑.๒ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดทำตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ วิธีการวัดประเมินผล เผยแพร่ลงในเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

๑.๓ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรเป็นพี่เลี้ยงในการวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของแต่ละบ้านเรียน

๑.๔ สำนักงานเขตพื้นที่ ควรเป็นพี่เลี้ยงในการจัดทำรายงานประจำปีของบ้านเรียน (SAR) ให้เป็นระบบ

๑.๕ บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวอย่างทอ่งแท้ และให้คำแนะนำอย่างถูกต้อง

๑.๖ ควรให้สำนักงานส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ดูแลรับผิดชอบการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน และองค์กรวิชาชีพ แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานจัดการศึกษาโดยครอบครัว

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

๑.๓ การพัฒนากิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิต
ผู้สูงอายุในเขตภาคใต้ตอนบน

(ภาษาอังกฤษ)

Development of Lifelong Education Activities to Enhance Life
Quality Elderly in The Upper Southern Region

ผู้ทำวิจัยและคณะ

นางสาวณัฐภัสสร แดงมณี

ครูชำนาญการ ศฝช.ชุมพร

นางจางวดี คุรุเสถียร

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

โรงพยาบาลมาบอำมฤต

นางสาวณัฐกฤตา ไชยชนะ

ครู กศน.ตำบลดอนยาง อำเภอปะทิว
จังหวัดชุมพร

นายศิริชัย ทิพย์อักษร

ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน เทศบาล
ตำบลมาบอำมฤต

นางสาววรัญชร์รัตน์ เวสสุวรรณ

นักจัดการงานทั่วไป ศฝช.ชุมพร

นางสาวสาลินี เวสสุวรรณ

ผู้ดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนยาง
(Caregiver)

นางสาวช่อเพชร วจน์นัท

ผู้ดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนยาง
(Caregiver)

นางสาวอารีย์ จันทร์วิเศษ

ผู้ดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนยาง
(Caregiver)

นางนิตาชล เทียงตรง

ผู้ดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนยาง
(Caregiver)

นางชีพ แดงใหญ่

ผู้ดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนยาง
(Caregiver)

นางศิริรัตน์ จันทนนคร

ผู้ดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนยาง
(Caregiver)

นางสาวขนิษฐา เขียรศรี

ผู้ดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนยาง
(Caregiver)

นางอนุรี เหลืองเพชรงาม

ผู้ดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนยาง
(Caregiver)

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๒๒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย -

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนชุมพร
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย ๒๕๖๑

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย ๒๕๖๑

ความเป็นมาของการวิจัย

คุณภาพชีวิตมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดสร้างขึ้นและเป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานที่จะทำให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา บุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีจะเป็นผู้มีแบบแผนในการดำรงชีวิต มีการพัฒนาปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และยอมรับในคุณค่าและความสำคัญของตนเอง สังคม ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกภาคส่วนควรหามาตรการเตรียมการรองรับในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น จากบทสรุปสถานการณ์สูงวัยของประชากรไทย พบว่า ในปี ๒๕๕๗ ประเทศไทยมีประชากรทั้งหมดประมาณ ๖๘ ล้านคน ในขณะที่ประชากรไทยใกล้จะถึงจุดอิมตัว โครงสร้างอายุของประชากรกลับเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในปี ๒๕๕๗ ประชากรสูงวัยที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมีจำนวนมากถึง ๑๐ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๕ ของประชากรทั้งหมด จึงประชากรกำลังสูงวัยขึ้นอย่างรวดเร็วมาก ประเทศไทยได้กลายเป็น “สังคมสูงวัย” มากตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ และกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” เมื่อประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมีมากถึงร้อยละ ๒๐ ในปี ๒๕๖๔ หรืออีก ๗ ปีข้างหน้า

สถานการณ์การอยู่อาศัยของผู้สูงอายุก็เปลี่ยนไป ขนาดครอบครัวไทยได้เล็กลงจนเหลือเฉลี่ยเพียง ๓ คน ในปัจจุบันผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังจะมีสัดส่วนสูงขึ้น ในปี ๒๕๕๗ สัดส่วนของผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียวเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ ๙ และอยู่กับคู่สมรส ร้อยละ ๑๙ ผู้ที่อยู่เพียงลำพังเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะต้องดูแลและเฝ้าระวัง นอกจากนี้พบว่า ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนมีมากถึงร้อยละ ๓๔ ซึ่งรายได้ของคนกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งมาจากการได้รับจากบุตร ซึ่งพบว่ามีน้อยลง แต่พบสภาวะที่ผู้สูงอายุต้องหันมาหารายได้จากการทำงานมากขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ในช่วงวัย ๖๐-๖๙ ปี ในขณะที่คนกลุ่มนี้ยังต้องประกอบอาชีพหารายได้ใน การดำรงชีวิต แต่ปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุก็ยังเป็นปัจจัยกระทบ ทั้งในด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย โรคภัยไข้เจ็บ โดยเฉพาะโรคความดันโลหิต โรคเบาหวาน โรคข้อเข่าเสื่อม เป็นต้น

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนชุมพรเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทภารกิจในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่ควรได้รับการพัฒนา

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๒๓

คุณภาพชีวิตที่สำคัญด้านการศึกษาเป็นอันดับแรก เพราะหากคนมีความรู้ก็จะพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ ทั้งวิธีการดูแลสุขภาพ รายได้และเศรษฐกิจ จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนากิจกรรม การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตภาคใต้ตอนบนขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
๒. เพื่อพัฒนากิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
๓. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการสัมภาษณ์และสอบถามผู้สูงอายุ
๒. การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีการ กำหนดจุดมุ่งหมายให้การจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต วางแผนการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต และสร้างแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
๓. การทดลองจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต โดยใช้การวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว
๔. การประเมินคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต โดย การสอบถามและสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากรในการศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดชุมพร ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด ชุมพร โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลดอนยาง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร จำนวน ๕๐ คน
๒. ประชากรในการทดลองจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดชุมพร ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด ชุมพร โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลดอนยาง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ซึ่งไม่ซ้ำ กับกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ ๑ จำนวน ๓๖ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดประชุมปฏิบัติการจัดทำเครื่องมือการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัด การศึกษาให้กับผู้สูงอายุ และผู้ที่มีประสบการณ์ด้านวัดผล ประเมินผล ช่วยกันพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยเครื่องมือ จำนวน ๘ ฉบับ ได้แก่

๑. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับชีวิตของผู้สูงอายุ
๒. แบบสอบถามความต้องการในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
๓. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๒๔ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๔. แบบวัดระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (ฉบับสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ)
๕. แบบสัมภาษณ์การประเมินคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
๖. แบบวัดระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (ฉบับสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ)
๗. แบบสังเกต
๘. แบบประเมินแผนการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสุขภาพอนามัย รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม ด้านเศรษฐกิจ และการออม และด้านการเรียนรู้ตามลำดับ
๑. ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มีประสิทธิภาพเท่ากับ ๙๑.๗๘/๙๒.๔
๒. หลังการดำเนินการพัฒนากิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด มีคุณภาพชีวิตโดยรวมทั้ง ๔ ด้าน ดีขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนากิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสู่สังคมสูงวัยในเขตภาคใต้ ตอนบน ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ๑.๑ รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณและส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุให้ทั่วถึงทุกชุมชน
- ๑.๒ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควรนำผลจากการวิจัยไปกำหนดนำสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน

๒. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

- ๒.๑ การนำแผนการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุไปใช้ อาจมีการปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับความต้องการของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลายมากยิ่งขึ้น
- ๒.๒ การทำงานเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานสาธารณสุข หน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรศาสนา จะทำให้การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๓.๑ ควรมีการทำวิจัยพัฒนากิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ
- ๓.๒ ควรมีการทำวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๒๕
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๓.๓ ควรมีการทำวิจัยพัฒนากิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตสำหรับ
ผู้สูงอายุกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มติดเตียง กลุ่มติดบ้าน เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

๑.๔ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของชุมชน
ท้องถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทรา

(ภาษาอังกฤษ)

The Development of Learning Resources to the Informal
Education Management of the Local Community in
Chachoengsao Province

ผู้ทำวิจัยและคณะ

นางญาณิศา สุขอุดม
นายจตุรงค์ ทองดารา
นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ
นางนุสรรา สกลนุกรกิจ
นายนพรัตน์ จุวรรณ
นางสาวลลิตา บุญเฉลิม
นางสาวเบญจวรรณ อำไพศรี
นางสาวฐิติมา วงศ์บัณฑิต

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย

-

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย

๒๕๖๑

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่ผลงานวิจัย

๒๕๖๑

ความเป็นมาของการวิจัย

จากวิสัยทัศน์และทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่เน้นการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนแปลงผ่านประเทศไทย จากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีการกระจายรายได้และการพัฒนาอย่างเท่าเทียม มีระบบนิเวศที่ดี สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่วิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ทั้งนี้ ในด้านของการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคน เน้นให้คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งการมีสุขภาพที่ดี มีความรู้ และมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี มีการศึกษาและการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานสากล สามารถพัฒนาคนไทย และให้มีทักษะการเรียนรู้ในเชิงจิตวิเคราะห์ สร้างสรรค์ ต่อยอดไปสู่การสร้างนวัตกรรมการรู้ ตลอดจนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๙)

จากระยะเวลาที่ผ่านมา แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตถือเป็นภาพรวมของการศึกษาทุกประเภทที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตาย และเป็นการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลให้ปรับตัวเข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงในทุกช่วงชีวิต และพัฒนาต่อเนื่องให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งการศึกษามีได้ สิ้นสุดลงเมื่อบุคคลเรียนจบหรือสำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่การศึกษาตลอดชีวิตเป็น

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๒๗

รูปแบบของการศึกษาที่บุคคลแสวงหาความรู้ได้ตลอดเวลา แม้ว่าจะพ้นจากช่วงวัยเรียนมาแล้ว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๕) การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเน้นไปที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ มีอิสระที่จะเลือกเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยไม่เน้นรูปแบบของการศึกษา

การพัฒนาการจัดการตามอัธยาศัยที่มีการนำข้อมูลทุนทางสังคม องค์กรความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้เป็นต้นทุนและปัจจัยในการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยให้เกิดขึ้นในชุมชน ท้องถิ่น มาพัฒนาให้เกิดเป็น “แหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยของชุมชน” จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะจะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีโอกาสทำความเข้าใจ และเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นของตนเองและแบบมีส่วนร่วม ผ่านรูปแบบการเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบ พัฒนา และเลือกในสิ่งที่ต้องการรู้ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องห่างหายไปจากสังคมไทย เช่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น อาชีพชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

ดังนั้น จากสถานการณ์และความสำคัญกล่าวไว้ในข้างต้น จึงเป็นโอกาสที่สำคัญที่หน่วยงานการศึกษาและภาคีเครือข่าย จะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยให้เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งต้องพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้ของประชาชน และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง โดยเน้นให้มีการนำทุนทางสังคม องค์กรความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามาเป็นต้นทุน และปัจจัยในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยให้เกิดขึ้นในชุมชน อันจะเป็นการสนับสนุนให้ชุมชนดังกล่าว เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของตำบลโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
๒. ศึกษาบทเรียน องค์กรความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
๓. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในชุมชนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีการใช้เครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยใช้แบบสำรวจข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของตำบลร่วมกับการสนทนากลุ่ม และการถอดบทเรียน องค์กรความรู้ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน ๓ ตำบล คือ ตำบลหนามแดง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา ตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม และตำบลดงน้อย อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่จะมาเข้าร่วมดำเนินงานแบบเฉพาะเจาะจง เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาที่มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของตำบล รวมถึงการถอดบทเรียน องค์กรความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของพื้นที่เป้าหมาย จึงจำเป็นต้องใช้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับเนื้อหาความรู้ที่จะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของตำบลเป้าหมาย

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๒๘

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของตำบล จำนวน ๓๖ ตำบล ประกอบด้วย ตำบลหนองแดง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา ตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม และตำบลดงน้อย อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งมีเนื้อหาจำนวน ๗ ด้าน คือ ด้านประวัติและสภาพโดยทั่วไปของตำบล ด้านทุนทางสังคม และศักยภาพของตำบล ด้านวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมสำคัญของชุมชนท้องถิ่น ด้านการสื่อสาร ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจชุมชน และด้านการเมืองการปกครอง

๒. บทเรียน องค์กรความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเรื่องเด่นที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบล จำนวน ๓ ตำบล ที่จะนำมาใช้เป็นเนื้อหาในการจัดการศึกษาตามอัยาศัยของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เนื้อหาบทเรียน องค์กรความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และการประกอบอาชีพของประชาชนในตำบลเป้าหมาย โดยมีเนื้อหาในประเด็นประวัติความเป็นมา เป้าหมาย ศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ รวมถึงเนื้อหาความรู้หรือประสบการณ์ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ความต้องการในการพัฒนาและต่อยอด ตลอดจนข้อมูลเพื่อการติดต่อประสานงาน

๓. การดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในตำบลของพื้นที่เป้าหมาย จำนวน ๓ ตำบล คือ ตำบลหนองแดง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา ตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม และตำบลดงน้อย อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสื่อ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ ร่วมกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาตามอัยาศัย

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะโดยทั่วไป

๑.๑ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริม สนับสนุน และประสานภาคีเครือข่ายกลุ่มองค์กรชุมชนปราชญ์ชาวบ้าน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กและเยาวชน

๑.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรร่วมมือกับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัย และหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อการพัฒนากลุ่มองค์กรชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาตามอัยาศัย

๑.๓ ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้เข้าไปใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้

๑.๔ ควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาตามอัยาศัย

๑.๕ ผู้ที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาตามอัยาศัย สามารถนำแนวทางหรือเครื่องมือ รวมถึงผลการดำเนินงานโครงการฯ นี้ ไปใช้หรือประยุกต์ใช้เพื่อการจัดการศึกษาตามอัยาศัยในชุมชนท้องถิ่นได้

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๒๙
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ จัดให้มีการดำเนินการโครงการวิจัยในรูปแบบนี้อีก โดยการขยายพื้นที่ดำเนินงานไปยัง ตำบล อำเภอ หรือจังหวัดอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สำหรับการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

๒.๒ จัดให้มีการศึกษาความต้องการในการเรียนรู้ รวมถึงความต้องการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ชุมชน ท้องถิ่น โดยจัดให้มีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยที่แตกต่างกัน หรือศึกษาความต้องการในการเรียนรู้ รวมถึงความต้องการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน ท้องถิ่น โดยการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยที่แตกต่างกัน เช่น วัยเด็ก วัยรุ่น วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ เป็นต้น

๒.๓ จัดให้มีการวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยอาจจัดให้สอดคล้องกับนโยบายด้านการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : แหล่งเรียนรู้ การศึกษาตามอัธยาศัย

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

๑.๕ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาปฐมวัยเชิงบูรณาการ
ระดับจังหวัดแบบมีส่วนร่วมจังหวัดหนองบัวลำภู

(ภาษาอังกฤษ)

-

ผู้ทำวิจัยและคณะ

ว่าที่ ร.ต.ดร.สันติสุข อยู่สุข	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
นายพรชัย จันทะคุณ	ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศชำนาญการพิเศษ
นายนิยมชาติ รสโสดา	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
นางปิยฉัตร ใจเอื้อ รอลส์ตัน	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
นางกัญจนกมล มาลี	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
นางบัวประกายแก้ว มาร์ติน	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
นางวงษ์จันทร์ จันทรชมภู	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
ดร.โชติพิพัฒน์ จุลมณีรุ่งเรือง	ศึกษานิเทศก์จังหวัดหนองบัวลำภู
ดร.กฤต สุวรรณพรหม	รองศึกษานิเทศก์จังหวัดหนองบัวลำภู

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย

ดร.โชติพิพัฒน์ จุลมณีรุ่งเรือง ศึกษานิเทศก์จังหวัดหนองบัวลำภู
ดร.กฤต สุวรรณพรหม รองศึกษานิเทศก์จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย

๒๕๖๑

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย

๒๕๖๑

ความเป็นมาของการวิจัย

การศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ การจัดการศึกษาในแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศจะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย แต่จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์และการแข่งขันกับนานาประเทศที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ จำเป็นต้องอาศัยฐานความรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ (อังคณา ตุงตะสมิต, ๒๕๕๐ : ๑)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ เพื่อให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัดนำหลักสูตรไปใช้ โดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กและสภาพท้องถิ่น ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๖ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๖๐:๑) และได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ ให้มีความสอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน เพื่อพัฒนาไปสู่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยและแผนแม่บทกฎหมายต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ หากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติ ชุมชน และครอบครัว เห็นคุณค่าของการศึกษาปฐมวัย มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และสนับสนุนการจัดการศึกษา

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๓๑

โดยร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบในการวางแผน ส่งเสริม สนับสนุน ตรวจสอบ ซึ่งสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานนั้น จำเป็นต้องมีการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ลงสู่การปฏิบัติ เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กปฐมวัยพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติต่อไป

ดังนั้น ผู้รายงานพบว่า แนวทางหนึ่งที่จะสามารถแก้ปัญหาได้คือ การพัฒนาระบบการสร้างระบบการมีส่วนร่วม เพื่อให้มีการดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินการพัฒนาการศึกษาในระดับปฐมวัย เพื่อให้การดำเนินประสานการดำเนินการของหน่วยงาน ๔ กระทรวงหลักในจังหวัดอย่างเป็นระบบ จึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินการจัดการศึกษาและเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย และสภาพปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยนำวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมโดยร่วมคิด ร่วมกันแก้ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่เกิดขึ้นและได้วางแผนร่วมกันใน ๔ กระทรวงหลัก ประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย โดยมีระบบที่การขับเคลื่อนที่พัฒนาขึ้นในสถานการณ์จริงในการจัดการศึกษาของจังหวัดหนองบัวลำภู โดยมีการนิเทศ ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่าง ๆ ใช้กระบวนการประเมินเชิงปฏิบัติการมาประยุกต์ใช้ ซึ่งสามารถแก้ปัญหาที่หน่วยงานประสบอยู่ได้ตามสภาพจริงที่เกิดขึ้น และเป็นการเสริมพลังอำนาจร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องได้อีกทางหนึ่ง โดยการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของระบบการประเมิน ทำให้หน่วยงานทางการศึกษาได้ร่วมกันดำเนินการอย่างมีความมั่นใจ ในเชื่อมั่นว่า การดำเนินการมีความสอดคล้องกับปัญหาของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นสำคัญ และจะทำให้หน่วยงานและทีมงานมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพของตนเอง ตามแต่บทบาทหน้าที่ของแต่ละกระทรวงในการดำเนินการขับเคลื่อนด้านการขับเคลื่อน และการปฏิบัติงานในหน้าที่ของแต่ละกระทรวง เพื่อให้การทำงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและนโยบายของแต่ละกระทรวง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเพื่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาปฐมวัยเชิงบูรณาการระดับจังหวัด
๒. เพื่อศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การศึกษาศึกษาปฐมวัยเชิงบูรณาการระดับจังหวัด
๓. เพื่อศึกษาการดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาศึกษาปฐมวัยเชิงบูรณาการระดับจังหวัด
๔. เพื่อประเมินผลการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาศึกษาปฐมวัยเชิงบูรณาการระดับจังหวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการรายงานประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการ ผู้แทนกระทรวง ๔ กระทรวงหลัก ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ดังนี้

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๓๒

ระยะที่ ๑ มีลำดับขั้นตอน คือ เครื่องมือการรายงานเป็นแบบบันทึกการประชุม เครื่องบันทึกของ คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาปฐมวัยเชิงบูรณาการ ระดับจังหวัด (๒๕๖๑-๒๕๖๔) การวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ ๒ มีลำดับขั้นตอนคือ เครื่องมือการรายงานเป็นแบบบันทึกการประชุม การวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ ๓ เครื่องมือการรายงานเป็นแบบบันทึกการประชุม การวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ ๔ มีลำดับขั้นตอนคือ เครื่องมือการรายงานเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันเพื่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาปฐมวัยเชิงบูรณาการ ระดับจังหวัด เด็กยังมีปัญหาด้านการพัฒนาในการพัฒนา IQ ปัญหาด้านพัฒนาการทางร่างกาย ปัญหาด้าน การพัฒนาสติปัญญา และปัญหาด้านสุขภาพ เด็กแรกคลอดออกมามีน้ำหนักน้อยกว่า ๒,๕๐๐ กรัม และ ปัญหาไม่ได้รับวัคซีนป้องกันโรค

๒. ผลการพัฒนายุทธศาสตร์การศึกษปฐมวัยเชิงบูรณาการระดับจังหวัด โดยใช้กระบวนการ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกภายใน SWOT Analysis และ TOWS Matrix ประกอบด้วย ๓ ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างเด็กไทยเป็นคนดี มีวินัย โครงการที่ดำเนินการโครงการ/ กิจกรรม โครงการส่งเสริมเด็กไทยให้เป็นคนดี มีวินัย

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาเด็กไทย เป็นคนเก่ง ใฝ่เรียนรู้ มีทักษะ โครงการที่ดำเนินการ โครงการ/กิจกรรม โครงการส่งเสริมพัฒนาเด็กไทยเป็นคนเก่ง ใฝ่เรียนรู้

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมเด็กไทยเข้มแข็ง โครงการที่ได้ดำเนินการโครงการ/กิจกรรม ส่งเสริมและพัฒนากิจการศึกษาศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล ๑-๓)

๓. ผลการศึกษาดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษปฐมวัยเชิงบูรณาการระดับจังหวัด ดังนี้

๓.๑ จัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

๓.๒ การจัดทำโครงการศึกษาดูงานแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Active Learning) โรงเรียนลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

๓.๓ จัดโครงการในการประชุมสัมมนาเพื่อสร้างการรับรู้ ขยายผลการดำเนินการของโรงเรียน ที่เป็น Best practice จำนวน ๒ รุ่น รวมผู้เข้าร่วมอบรม ๕๐๐ คน

๔. ผลการประเมินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษปฐมวัยเชิงบูรณาการระดับจังหวัด การประเมินมีประโยชน์ ทำให้ทราบสภาพปัญหาบริบทในการดำเนินงาน ทำให้มีกรอบในการดำเนินงาน การจัดการศึกษปฐมวัย ทำให้การดำเนินงานมีเป้าหมายชัดเจนสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เป้าหมาย คณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์มีความพึงพอใจ โดยมีเป้าหมายอุปสรรค มีข้อจำกัด

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๓๓ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ในเรื่องเวลาในการขับเคลื่อนของแต่ละหน่วยงาน ความแตกต่างในแต่ละบริบทของหน่วยงาน และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำการพัฒนาการศึกษาในระดับปฐมวัยไปประยุกต์ใช้

๑.๑ เนื่องจากการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีการดำเนินการจากหลายหน่วยงานในสังกัด จึงควรมีการบูรณาการและการประสานงานระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบ จึงจะทำให้การดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๑.๒ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณค่ามากที่สุด เนื่องจากสมองมีการพัฒนาการ จึงต้องดำเนินการในการส่งเสริมด้านโภชนาการ ด้าน IQ และการให้อาหารเสริม ตลอดทั้งการเตรียมการตั้งครุภัณฑ์ เพื่อให้ได้เด็กแรกคลอดที่มีคุณภาพ และพัฒนาให้เด็กได้รับการพัฒนาสมองในช่วงเวลาที่สำคัญที่สุด ในช่วงอายุ ๐-๖ ปี

๑.๓ การพัฒนาในช่วงเวลานี้ หากพื้นเวลาไปแล้วจะทำให้สมองขาดการพัฒนาให้มี IQ สูงเป็นการขาดโอกาสในการเสริมสร้างทางสติปัญญาของบุคคล

๑.๔ การดำเนินการพัฒนาการศึกษาปฐมวัย ควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่โรงเรียนหรือหน่วยงานที่มีผลงานดีเด่นเพื่อสร้างความตระหนัก

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการรายงานครั้งต่อไป

๒.๑ ผลการรายงานพบว่า การพัฒนาการทางสมองของช่วงวัยนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่ควรให้ความสำคัญและตระหนักในการพัฒนามากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงวัยอื่น ๆ จึงควรศึกษาเพิ่มเติมถึงรูปแบบในการพัฒนาที่มีประสิทธิผลในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพิ่มเติม

๒.๒ ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางการอ่าน การเขียนของเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมทักษะทางวิชาการ

๒.๓ ควรวิจัยและพัฒนา (R&D) รูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อรองรับการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพตามหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

๑.๖ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสาร
ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี
ส่วนร่วมสำหรับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา

(ภาษาอังกฤษ)

The Development of Learning Model to Enforce Daily Life
English Communicative Skill Through Participatory Research
for The Office of Non-Formal Education

ผู้ทำวิจัยและคณะ
ชื่อผู้เชี่ยวชาญ

นางสาวปัทมา กนกกช

ผศ.ดร.ปรัชญา บินหมัดหนี

ดร. ปรีดา เบ็ญการ

นายธนกร เกื้อกุล

นางฐิตารีย์ บ้างสกุลวิวัฒน์

นางดลพรรณ ทองแดง

รอง ผอ.สถาบันนานาชาติ
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

อาจารย์ โปรแกรมมิชชาวัตผลการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัดสงขลา

วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

สำนักงาน กศน. จังหวัดสงขลา

ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์

ชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครศรีธรรมราช เขต ๑

ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์

ชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สงขลา เขต ๒

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย

-

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย

๒๕๖๒

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย

๒๕๖๒

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๓๕

ความเป็นมาของการวิจัย

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของคนไทยและคนทั่วโลก เพราะการดำเนินชีวิตประจำวัน การติดต่อสื่อสาร การศึกษาการแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของสังคมโลกเพื่อการเข้าใจตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการแสวงหามิตรไมตรีและความร่วมมือกับต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารกันโดยตรง การใช้อินเทอร์เน็ต การดูทีวี การดูภาพยนตร์ การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หนังสือคู่มือทางด้านวิชาการต่าง ๆ ฯลฯ ทุกวันนี้คนไทยสามารถรับรู้ข่าวสารหรือติดต่อกับเพื่อนต่างชาติได้ภายในเสี้ยววินาที ล้วนแล้วแต่อาศัยการสื่อสารที่มีภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการทำงานในประชาคมอาเซียน ดังกฎบัตรอาเซียนข้อ ๓๔ ที่บัญญัติว่า “The Working Language of ASEAN shall be English เมื่อเป็นเช่นนี้ในวงการศึกษาก็มีการตื่นตัวและเตรียมพร้อมกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนเป็นอย่างมาก นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความคิดเห็นอย่างกว้างขวางในการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษของเยาวชนและคนทำงานในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นว่าพลเมืองทุกคนในประเทศต้องใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีคุณภาพ (นพพร สโรบล, ๒๕๕๔ : ๑)

การใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยไม่เป็นการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน จะเห็นว่าหลังจากที่นักเรียนเรียนภาษาอังกฤษจบการศึกษาไปแล้ว ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้คนไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษพื้นฐานได้ สอดคล้องกับผลการรายงานของสำนักจัดอันดับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ (Education First) ได้เสนอรายงานดัชนีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษครั้งที่ ๕ (๕ th EF English Proficiency Index) (EF EPI) โดยการทดสอบจากประชากร ๙๑๐,๐๐๐ คน ในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ จำนวน ๗๐ ประเทศ รายงานสรุปทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค รวมถึงแนวโน้มการเรียนภาษาอังกฤษและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษกับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ (English proficiency and their economic competitiveness) ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับที่ ๖๒ จาก ๗๐ ประเทศและสิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ ๑๒ ของโลก (ไทยรัฐออนไลน์, ๒๕๕๘. สืบค้น เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐, จาก <https://www.thairath.co.th/content/๕๓๖๙๓๐>.)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา

๒. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษก่อนและหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน

๓. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๓๖

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากศูนย์ กศน.อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา จำนวน ๔๐ คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที่เครื่องมือใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

๑. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันและแผนการจัดการเรียนรู้

๒. แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

๓. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน มีชื่อเรียกว่า Automatic Speaking โดยมีองค์ประกอบดังนี้ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยหลักการทำงานของสมอง สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการเรียนการสอน ๓ ขั้นตอน คือ

๑.๑ ขั้นนำ เตรียมความพร้อมกระตุ้นให้เอื้อต่อการเรียนการสอนภาษา ๒ ขั้นสอน ใช้กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยหลักการทำงานของสมองโดยใช้คู่มือ Let's speak English ๓

๑.๒ ขั้นสรุป ใช้กิจกรรมการเรียนรู้จากบทเรียนสำเร็จรูป โดยผ่านโปรแกรม TSU MOOC (Massive Open Online Courseware) มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ ๗๗.๒๕/๘๐.๐๐ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ ๗๕/๗๕ ปรากฏว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

๒. นักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. นักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลาให้สูงขึ้น ควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น สำหรับผู้เรียนในระดับชั้นอื่น ๆ โดยครูต้องคำนึงถึงเนื้อหา ไม่ควรจำกัดเวลา และไม่หวังผลสำเร็จในระยะเวลายันสั้น ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๓๗ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๑.๒ ควรมีการนิเทศ ติดตามผลเป็นประจำ ทั้งการนิเทศภายในโรงเรียนและการนิเทศภายนอก เพื่อเป็นการพัฒนาอย่างเป็นระบบและมีแนวทางในการประเมินเป็นแนวทางเดียวกัน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ใช้บทเรียนออนไลน์โดยผ่านโปรแกรม TSU MOOC (Massive Open Online Courseware) ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงาน กศน. จังหวัดสงขลา และมหาวิทยาลัยทักษิณ ทำให้รูปแบบการจัดการ เรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาอิสระจังหวัดสงขลามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดเป็นผลให้นักเรียนได้ฝึกออกเสียงกับครูเจ้าของภาษาในบทเรียน ออนไลน์ จะทำให้พูดเป็นธรรมชาติซึ่งมีประโยชน์มาก

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรกำหนดนโยบายหรือโครงการสนับสนุนจัดอบรมหลักสูตรพัฒนานครุที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน เน้นการถอดเป็นสำคัญและการเรียนกับครูต่างชาติ

๒.๒ ควรมีการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาความสามารถทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษ เพราะ การฝึกการอ่านจะสามารถพัฒนาความรู้ภาษาอังกฤษในระยะยาวได้เป็นอย่างดี

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๓๘
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	๑.๗ การวิจัยแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี		
(ภาษาอังกฤษ)	Effective Inclusive Education for Inclusive Schools under Ministry of Education, Ubonratchathani		
ผู้ทำวิจัยและคณะ	นางจิตตวดี ทองทั่ว		
ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย	ดร.ทวิศักดิ์ นามศรี	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๑	
	นางสุรีกาญู ธิแจ้	ครูเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาพิเศษ โรงเรียนวัดช่างเคี่ยน	
		สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๑	
ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประชุม ผงผ่าน อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี		
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์นงนุช เพชรบุญวัฒน์ รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี		
	นางธณัฐชนก นิยมพลี	รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑๐ จังหวัดอุบลราชธานี	
	นางเป็ยทิพย์ สีดำ	นักจิตวิทยาคลินิกชำนาญการ กรมสุขภาพจิตที่ ๑๐	
	นางพัชรินทร์ วรรณรักษ์	นักจิตวิทยาคลินิกชำนาญการ กรมสุขภาพจิตที่ ๑๐	
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี		
ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย	๒๕๖๒		
ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่ผลงานวิจัย	๒๕๖๒		

ความเป็นมาของการวิจัย

การศึกษาเป็นสิทธิพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับจากการจัดสวัสดิการแห่งรัฐ ไม่เว้นแม้บุคคลพิการ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ประชากร เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาและแนวคิดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ที่มุ่งเน้นการจัดให้คนทุกกลุ่มมีสิทธิได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ (UNESCO. ๒๐๐๕) การศึกษาพิเศษจึงต้องเน้นถึงความสามารถและศักยภาพของเด็กพิเศษ โดยไม่ต่อกย้ำความพิการของเขา เด็กพิเศษทุกคนจึงต้องเข้ารับการศึกษาอย่างเพียงพอ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพของตนให้ถึงขั้นสูงสุด

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๓๙

การจัดการศึกษาที่เอื้อประโยชน์ต่อเด็กพิการที่มีความต้องการพิเศษตามสิทธิ ให้มีความเสมอภาค ทั้งด้านการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามกฎหมายและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ ในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการจำเป็นพิเศษด้านการศึกษารายบุคคลในสภาพแวดล้อมที่มี ข้อจำกัดน้อยที่สุดซึ่งหมายถึงการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้เข้าเรียนรวม กับนักเรียนปกติทั่วไป

การบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้าง SEAT ถือเป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่นำมาใช้ในการ บริหารโรงเรียนเรียนรวม เพื่อเน้นหนักการพัฒนาในเชิงคุณภาพที่อาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อพัฒนาให้เด็กและเยาวชนพิการที่มีความต้องการพิเศษได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้อง ตามเจตนารมณ์ที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติและนโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพปลอด จากอุปสรรคและตั้งอยู่บนฐานของสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานีพิจารณาถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเรียนรวม จึงถือเป็นนโยบายสำคัญในการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพ ของโรงเรียนเรียนรวม (inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี” เพื่อนำ นวัตกรรมที่ได้จากการวิจัยไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับคนพิการในวัยเรียนที่เรียนรวมในโรงเรียน ทั่วไป รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบทั้งการใช้ ทรัพยากรในชุมชน การผลิตเครื่องมืออุปกรณ์การสอนที่ทำได้ในท้องถิ่น การแสวงหาแหล่งเรียนรู้สนับสนุน การจัดการศึกษา การจัดสิ่งแวดล้อมให้เข้าถึงได้ง่าย การพัฒนานโยบายเพื่อตอบสนองความหลากหลาย การพัฒนาการเรียนการสอน เป็นต้น ผนวกกับความมุ่งหวังในการพัฒนาโรงเรียนได้เพิ่มประสิทธิภาพในการ บริหารตามกรอบแนวคิด ๒ ประการ คือ การบริหารจัดการทั้งระบบโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการบริหาร โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) สร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับโรงเรียน และระดับจังหวัดโดยมุ่งเป้าหมายเพื่อเพิ่มโอกาสให้เด็กพิการทุกคนได้เข้า เรียนในโรงเรียนใกล้บ้านที่อยู่ในเขตบริการและโรงเรียนทุกโรงเรียนพัฒนามีคุณภาพรองรับ มีการให้บริการ ด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

๑) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียน เรียนรวม

๒) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพตามโครงสร้างซีทของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๔๐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาและพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมตามโครงสร้างซีทีซึ่งได้นำแบบแผนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็น ๒ วงรอบ ด้วยการใช้ขั้นตอนดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้ กลุ่มเป้าหมายคือผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้โครงสร้างซีที (SEAT) จำนวน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ด้านนักเรียน (S-students) ด้านสภาพแวดล้อม (E-environment) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A-activities) ด้านเครื่องมือ (T-tools) โดยศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ๒ ตัวแปร ได้แก่ สภาพการดำเนินงานตามโครงสร้างซีที (SEAT Framework) ของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดอุบลราชธานี และแนวทางการดำเนินงานตามโครงสร้างซีที (SEAT Framework) ของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัยพบว่า

ผลการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพตามโครงสร้างซีทีของโรงเรียนจัดการเรียนรวม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งสังเคราะห์จากการประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การนิเทศติดตามผลการดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนดร่วมกัน และการจัดสนทนากลุ่ม พบว่าแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๑. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวม ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมตามโครงสร้างซีที กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานหลักร่วมกัน

๒. โรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวมควรกำหนดกิจกรรม โครงการที่ครอบคลุมรอบแนวทางการดำเนินงานหลัก โดยโรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวมแต่ละแห่งต้องกำหนดกิจกรรมย่อยที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยมีรายละเอียดแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมตามโครงสร้างซีที ทั้ง ๔ ด้าน ดังนี้

ด้านนักเรียน พบว่า โรงเรียนควรจัดปฐมนิเทศนักเรียนและผู้ปกครองเพื่อสร้างเจตคติที่ดี การสร้างความเข้าใจและดูแลกัน การจำแนกประเภทผู้เรียน การจัดเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ สังคม และด้านวิชาการให้กับนักเรียน เตรียมความพร้อมผู้เรียนด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม จัดห้องเรียนตามความเหมาะสมกับระดับความสามารถ จัดตารางการให้ความช่วยเหลือแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามศักยภาพ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างเด็กปกติและเด็กพิการเรียนรวม ครูผู้สอนร่วมวางแผนการพัฒนาผู้เรียนรวมกับผู้ปกครองและคณะครูผู้เกี่ยวข้อง และควรจัดกลุ่มโรงเรียนจัดการเรียนรวมให้สามารถสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมหรือวิธีปฏิบัติที่ดีระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๔๑

ด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า โรงเรียนควรปรับปรุงสภาพแวดล้อม ทั้งด้านกายภาพและด้านบุคคล มีการพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายนอกให้มีความปลอดภัยและ เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ มีห้องน้ำ ห้องส้วม ทางลาดที่เหมาะสม มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ภายในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้พิการแต่ละประเภท การพัฒนาสภาพแวดล้อมด้านบุคคล โดยจัดอบรมให้ความรู้ให้กับ ครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียน การประชาสัมพันธ์โครงการ กิจกรรมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบร่วมกัน มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน และควรมีเทศ กำกับ ติดตาม และสร้างขวัญกำลังใจแก่โรงเรียนและบุคลากรที่จัดการเรียนรวมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนควรปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับประเภทและพัฒนาการของผู้เรียน จัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนเสริมทักษะที่จำเป็นทั้งในและนอกห้องเรียน ครูทบทวนและปรับปรุงแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง และมีแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ครูปรับปรุงเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนมีการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) โรงเรียนมีการจัดตารางเวลาให้มีการบริการสอนเสริมโดยตรงกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีการจัดทำแผนปฏิทินรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีการวัดผลประเมินเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน มีระบบการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง มีการรายงานความก้าวหน้าให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะเพื่อพัฒนาส่งเสริมผู้เรียนร่วมกัน และควรมีการจัดอบรมและพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาตนเองได้ตลอดปี รวมทั้งควรมีการยกย่องเชิดชูเกียรติครูเฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษให้เป็นที่ประจักษ์

ด้านเครื่องมือ พบว่า โรงเรียนควรกำหนดนโยบายวิสัยทัศน์ พันธกิจ ทิศทางการปฏิบัติงานและระบบการให้บริการที่ชัดเจน จัดตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนรวมประจำโรงเรียน กำหนดงบประมาณเพื่อการจัดการเรียนรวม กำหนดการให้บริการด้านสื่อเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนบริการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้พิการแต่ละประเภทอย่างทั่วถึงตามสิทธิและตามกฎหมายกำหนด โรงเรียนมีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวม และโรงเรียนควรมีการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างต่อเนื่อง และควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้สามารถนำมาปรับปรุง หรือประยุกต์ใช้ตามบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ได้มีข้อค้นพบสำคัญหลายประการ ทั้งในด้านสภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมตามโครงสร้างซีท และแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพ ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนจัดการเรียนรวม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี จากผลการวิจัยที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงจัดทำข้อเสนอแนะของการวิจัยเป็น ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป และข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ดังรายละเอียด ตามลำดับต่อไปนี้

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๔๒

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดสำหรับการพัฒนาแนวทาง การจัดการศึกษาเรียนรวมตามโครงสร้างซีที : ด้านนักเรียน สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในทุก ๆ ฝ่าย โดยผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการเป็นหลักสำคัญในการเป็นแกนนำ การสร้างศรัทธาต่อผู้ร่วมงานและผู้ปกครองเพื่อร่วมพัฒนาโครงการ กิจกรรมการจัดการศึกษาพิเศษเรียนรวม และควรร่วมสร้างความเข้าใจให้ความรู้ที่ถูกต้องให้กับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการเตรียมความพร้อมทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและด้านวิชาการ โดยครูผู้สอนควรร่วมวางแผนพัฒนานักเรียนพิการร่วมกับผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย หน่วยงานต้นสังกัดควรนิเทศกำกับ ติดตาม และสร้างขวัญกำลังใจแก่โรงเรียนและบุคลากรที่จัดการเรียนรวมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

๑.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาที่ต้องพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมตามโครงสร้างซีที : ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการระดมสรรพกำลังเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบร่วมกันอย่างทั่วถึง จัดอบรมให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันพัฒนาบริบท สภาพแวดล้อมอาคาร สถานที่ ห้องเรียนให้มีความปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่เหมาะสม สอดคล้องกับประเภทของความต้องการพิเศษของผู้เรียน โดยหน่วยงานต้นสังกัดควรนิเทศ กำกับ ติดตาม และสร้างขวัญกำลังใจแก่โรงเรียนและบุคลากรที่จัดการเรียนรวมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

๑.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาที่ต้องพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมตามโครงสร้างซีที : ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายการพัฒนา ร่วมกับหน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาเด็กพิการอื่น ๆ เช่น สาธารณสุข โรงพยาบาล ศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นต้น โดยบูรณาการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การใช้ข้อมูลการคัดกรองผู้เรียนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ข้อมูลด้านการวัดระดับ IQ ของโรงพยาบาลใช้ร่วมกับข้อมูลของโรงเรียนเพื่อแยกประเภทของผู้เรียนฐานข้อมูลการขอสื่อ คุ้มครองทางการศึกษาจากศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อวางแผน การบูรณาการเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับผู้เรียนการอบรมให้ความรู้ครูเพิ่มเติมในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อจัดทำและปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) รวมทั้งการประสานความช่วยเหลือเพิ่มเติมด้านสื่อ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ หน่วยงานต้นสังกัดควรนิเทศ กำกับ ติดตาม และสร้างขวัญกำลังใจแก่โรงเรียน และบุคลากรที่จัดการเรียนรวมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

๑.๔ ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาที่ต้องพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมตามโครงสร้างซีที : ด้านเครื่องมือ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์การปฏิบัติงานของโรงเรียนและระบบการให้บริการที่ชัดเจน การจัดสรรอุปกรณ์และเครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้เรียนให้เหมาะสมกับสภาพและตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด การจัดสรรงบประมาณ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๔๓

เพื่อการจัดการเรียนรวม กำหนดการให้บริการด้านเทคโนโลยี สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนบริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภทอย่างทั่วถึง หน่วยงานต้นสังกัดควรนิเทศ กำกับ ติดตาม และสร้างขวัญกำลังใจแก่โรงเรียนและบุคลากรที่จัดการเรียนรวมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

๑.๕ หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ส่งเสริม พัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของครูและผู้บริหารโรงเรียนและสร้างขวัญกำลังใจแก่โรงเรียนและบุคลากรที่จัดการเรียนรวมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สนับสนุนการศึกษาดูงานด้านการจัดการศึกษาเรียนรวมที่เป็นแบบอย่างที่ดี พัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนการทำงานด้านการจัดการศึกษาพิเศษเรียนรวม เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำทักษะ ความรู้มาปรับปรุง หรือประยุกต์ใช้ในการทำงานตามบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ การทำวิจัยครั้งต่อไปควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องให้ครบทุกฝ่าย เช่น เก็บจากครูที่สอนเด็กปกติและนักเรียนปกติที่เรียนรวมอยู่ในห้องเดียวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

๒.๒ ควรทำการศึกษาปัจจัยหรือองค์ประกอบในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาอย่างเหมาะสม

๒.๓ ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดการศึกษาเรียนรวมตามโครงสร้างซีทีทั้ง ๔ ด้าน เพื่อศึกษาว่า วิธีการใดส่งเสริม และพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด แตกต่างกันอย่างใด

๒.๔ การทำวิจัยครั้งต่อไปควรเลือกพื้นที่ศึกษาในภูมิภาคที่แตกต่างกันหรืออาจศึกษากับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวมทั่วไป ไม่ใช่เฉพาะโรงเรียนจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเท่านั้น เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

๓. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

๓.๑ หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจผ่านกระบวนการที่หลากหลาย ทั้งการจัดประชุม อบรม สัมมนา หรือผ่านกรณีศึกษา กำกับ ติดตามการดำเนินงานของครู และผู้บริหารโรงเรียนทั่วไปทุกแห่งในด้านการศึกษาพิเศษอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

๓.๒ หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุน หรือสร้างขวัญ และกำลังใจให้แก่ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหารในโรงเรียนปกติที่มีผลงานดีเด่น หรือวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ให้ปรากฏต่อสาธารณชน เพื่อสร้างปรากฏการณ์และยืนยันว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีศักยภาพและสามารถเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติได้อย่างมีความสุข

๓.๓ หน่วยงาน องค์กร เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันกำหนดนโยบาย แนวทาง หรือมาตรการให้ความช่วยเหลือ หรือพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษในทันทีที่พบ ไม่ควรรอให้เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาเท่านั้น

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๔๔
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ๑.๘ การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
การศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัดของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐
(ภาษาอังกฤษ) Participant Management in Education to Enhance Education
Effectiveness at the Regional and Provincial Levels of the Office of
Education Region ๑๐
ผู้ทำวิจัยและคณะ นางสาวัทนา พลาวัน
ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย ดร.รุ่งทิพา จันทน์วัฒนวงษ์
ดร.ไพศาล แนนอุดร
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์
สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย ๒๕๖๒

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย ๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาและการแข่งขันของทุกประเทศเพราะการศึกษามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศในด้านต่าง ๆ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อจัดการศึกษาแก่ ประชาชนในประเทศ โดยได้กำหนดให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้นำผลที่ได้การจัด การศึกษาเพื่อพัฒนาคนในชาติ ไปเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปีอย่างทั่วถึงและมี คุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและส่งเสริม และสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชุมชนองค์กรทางศาสนาและเอกชนจัด และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพ

ในการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม เป็นสิ่งที่มีความ ยุ่งยาก เพราะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกคนทุกฝ่ายที่จะรับรู้และร่วมกันนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็น รูปธรรม ในกระบวนการบริหารของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ อาศัยการแต่งตั้งคณะทำงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา องค์กรคณะบุคคลและคณะกรรมการ บริหารกลุ่มเครือข่ายพัฒนา คุณภาพการจัดการศึกษาในทุกระบวนกรนำไปสู่การปฏิบัติในระดับภาค และจังหวัดมีขั้นตอน มีการ ทบทวนภารกิจจัดการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ และผลการดำเนินงานที่ผ่านมาวิเคราะห์ ทิศทางยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ นโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน จังหวัด และสภาพปัจจุบัน/ ปัญหาความต้องการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และ ค่านิยมองค์การ รวมถึงกลยุทธ์การจัดการศึกษาของสำนักงาน ศึกษาธิการภาค ๑๐ ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ เป้าหมายและกรอบแผนงาน/โครงการจัดทำเป็น

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๔๕

แผนพัฒนาการศึกษา และนำเสนอขอความเห็นชอบในการเผยแพร่ต่อสาธารณชน เพื่อนำแผนพัฒนาการศึกษาไปสู่การปฏิบัติโดยในรอบ สำหรับปีงบประมาณจะทำการศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ ด้วยการวิเคราะห์รายละเอียดนโยบายและงบประมาณ ทบทวนกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อกำหนดเป้าหมาย การพัฒนา รวมทั้งการจัดทำรายละเอียดพิจารณาว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไรเพื่อแปลงแผนพัฒนา การศึกษาไปสู่การปฏิบัติ โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณเสนอขอความเห็นชอบต่อกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการมีกรอบทิศทางการจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการประจำปีให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด หน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ และสาธารณชนรับทราบ กำหนดกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม โดยการสร้างกรอบแนวทางหรือกลยุทธ์ส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือ และสร้างความ ตระหนักรับรู้ร่วมกันของผู้รับผิดชอบโดยตรงในระดับภูมิภาค รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาโดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะกลุ่มเครือข่ายพัฒนา คุณภาพการศึกษาที่เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการนำไปสู่การปฏิบัติ ทำให้การกำหนดเป้าหมายผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับเป้าหมายการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ โดยมุ่งหวังให้การบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษา การวางแผน ควบคุม กำกับ ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานโครงการ การสรุปสังเคราะห์และจัดทำรายงานเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ ซึ่งมีภารกิจในการขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภาคและจังหวัดสู่การปฏิบัติ โดยการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการกับหน่วยงานในสังกัด ศธ. และในหน่วยงานอื่นหรือภาค ส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่กลุ่มจังหวัด การตรวจราชการและการสนับสนุน การตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ จึงมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัดของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ จึงได้ทำการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัด โดยคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาในระดับภาคและจังหวัดของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ และสามารถเชื่อมโยงระบบการตรวจ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในการเพิ่มมูลค่า (Value Added) และลดความเสี่ยง (risk) ที่ไม่พึงประสงค์ ตลอดจนสามารถตอบสนองนโยบายการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมากขึ้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัดของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐
๒. เพื่อศึกษาปัจจัยการเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาคและ จังหวัดของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐
๓. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัดของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๔๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัดของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ ประกอบด้วย จังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ โดยมีกรอบในการศึกษา ๓ กรอบ คือ ๑) สภาพปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาค ๒) ปัจจัยการเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัด ๓) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัด โดยมีการศึกษาใน ๙ ภาระงาน ดังนี้ ๑) การวิเคราะห์นโยบาย ๒) การวิเคราะห์บริบทของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ ๓) การวิเคราะห์บริบทของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ ๔) การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนการศึกษา ๕) การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ๖) การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ๗) การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในการจัดการศึกษา ๘) การบริหารงบประมาณประจำปี/การจัดสรรงบประมาณ/พิจารณาโครงการ ๘) การวางแผน ควบคุม กำกับ และรายงานผลการดำเนินงานโครงการ และ ๙) การสรุปสังเคราะห์และจัดทำรายงาน เผยแพร่ผลการดำเนินงานใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นลักษณะแบบสำรวจรายการในการวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ การศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การศึกษาสู่การปฏิบัติของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ ระยะที่ ๒ การศึกษาหาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

ผลการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัดของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ พบว่า โอกาสในการรัดตึงใจไม่ถึง ไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ขาดการประสานงานแบบมีส่วนร่วม ขาดการประชาสัมพันธ์ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ไม่เห็นความชัดเจนของประโยชน์ที่ได้รับ ผู้รับนโยบายไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ กระบวนการจัดทำแผนไม่เป็นไปตามขั้นตอน ไม่ได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี เนื่องจากมีนโยบายเร่งด่วนทำให้งานในแผนถูกละเลย ทำให้ดำเนินงานไม่ทันตามกำหนดมีผลต่อการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมตามแผน ทำให้เกิดช่องว่างในการนำข้อมูลไปพัฒนาในปีต่อไป การสร้างความตระหนักไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในท้องถิ่น และขาดการกำกับติดตามระหว่างดำเนินโครงการ ทำให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพไม่เป็นไปตามที่เป้าหมายกำหนดไว้ ตลอดจนการรายงานไม่ครอบคลุมและไม่ตรงประเด็น ผลการศึกษาปัจจัยการเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัดของ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ พบว่า ข้อคิดเห็นจากบุคคลที่มีส่วนร่วม เช่น งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เป็นต้น เห็นควรเพิ่มตัวแทนของบุคลากรในภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อช่วยดำเนินงานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๔๗

องค์กรอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ และกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ข้อมูลการดำเนินการตามแผน/โครงการ จากปีที่ผ่านมา คำรับรองการปฏิบัติราชการ รวมทั้งการสรุป สังเคราะห์ และทำรายงานเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัดของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ พบว่า ความสำคัญ และความจำเป็นในการบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เข้ามาส่วนคิด ตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน จึงก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพัน ผูกมัดและตกลงใจร่วมกันในการ บริหารแบบมีส่วนร่วม ให้เกิดประโยชน์ในการระดมความคิด ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย การลดการต่อต้านและก่อให้เกิด การยอมรับมากขึ้น มีการสื่อสารที่ดีสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน เสริมสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้การตัดสินใจมีคุณภาพ และทำให้มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น โดยยึดหลักในการมีส่วนร่วมใน ๔ ประการ คือ การตัดสินใจ ปฏิบัติการ รับผลประโยชน์ และการประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติ ในระดับภาคและจังหวัดของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑.๑ จากผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการ สู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัดของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๐ โดยภาพรวมส่วนใหญ่ อยากมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และมีส่วนร่วมส่งตัวแทนของบุคลากรในภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อช่วยดำเนินงานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน องค์กรอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ และกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๖๐-๒๕๗๙ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๑.๒ จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เข้า มามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน จึงก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพัน ผูกมัด และตกลงใจ ร่วมกันในการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์ในการระดมความคิด ทำให้เกิดความคิดเห็น ที่หลากหลาย การลดการต่อต้านและก่อให้เกิดการยอมรับมากขึ้น มีการสื่อสารที่ดี สามารถแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้การตัดสินใจมีคุณภาพ และทำให้ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น โดยยึดหลักการในการมี ส่วนร่วมใน ๔ ประการ คือ การตัดสินใจ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๔๘ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ปฏิบัติการรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ดังนี้ ๑) หลักการมีส่วนร่วมริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่กลุ่มองค์กร กลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในบริบทของสำนักงานการศึกษาธิการภาค ๑๐ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของหน่วยงานด้านการศึกษา และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย ๒) หลักการมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนา เป็นหลักการที่กลุ่มองค์กร กลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ มีการกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้ ๓) หลักการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาเป็นหลักการที่กลุ่มองค์กร กลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก ๔) หลักการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นหลักการที่กลุ่มองค์กร กลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนาหรือยอมรับผลกระทบอันอาจเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ อันแสดงออกมาในเชิงรูปธรรมและนามธรรมต่อสังคมหรือบุคคลก็ตาม ๕) หลักการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นหลักการที่กลุ่มองค์กร กลุ่มบุคคลเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) อันดีเป็นการประเมินความก้าวหน้าที่ทำเป็นระยะ ๆ หรือกระทำให้รู้รูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอด

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรเปรียบเทียบปัจจัยบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างในแต่ละจังหวัด จะทำให้เห็นถึง ภาพรวมของการวิจัยอย่างครอบคลุม

๒.๒ ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อผลักดันนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

๒.๓ ควรศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานทางการศึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๔๙
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ๑.๙ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการคิดคำนวณ ตามแนวทางนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓
(ภาษาอังกฤษ) Teacher's Teaching Development to Enhance Student Efficiency at Numeracy through Innovation of Lesson Study in Mathematic Grade ๑-๓

ผู้ทำวิจัยและคณะ อุบล แก้วปิ่น ศึกษาพิเศษ

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย ๒๕๖๒

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย ๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

การจะปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผลจริง ต้องเปลี่ยนแปลงด้านระบบการบริหารจัดการและการพัฒนาบุคลากร ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งการพัฒนาคุณภาพครู หลักสูตร การสอน การวัดผล แนวใหม่ที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะโดยรวม ที่ใช้งานได้จริงในโลกสมัยใหม่ เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ การเปลี่ยนแปลงในรอบ ๒ ปี เป็นแค่รูปแบบการบริหาร แต่บุคลากรยังคงเป็นชุดเดิมที่คงทำงานแบบเดิม การปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้ต้องปฏิรูปเปลี่ยนแปลงที่เนื้อหาสาระ คือ การพัฒนาครู และกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนในแนวใหม่ ต้องสร้างครูที่ใฝ่การเรียนรู้ รักการอ่าน คิดวิเคราะห์ เป็น พวกเขาจึงจะสามารถสอนให้นักเรียนนักศึกษาใฝ่การเรียนรู้ รักการอ่าน คิดวิเคราะห์ วิจัย แก้ปัญหา ทำโครงการ ฯลฯ และต้องเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และวิธีการวัดผลหรือสอบด้วย ถ้ายั่งยืนแต่เรื่องการจัดข้อมูลเพื่อไปสอบแบบกาผิดกาถูก ทั้งครูและนักเรียนยังยึดติดกับวิธีการเรียนแบบเก่าที่ล้าสมัยการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญต้องรวมทั้งการปฏิรูปปัญหาวัฒนธรรมการเรียนรู้จากแบบท่องจำ เพื่อสอบเป็นการคิดวิเคราะห์ การคัดเลือกคนเข้าทำงาน และประเมินผลเลื่อนความดีความชอบ ต้องพิจารณาจากความรู้ ความสามารถ ความตั้งใจทำงาน รักการอ่าน และพัฒนาตนเองการปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริง การพัฒนาการจัดการศึกษาจะต้องเป็นการปฏิรูปเชิงโครงสร้างทั้งระบบ ในเรื่องการปฏิรูปและพัฒนาครู อาจารย์ ผู้บริหาร การปฏิรูปการบริหารจัดการ ปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการวัดผล จัดการศึกษาให้คนส่วนใหญ่ได้เรียนการศึกษาระดับประเภทต่าง ๆ ตามศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ มีองค์ความรู้และทักษะที่ใช้งานได้จริง

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๕๐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ดังนั้น การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) จึงเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของครู ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พัฒนาการสอน ปรับเปลี่ยนวิธีเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ สร้างความรู้ เพิ่มความเข้าใจ และส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียน ถือเป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูที่ดี โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการปรับเปลี่ยนวิธีสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ มากกว่าการสอน เพื่อให้ได้รับความรู้ โดยการศึกษาชั้นเรียนนี้ มีประโยชน์ทั้งการพัฒนาการสอนของครู และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดี ทั้งนี้ การศึกษาชั้นเรียนจะประสบผลสำเร็จได้ จะต้องอาศัยความเข้าใจ และตั้งใจจริงของครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการเปิดใจกว้าง ยอมรับข้อบกพร่องและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) จึงเป็นนวัตกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาวิชาชีพครู

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการคิดคำนวณ ตามแนวทางนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ เพื่อประโยชน์ในพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ตามแนวทางนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) โดยสร้างความร่วมมือกับครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้และผลงานให้เกิดความตระหนักในการพัฒนาวิชาชีพครู และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการคิดคำนวณตามแนวทางนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ๑) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของครูผู้สอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ด้านการคิดคำนวณ ตามแนวทางนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
- ๒) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของครูผู้สอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ด้านการคิดคำนวณ ตามแนวทางนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการคิดคำนวณ ตามแนวทางนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

๑. กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติ NT ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ด้านการคำนวณต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน ๕ โรงเรียน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดร้อยเอ็ด กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดเป็นเกณฑ์ในการสุ่ม

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๕๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒. ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของครูผู้สอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ด้านการคิดคำนวณ ตามแนวทางนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ด้านการคิดคำนวณ ตามแนวทางนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

๑. แบบบันทึกผลการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study)

๒. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการคิดคำนวณ ตามแนวทางนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการคิดคำนวณ ตามแนวทางนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ผู้วิจัยประสานงาน สร้างการรับรู้กับโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นสถานศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่เป็นเขตรับผิดชอบของผู้วิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้วยตนเอง

๒. ผู้วิจัยประสานงานไปยังโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยด้วยตนเองและคณะผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

๓. ประชุมชี้แจงวิธีดำเนินการ ขั้นตอนการวิจัย ให้ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายทราบ

๔. ดำเนินการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยตามแผนการวิจัย

๕. สรุปผลการวิจัยและเขียนรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมแบบบันทึกข้อมูลที่ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ตามขั้นตอนการวิจัย ตรวจสอบความสมบูรณ์ของบันทึกผลการวิจัย บันทึกผลการสังเกตการสอน การจัดกิจกรรมการศึกษาชั้นเรียน แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๕๒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ผลการวิจัยพบว่า

ผลการพัฒนาศักยภาพครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) พบว่า

๑. ด้านการร่วมกันสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ครูให้ความร่วมมือกันและร่วมสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดี ร่วมกันค้นหาและพัฒนาสื่อการสอนที่เหมาะสม ภายใต้สถานการณ์ปัญหาการคิดคำนวณภายใต้บริบทของแต่ละห้องเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้จนได้สื่อที่เหมาะสม เลือกใช้และพัฒนาสื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้อย่างเหมาะสม มีความพร้อมที่จะนำไปใช้สอนในชั้นเรียน

๒. ด้านการสังเกตการสอน และการสะท้อนผลการสอน ครูดำเนินกิจกรรมการสอนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ในลักษณะของกระบวนการกลุ่ม นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านสื่อการสอนที่วางแผนไว้อย่างมีขั้นตอน นักเรียนสามารถอธิบายวิธีคิดการคำนวณจากสถานการณ์ปัญหาได้ทั้งในระดับกลุ่มย่อยและรายบุคคล ครูใช้คำถามในชั้นเรียนกระตุ้นให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาได้ดี มีการเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า และมีการคาดคะเนคำตอบของนักเรียนล่วงหน้า นักเรียนสามารถพูดอธิบายให้เหตุผลประกอบสื่อการเรียนรู้ได้ชัดเจน นักเรียนมีความกระตือรือร้น อยากรู้อยากลอง และกล้าตอบคำถาม ครูใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน และใช้สถานการณ์ปัญหาใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการคิดคำนวณ ตามแนวทางนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๙๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๗ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำกระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ไปใช้พัฒนาครูเพื่อแก้ปัญหาการนำครูออกนอกชั้นเรียน การพัฒนาครูในวันหยุดราชการ และเป็นการพัฒนาที่ให้โรงเรียนเป็นฐานโดยศึกษาภายใต้หลักการ กรอบงาน ช้องบังคับทางระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจังต่อไป

๑.๒ ศึกษาวิเคราะห์ควรมีบทบาทในการนำกระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน เป็นเพื่อนร่วมพัฒนาคุณภาพการสอนของครูผู้สอน เป็นกัลยาณมิตร และเป็นการสร้างเครือข่ายการพัฒนาที่เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของครูผู้สอน เพราะกิจกรรมเกิดขึ้นในชั้นเรียน สภาพปัญหาที่ครูต้องการพัฒนา ก็อยู่ในชั้นเรียน ทุกฝ่ายเห็นสภาพปัญหาที่แท้จริงซึ่งแต่ละสถานศึกษาจะแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละแห่ง จึงเป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของครูและสถานศึกษาที่แท้จริง

๑.๓ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำกระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ไปใช้เป็นแนวทางในการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนของครูผู้สอน เพราะเป็นกระบวนการที่ทุกฝ่ายได้ร่วมกันพัฒนาสร้างสรรค์ แก้ปัญหาต่าง ๆ ในชั้นเรียน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาการสอนของครู

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๕๓ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

สิ่งที่ตามมาคือคุณภาพนักเรียน จึงควรนำแนวทางการปฏิบัติไปใช้พัฒนาให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานที่มีความเข้มแข็ง ต่อเนื่อง และยั่งยืน

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรศึกษาวิธีการสอนการคิดคำนวณหลากหลายวิธีที่สามารถบูรณาการร่วมกับรูปแบบการสอนต่าง ๆ ได้อย่างกลมกลืน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติวิชามากที่สุด และเหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหาในการสอนแต่ละครั้ง โดยกำหนดเป็นรูปแบบการสอนขึ้นมาใหม่

๒.๒ ควรศึกษาวิธีการอบรมพัฒนาการใช้คำถามของครู และผลของการตั้งคำถามที่เน้นกระบวนการคิดของครูผู้สอน ควบคู่ไปกับกระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียน

๒.๓ ควรดำเนินการวิจัยในกลุ่มโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน ไม่ห่างไกลกัน สามารถรวมกลุ่มกันศึกษาชั้นเรียนได้ง่าย ไม่เสียเวลามาก เช่น กลุ่มตำบลเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ครูมาร่วมสังเกต การสอนได้สะดวก ทำให้ได้มุมมอง แง่คิด และร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น สร้างความต่อเนื่องได้ง่ายขึ้น ทั้งการนิเทศติดตามของผู้บริหารสถานศึกษา และการพัฒนาการสอนของครูผู้สอน

๒.๔ ควรศึกษาและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูผู้สอนวิชาอื่น ระดับชั้นอื่น เพื่อแก้ปัญหาการนำครูออกนอกชั้นเรียน การพัฒนาครูในวันหยุดราชการ และเป็นการพัฒนาที่ให้โรงเรียนเป็นฐานโดยศึกษาภายใต้หลักการ กรอบงาน ข้อบังคับทางระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ ควรศึกษากระบวนการอบรม พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ เนื่องจากครูเหล่านี้มีภาระงาน ความรับผิดชอบ และจำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมากเกินไป

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๕๔
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ๑.๑๐ การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ชุมชน
การเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดยโสธร
(ภาษาอังกฤษ) Development of operational model for Improve the learners quality
Using professional learning communities (PLC) of small schools in
Yasothon province
ผู้ทำวิจัยและคณะ นางกวิศรา ชื่นอุรา
ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย รศ.ดร.บุญชม ศรีสะอาด อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดยโสธร

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย ๒๕๖๒

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย ๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

ปัจจุบันโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนมากถึง ๑๕,๕๐๖ โรงเรียน ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถ
สะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้เพียงพอ เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่า มีข้อจำกัดด้านการใช้ครู
หรือไม่สามารถจัดครูได้ครบชั้น และขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาลดลง
อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๔ : ๑) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษายโสธร เขต ๑ มีโครงการพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กโดยมีสาระสำคัญของโครงการ
คือ “โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า ๑๒๐ คน ส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดแคลนครูบุคลากร งบประมาณ
วัสดุอุปกรณ์ ขาดห้องปฏิบัติการต่าง ๆ และคุณภาพของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ แต่ลงทุนสูง สิ้นเปลือง
งบประมาณเมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ถ้าปรับการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ นักเรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็กจะได้รับการบริหารทางการศึกษาที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษายโสธร เขต ๑, ๒๕๕๔ : ๓) โดยการดำเนินการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัด
ยโสธร ที่ผ่านมามีการส่งเสริมสนับสนุนในชุมชน องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมในการจัดและพัฒนา
การศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ชมรม สมาคมศิษย์เก่า และแบบไม่เป็นทางการ เช่น การเป็นผู้อุปการะ ผู้สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน
การร่วมบริจาคทรัพย์ แรงงาน ภูมิปัญญาและอื่น ๆ และที่สำคัญที่สุดจะมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในมิติที่ลึกซึ้ง
คือ การมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๕๕ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

การยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่เน้นการมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือทุกภาคส่วนนั้น ควรจะต้องเปิดโอกาสและเน้นให้นักเรียนสามารถใช้กระบวนการคิดและการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ภายใต้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Communities : PLC) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของครูในโรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ โดยที่ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารเขตพื้นที่ และผู้บริหารการศึกษา ระดับประเทศเข้าร่วมจัดระบบสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหาร ครูผู้สอน และชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดยโสธร
๒. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดยโสธร
๓. เพื่อศึกษาการนำแนวทางการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
๔. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดยโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหาร ครูผู้สอน และชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดยโสธร ปรากฏผล ดังนี้
 - ๑.๑ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี
 - ๑.๒ การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน พบว่า มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้
 - ๑.๓ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนพัฒนาตามรูปแบบการดำเนินงาน พบว่า ร้อยละคะแนนเฉลี่ยโดยรวม ร้อยละ ๓๑.๙๕ ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับพอใช้

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๕๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๑.๔ สรุปผลการสัมภาษณ์ พบว่า สาเหตุที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กไม่สูงหรือไม่ผ่านเกณฑ์นั้น เป็นเพราะการขาดแคลนครู ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก ความมุ่งมั่นทุ่มเท การใช้สื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูบางคน ยังไม่ปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบางโรงเรียน ความต่อเนื่องและวิธีการนิเทศที่หลากหลายในการนิเทศของศึกษานิเทศก์

๒. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดยโสธร ปรากฏผล ดังนี้

๒.๑ ผลและวิเคราะห์การจัดกลุ่มสหมนา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ ครูไม่ครบชั้นสอนหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงทำให้สอนไม่ตรงวิชาเอก ควรมีการพัฒนาครูผู้สอน จัดหาสื่อการจัดการเรียนรู้ สร้างจิตสำนึกให้กับครูผู้สอน มีการนิเทศ ติดตามช่วยเหลือครู อย่างหลากหลายวิธี การบริหารงานวิชาการที่ดีมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดการเรียนรู้ของครูมีส่วนช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมาก และการที่ศึกษานิเทศก์ มีแผนการนิเทศชัดเจน การนิเทศมีความต่อเนื่องหลากหลายวิธี และสะท้อนผลการนิเทศที่ทันท่วงที่จะช่วยให้ผู้บริหารและครูมีข้อมูลที่จะเป็นฐานในการยกระดับคุณภาพผู้เรียน

๒.๒ ผลการตรวจสอบรูปแบบการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดยโสธร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาเห็นว่า รูปแบบการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูสู่การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดยโสธร มีความสอดคล้องกันในทุกประเด็นโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับสูง คือตั้งแต่ ๐.๘๐ ถึง ๑.๐๐

๓. ผลการนำแนวทางการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ปรากฏผล ดังนี้

รูปแบบการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดยโสธร ที่นำไปทดลองกับโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายนั้น มีประสิทธิภาพเพียงพอเหมาะสมกับการนำไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

๔. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐาน ของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดยโสธร ปรากฏผล ดังนี้

๔.๑ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก หลังพัฒนาตาม มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = ๓.๒๖$)

๔.๒ การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนหลังพัฒนาตามรูปแบบ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = ๓.๓๙$)

๔.๓ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

๔.๓.๑ ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คะแนนเฉลี่ยโดยรวมก่อนพัฒนาตามรูปแบบมีค่าเท่ากับ ๑๕.๔๘ จากคะแนนเต็ม ๓๐ คะแนน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖๐ มีคุณภาพในระดับ พอใช้ในขณะที่หลังพัฒนาตามรูปแบบการดำเนินงาน มีค่าเท่ากับ ๑๙.๖๐ คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๓๓ มีคุณภาพระดับดี

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๕๗ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๔.๓.๒ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-Net) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ใน ๕ วิชาหลัก เฉลี่ยโดยรวม ก่อนพัฒนาตามรูปแบบ ร้อยละ ๓๑.๙๕ มีคุณภาพระดับพอใช้ หลังพัฒนาตามรูปแบบการดำเนินงานฯ ร้อยละ ๔๓.๕๖ มีคุณภาพระดับดี

๔.๔ ความพึงพอใจของครูและผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๖$)

ผลการวิจัยชี้ว่า รูปแบบการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดยโสธร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รูปแบบการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดยโสธร ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นนี้จึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการเสริมสร้างสมรรถนะให้ผู้บริหาร และครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะปฏิบัติ สามารถนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นในแต่ละแห่ง และยังสามารถนำไปสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สะท้อนคุณภาพของผู้เรียนได้อีกด้วย

๒. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๒.๑ จากผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดยโสธร ที่พบว่า รูปแบบการดำเนินงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งบุคลากรหรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถนำเอารูปแบบแนวทางขององค์ประกอบไปปรับประยุกต์ใช้ได้ทั้งในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดอื่น ๆ ได้

๒.๒ จากผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดยโสธร ที่พบว่า นอกจากจะส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนแล้ว รูปแบบการดำเนินงานยังมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กอีกด้วย ดังนั้น การนำเอารูปแบบ การดำเนินงานไปปรับประยุกต์ใช้นั้นควรคำนึงถึงความร่วมมือ ความมุ่งมั่น ตั้งใจ ของผู้บริหารและครูในโรงเรียนนั้น ๆ ด้วย จะทำให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเกิดประโยชน์สูงสุด

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

๓.๑ ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน/ผลการประเมินภายนอก ระหว่างโรงเรียนที่ไม่ได้พัฒนาตามรูปแบบการดำเนินงานที่พัฒนาขึ้นกับโรงเรียนที่ได้พัฒนาตามรูปแบบ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๕๘
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๓.๒ ควรทำการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนขนาดอื่น ๆ ตามรูปแบบการดำเนินงานที่ผู้วิจัยสร้าง
และพัฒนาขึ้น

๓.๓ ควรวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาและพัฒนา
ของแต่ละโรงเรียน

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๕๙
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒. งานวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลและ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

๒.๑ การเพิ่มศักยภาพระบบการตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการ
เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล ภายใต้การปฏิรูปการศึกษา

(ภาษาอังกฤษ)

-

ผู้ทำวิจัยและคณะ

นางนันทา อนุชานนท์ ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบภายใน
นายเชิดศักดิ์ ศรีศักดิ์วิชัย รองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา
เอกชน
นางวันเพ็ญ ผ่องกาย อดีตหัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา
สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.
ผศ.ดร.กุลชลี จงเจริญ อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาภิบาล
นายวัฒนชัย จันทร์วีณกุล นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
นางประภา นิมมวาล หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน
สำนักงาน ก.ค.ศ.
นางปนัดดา ฤทธิชู หัวหน้าสำนักงานตรวจสอบภายใน
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
นางนิภา แจ้งฟ้า หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
นางสาวรุ่งทิพย์ เมืองโคตร นักวิชาการตรวจสอบภายในชำนาญการพิเศษ
นางกชกร เทศพิทักษ์ นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ
นางสาววันรวิ จุลเสน นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ
นางสาวชุตติมา ศรีสันติเวศน์ นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
นายประยูร ทองมาก นักวิชาการตรวจสอบภายในปฏิบัติการ
นางสาวฐิตาภา เข้มเจริญ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน
นายกิตติพงษ์ ศรีอาคาร เจ้าหน้าที่งานธุรการปฏิบัติงาน

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๖๐
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย	นายชัยพลฤกษ์ เสรีรัตน์	ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
	นางบุปผา ชวะพงษ์	อดีตที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบงาน สำนักงานศาลปกครอง
	นายบุญลือ ทองอยู่	อดีตรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
	นางรุ่งเรือง สุขาภิรมย์	กรรมการตรวจสอบและประเมินผลประจำ กระทรวงศึกษาธิการ
	นายปัญญา แก้วกียูร	กรรมการตรวจสอบและประเมินผลประจำ กระทรวงศึกษาธิการ
	นางสุรีพร ศิริขันตยกุล	ผู้อำนวยการกองตรวจสอบภาครัฐ กรมบัญชีกลาง

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์ กลุ่มตรวจสอบภายในกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย ๒๕๖๐

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย ๒๕๖๑

ความเป็นมาของการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และการแข่งขันด้านต่าง ๆ ในศตวรรษที่ ๒๑ หลายประเทศมีความตื่นตัวอย่างมากในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความอยู่รอดของประเทศ ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน โดยหน่วยงานหลักที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา คือ กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีบทบาทหลักในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญของชาติในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถอยู่และแข่งขันกับนานาประเทศได้ โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙ ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ซึ่งมีแนวทางในการปฏิรูปโครงสร้าง บทบาท และระบบบริหารจัดการศึกษา ให้มีความคล่องตัว ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้

ธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงานและการปกครองในปัจจุบันที่อยู่ในความสนใจของประชาชน เพราะธรรมาภิบาลช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตั้งมั่นในความเที่ยงธรรม สื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีจิตสำนึกในการทำงาน มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำ พร้อมตอบคำถามหรือตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและมีความพร้อมรับผิดชอบ มีศีลธรรม จริยธรรมในการทำงาน มีส่วนร่วมในการรับรู้ ดำเนินการและประเมินผล ตลอดจนร่วมรับรู้ผลจากการตัดสินใจร่วมกัน

ด้วยความสำคัญของการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน รัฐบาลได้มีการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และนโยบายต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแลการดำเนินงานของส่วนราชการ ป้องกันหรือป้องปรามการทุจริตคอร์รัปชัน เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๔๕ พระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ พ.ศ. ๒๕๔๘

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๖๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ดังนั้น กลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่ในการกำกับ ดูแล และพัฒนาระบบการตรวจสอบภายใน จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางในการเพิ่มศักยภาพระบบการตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อส่งเสริมให้เกิดธรรมาภิบาลขึ้นในหน่วยงานที่เป็นหน่วยรับตรวจ โดยการเพิ่มศักยภาพดังกล่าว ควรดำเนินการให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่ภาครัฐกำลังดำเนินการอยู่ โดยเฉพาะในส่วนของการปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องให้การบริหารจัดการการศึกษาทั้งระบบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการ
๒. เพื่อศึกษาปัจจุบันที่มีผลต่อระบบการตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล
๓. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มศักยภาพระบบการตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลภายใต้การปฏิรูปการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี (Mxed-method approach) โดยมีการศึกษาจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มีหน่วยงานตรวจสอบภายในทั้งหมด ๒๘๘ แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้รับบริการ และผู้ตรวจสอบภายใน มีการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูล ๒,๕๙๒ คน จากการสัมภาษณ์ ๕๙ คน จากการสนทนากลุ่ม ๙๒๕ คน และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ๘ คน โดยมีขั้นตอนการศึกษาข้อมูลเป็น ๒ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ ศึกษาสภาพ ปัจจัย และแนวทางการเพิ่มศักยภาพระบบการตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการ โดยดำเนินงานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative approach) โดยใช้แบบสำรวจข้อมูลและแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มจากกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ระยะที่ ๒ ศึกษาแนวทางการเพิ่มศักยภาพระบบการตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูล ๒ ส่วน คือ ๑) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้รับบริการและกลุ่มผู้ตรวจสอบภายใน จำนวน ๙๒ คน และ ๒) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้นำน้องการที่ปฏิบัติภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของหน่วยงานตรวจสอบภายใน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๖๒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัจจุบันของระบบการตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการ

๑.๑ ด้านปัจจัยนำเข้า

โครงสร้างสายการบังคับบัญชา ทุกหน่วยงานขึ้นตรงต่อผู้บริหารสูงสุดของส่วนราชการ โดยใช้ส่วนกลางหน่วยตรวจสอบภายใน จะขึ้นตรงต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการแต่ละหน่วยงาน สำหรับในส่วนภูมิภาคจะขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา และมหาวิทยาลัยจะขึ้นตรงต่ออธิการบดี นโยบายด้านการตรวจสอบ จะได้รับจากผู้บริหารสูงสุดของส่วนราชการ ส่วนที่เหลือได้รับนโยบายจากหัวหน้าตรวจสอบภายใน กรมบัญชีกลาง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน หน่วยตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานต้นสังกัด

บุคลากร จำนวนบุคลากรตามกรอบอัตรากำลังส่วนใหญ่มีจำนวน ๓ -๔ คน แต่มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานจริงเพียง ๑ -๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๖๒ บุคลากรกลุ่มดังกล่าวมีระดับการศึกษาปริญญาตรี และปริญญาโท จบวุฒิการศึกษาด้านบัญชีและด้านบริหารธุรกิจ ได้รับวุฒิปัตร์ด้านการตรวจสอบเพียงร้อยละ ๓๒.๗๑ ส่วนการปฏิบัติงานในการตรวจสอบภายใน จะมีการตรวจสอบหน่วยรับตรวจครบทุกหน่วยงานภายใน ๕ ปี โดยการตรวจสอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Auditing) การตรวจสอบทางการเงิน (Financial Auditing) การตรวจสอบการปฏิบัติงาน (Operational Auditing) และการตรวจสอบผลการดำเนินงาน (Performance Auditing) และมีบางงานที่มีการตรวจสอบน้อยมาก ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Audit) และด้านการบริหาร (Management Audit)

๑.๒ ด้านกระบวนการ

การจัดทำแผนการตรวจสอบ มีหน่วยงานจัดทำแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบ ร้อยละ ๙๕.๙๐ มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ ร้อยละ ๗๒.๓๑ และจัดทำแผนการตรวจสอบระยะยาวครอบคลุมทุกหน่วยรับตรวจภายใน ๕ ปี ร้อยละ ๖๒.๐๕ แต่มีหน่วยงาน ร้อยละ ๒๗.๖๙ ไม่จัดทำแผนกลยุทธ์ และหน่วยงาน ร้อยละ ๓๓.๘๕ ไม่จัดทำแผนการตรวจสอบระยะยาว เนื่องจากเป็นงานปกติประจำ และเป็นงานที่ได้รับมอบหมาย

การบริหารทรัพยากรที่ใช้ในการตรวจสอบใช้ในการตรวจสอบในเรื่องประเด็นที่มีความเสี่ยง ร้อยละ ๙๒.๓๑ มีงบประมาณในการตรวจสอบในทุกกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสำคัญ และพัฒนาบุคลากรทุกคนตามเกณฑ์ที่กรมบัญชีกลางกำหนด ร้อยละ ๗๗.๔๔ และ ๖๓.๕๙ ตามลำดับ

การปฏิบัติงาน หน่วยงานมีการออกแบบกระดาษทำการตามกิจกรรมการตรวจสอบที่กำหนดในแผนการตรวจสอบประจำปี โดยนำแบบของหน่วยงานกลางมาใช้ ร้อยละ ๓๕.๑๓

การกำกับ ติดตามการดำเนินงาน หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในมีบทบาทสำคัญมาก ทั้งในเรื่องการดูแลให้มีทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน มีงานประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานตรวจสอบทั้งภายใน และภายนอกส่วนราชการ รวมทั้งมีการควบคุม กำกับดูแล และประเมินผลการปฏิบัติงานในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมการตรวจสอบภายใน

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๖๓

การประเมินการดำเนินงาน หน่วยงานตรวจสอบภายในได้รับการประเมินจากหน่วยงานภายในส่วนราชการ ร้อยละ ๕๖.๔๑ โดยส่วนใหญ่มีการติดตามประเมินผลงานจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และหน่วยงานประกันคุณภาพ

การประเมินตนเอง ตามแนวทางการประกันคุณภาพการตรวจสอบภายในของหน่วยงานภาครัฐ มีการประเมินร้อยละ ๖๙.๒๓ และมีการนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาบุคลากร รวมทั้งใช้ประกอบการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน สำหรับหน่วยงานที่ไม่ได้ประเมินตนเองทุกปี เนื่องจากกระบวนการทำงานไม่เปลี่ยนแปลง และมีข้อจำกัดด้านเวลาและบุคลากร

การติดตามการนำข้อเสนอแนะไปปฏิบัติ ร้อยละ ๖๑.๒๖ มีการติดตามทุกกิจกรรมในแผนการตรวจสอบ แต่บางหน่วยงานมีการติดตามการนำข้อเสนอแนะไปปฏิบัติไม่ครบทุกกิจกรรม เนื่องจากบุคลากรมีภาระงานมาก บางเรื่องต้องตรวจซ้ำ และตรวจติดตามเฉพาะเรื่องที่มีความเสี่ยงสูง

๑.๓ ด้านผลผลิต

การรายงานผลการปฏิบัติงาน หน่วยงานตรวจสอบภายในส่วนใหญ่มีการจัดทำรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบประจำปี ทุก ๔ เดือน ๖ เดือน และ ๑๒ เดือน โดยมีบางส่วนจะทำการรายงานเมื่อมีการตรวจสอบเสร็จ

ผลการประเมินตามเกณฑ์การประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐ มีหน่วยงานร้อยละ ๔๑.๐๓ ได้รับการประเมินจากกรมบัญชีกลางตามเกณฑ์การประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐ และมีหน่วยงานร้อยละ ๗๑.๒๓ ที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

การนำผลการตรวจสอบไปปฏิบัติ ผู้บริหารสามารถนำผลการตรวจสอบมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงาน กำหนดนโยบาย ทิศทางการดำเนินงาน และการกำกับติดตามการดำเนินงาน ส่วนในระดับผู้ปฏิบัติงานสามารถช่วยลดข้อผิดพลาดจากการปฏิบัติงาน ป้องกันการทุจริต รวมทั้งสนับสนุนภารกิจของหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมาย

๑.๔ ด้านผลลัพธ์

ผู้ตรวจสอบภายในควรได้รับการพัฒนาในลำดับ ได้แก่ การให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจแก่ผู้บริหารในเชิงลึก การให้ข้อเสนอแนะในรายงานที่จะสามารถช่วยแก้ปัญหาการปฏิบัติงานได้จริง สำหรับบทบาทด้านการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการตรวจสอบภายในช่วยป้องปรามการทุจริตในหน่วยงาน (Rule of Law) และช่วยให้บุคลากรทุกกลุ่ม/ฝ่าย รับผิดชอบต่อหน้าที่และผลการดำเนินงานของตนเอง (Accountability)

๒. ปัจจัยที่มีผลต่อระบบการตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการ

๒.๑ ด้านโครงสร้างองค์กร อัตรากำลัง และอำนาจหน้าที่ การที่ผู้ตรวจสอบภายในมีอำนาจหน้าที่และสายการบังคับบัญชาที่สูงขึ้นจะส่งผลให้การปฏิบัติงานตรวจสอบได้รับความสำคัญจากผู้บริหารและได้รับความร่วมมือจากหน่วยรับตรวจ การที่หน่วยงานตรวจสอบภายในปรากฏในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ จะช่วยให้หน่วยงานได้รับการสนับสนุนทรัพยากรเพิ่มขึ้น และหากหน่วยงานมีบุคลากรครบตามกรอบอัตรากำลังที่กำหนดจะช่วยเพิ่มศักยภาพระบบตรวจสอบภายในได้

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๖๔ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒.๒ ด้านนโยบาย กฎหมาย และระเบียบ การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานตรวจสอบภายใน นำข้อเสนอแนะมาใช้ประเมินในการบริหาร และสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในอย่างจริงจัง มีส่วนช่วยเพิ่มศักยภาพและมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร ผู้บริหารมีส่วนช่วยสนับสนุนให้การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในเป็นไปตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ขององค์กร

๒.๓ ด้านคุณสมบัติ/คุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายใน ผู้ตรวจสอบภายในควรมีความรู้ ประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญครอบคลุมทุกด้านตามภารกิจที่ตรวจสอบ การมีมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารที่ดีในการปฏิบัติงาน ความเข้าใจในองค์กร ความเป็นอิสระ เที่ยงธรรม มีสมรรถนะในการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงเหตุเชิงผล กล้ายืนหยัดในความถูกต้อง เป็นกัลยาณมิตร และการมองภาพองค์รวม รวมทั้งการมีภาวะผู้นำ ช่วยให้ผลการตรวจสอบมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

๒.๔ ด้านการปฏิบัติงาน หน่วยงานที่มีระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในมีความครบถ้วน ครอบคลุม ทันเวลา และระบบการตรวจสอบภายในจะช่วยเหลือเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการกำกับติดตามในหน่วยงานเพื่อช่วยลดข้อผิดพลาดและช่วยป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดกับองค์กร

๒.๕ ด้านการนำผลการตรวจสอบภายในไปปฏิบัติ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับรายงานผลการตรวจสอบภายใน โดยนำผลการดำเนินงานตรวจสอบ หรือข้อสังเกตจากการตรวจสอบมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ และนำมาปรับใช้/แก้ไข/พัฒนาให้เป็นรูปธรรม เพื่อผลักดันให้หน่วยรับตรวจดำเนินการตามข้อเสนอแนะ

๒.๖ ด้านการสนับสนุนของฝ่ายบริหาร การพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบภายในให้มีความรู้ ความสามารถที่เพียงพอ เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน และการกำหนดเส้นทางความก้าวหน้า โดยได้รับค่าตอบแทนเทียบเท่ากับสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน/สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ/สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ข้อเสนอแนะ/แนวทางการเพิ่มศักยภาพระบบการตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลภายใต้การปฏิรูปการศึกษา

๑. ด้านโครงสร้าง อัตรากำลัง และอำนาจหน้าที่

๑.๑ หน่วยงานที่รับผิดชอบงานบุคคล ควรมีการวิเคราะห์กรอบอัตรากำลังที่เหมาะสมตามขนาดของหน่วยงาน รวมทั้งจัดหางบประมาณหรือเกลี่ยอัตรากำลังให้เป็นไปตามกรอบอัตรากำลัง

๑.๒ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และกรมบัญชีกลาง ควรมีการวิเคราะห์โครงสร้างและกรอบอัตรากำลังการตรวจสอบภายใน ดังนี้

๑) การกำหนดโครงสร้างและขอบเขตความรับผิดชอบของหน่วยงานตรวจสอบภายในในระดับกระทรวง กรม จังหวัด และเขตพื้นที่ให้ชัดเจนตามภารกิจของแต่ละระดับ รวมทั้งดูแลความก้าวหน้าสายงานตรวจสอบภายใน

๒) กำหนดเส้นทางความก้าวหน้าของผู้ตรวจสอบภายใน (Career Path) ให้มีตำแหน่งเท่ากับหรือสูงกว่าหน่วยรับตรวจ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ อีกทั้งยังสร้างความน่าเชื่อถือ การยอมรับ และความร่วมมือจากหน่วยรับตรวจ

๓) ควรกำหนดให้ผู้ตรวจสอบภายในได้รับค่าวิชาชีพหรือค่าตอบแทนพิเศษ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๖๕ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๑.๓ การกำหนดรายการบังคับบัญชาของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ควรขึ้นกับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง หรือปลัดกระทรวง เพื่อให้หน่วยงานตรวจสอบภายในมีอำนาจ ความเป็นอิสระ และสอดคล้องกับการปฏิรูป และการบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการ

๒. ด้านคุณสมบัติและคุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายใน

๒.๑ ผู้ตรวจสอบภายใน ควรมีประสบการณ์เกี่ยวกับการตรวจสอบด้านการเงิน ด้าน กฎระเบียบ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านผลการดำเนินงาน ด้านการบริหาร และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตาม มาตรฐานการตรวจสอบภายในภาครัฐที่กรมบัญชีกลางกำหนด ไม่น้อยกว่า ๓ ปี

๒.๒ ผู้ตรวจสอบภายใน ควรมีความรู้ที่หลากหลาย ครอบคลุมภาระงานของการตรวจสอบ ภายใน ได้แก่ สาขาเศรษฐศาสตร์ และสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

๓. ด้านการปฏิบัติงาน

๓.๑ หน่วยงานตรวจสอบภายใน ควรมีการวางแผน/จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานในแต่ละ ปีงบประมาณเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแนะนำ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ที่รับผิดชอบ เพื่อลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน

๓.๒ หน่วยงานตรวจสอบภายใน ควรปรับกระบวนการตรวจสอบโดยการนำเทคโนโลยีหรือ โปรแกรมสำเร็จรูปมาช่วยในการตรวจสอบหรือวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะระบุความเสี่ยงหรือสิ่งผิดปกติ ภายในให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔. ด้านการนำผลการตรวจสอบภายในไปปฏิบัติ

ผู้บริหารหน่วยรับตรวจ ควรให้เห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือ เน้นให้ผู้ปฏิบัติงานทำงาน ให้ถูกต้องเป็นไปตามระเบียบ และนำข้อเสนอแนะจากรายงานผลการตรวจสอบไปปรับปรุงแก้ไข และถือ ปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบกำหนด

๕. ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร

ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน และให้ผู้ตรวจสอบภายใน ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานตรวจสอบ รวมถึงการสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในสายงานตรวจสอบให้ มีตำแหน่งเทียบเท่าหรือสูงกว่าหน่วยรับตรวจ

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

๒.๒ การศึกษาสภาพการใช้กระบวนการลูกเสือในการจัดกิจกรรม
เสริมสร้างความเป็นพลเมือง ในเขตตรวจราชการที่ ๗

(ภาษาอังกฤษ)

-

ผู้ทำวิจัยและคณะ

นางสาวศศิธรรัตน์ ธนพันธ์พานิช	นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ
นายเจน แผลงเดชา	นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ
นายวิฑูร ทวีปรีดา	นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ
นางกัลยา เพ็ชรหิิง	นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ
นางดวงเพชร คงแก้ว	นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ
นางสาวดวงเพ็ญ มะลิแก้ว	นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ
นางสาวนฤมล นำจันทร์	นักวิชาการศึกษานานาชาติ
นายฉาฬารี หมาดหนูด	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นางกานดา ศรีวะปะ	นักวิชาการเทคโนโลยีสารสนเทศ

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย

-

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๗ จังหวัดภูเก็ต

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย

๒๕๖๑

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย

๒๕๖๑

ความเป็นมาของการวิจัย

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จะต้องเริ่มต้นด้วยการพัฒนา
ประชากรของประเทศให้มีคุณภาพเป็นลำดับแรก ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา
ประชากรให้มีความรู้ คุณธรรม ทักษะและความสามารถให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน
ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) จึงได้กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลาง
ของการพัฒนา โดยมุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้
มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีและรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความ
เป็นพลเมือง (Citizenship) ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อ
พัฒนาคุณภาพของประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวง
ศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนอง
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันจะพบกับสภาพปัญหาเรื่อง ประชาชนไม่มีความเป็น “พลเมือง” เห็นได้
จากการที่ประชาชนไม่มีจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง เป็นแต่เพียงผู้อยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ หรือชนชั้นปกครอง
ใหม่ที่มาจากการเลือกตั้ง ที่สำคัญคือ เกิดการแตกแยกในสังคม ประชาชนไม่ยอมรับความแตกต่างและ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๖๗

ไม่เคารพสิทธิเสรีภาพของกันและกัน ความเห็นที่ต่างกันจึงนำไปสู่ความแตกแยก พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง จึงกลายเป็นสิ่งที่ทำให้สังคม ชุมชน หรือครอบครัวแตกแยกกัน นอกจากนี้ยังพบว่า แต่ละคนใช้สิทธิเสรีภาพตามใจชอบ โดยมีได้คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล ๒๕๕๕ : ๔๘-๔๙) ดังนั้น สังคมจึงเกิดความเป็นห่วงอนาคตของชาติ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีนโยบายในการพัฒนาการศึกษา สร้างเด็กให้เป็นคนดี มีความสุข มีความสามารถ สนับสนุนการแข่งขันของประเทศ และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของความเป็นไทย

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๗ จึงได้จัดทำโครงการศึกษาสภาพการใช้กระบวนการลูกเสือในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในเขตตรวจราชการที่ ๗ ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการใช้กระบวนการลูกเสือในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของสถานศึกษาในเขตตรวจราชการที่ ๗

๒. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในการใช้กระบวนการลูกเสือในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารั้ครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพการใช้กระบวนการลูกเสือในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ในเขตตรวจราชการที่ ๗

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้ครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาจากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสังกัดสำนักงานส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน ในเขตตรวจราชการที่ ๗ จำนวน ๒๗๒ แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบบสอบถามได้แบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้ ตอนที่ ๑ สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ สอบถามเกี่ยวกับสภาพการใช้กระบวนการลูกเสือในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ในเขตตรวจราชการที่ ๗ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ ๓ สอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เป็นแบบปลายเปิด ทั้งนี้ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากสถานศึกษาทั้งหมด ๑๒๑ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๐๗

ผลการวิจัยพบว่า

จากการศึกษาสภาพการใช้กระบวนการลูกเสือในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ในเขตตรวจราชการที่ ๗ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑ พบว่า ในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการสนับสนุนการจัดกิจกรรมลูกเสือ ภาพรวมมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๓๒$, S.D. = ๐.๖๙๗๒) โดยได้พบว่า ผู้บริหารให้การสนับสนุนกับการใช้กระบวนการลูกเสือในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นพลเมืองมากที่สุด และอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๙๖$, S.D. ๐.๗๒๐) รองลงมาคือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๖๘

(เรื่องอุดมคติ) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.55) โดยได้มีการจัดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติตามระบบประชาธิปไตยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.60) และในด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน (เรื่องเครื่องหมายลูกเสือขั้นพิเศษและลูกเสือหลวง) มีการจัดกิจกรรมให้ลูกเสือล่าเหยื่อให้เป็นประโยชน์มากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.65) ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน อันเป็นกำลังที่สำคัญของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและความเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๕๙) ที่ได้ศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยได้มีการพัฒนามาโดยตลอดตามรูปแบบการศึกษา ทั้งด้านการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน เป็นสำคัญเริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ และปัจจัยในการสร้างความเป็นพลเมืองตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น ประกอบด้วย หลักสูตร ครู ผู้บริหาร ผู้เรียน ครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชน และสื่อเทคโนโลยี ตลอดจนสถาบันสังคมอื่น ๆ โดยที่การศึกษาในระบบมีระเบียบแบบแผนของหลักสูตรที่มีวิวัฒนาการตามการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศในแต่ละยุคสมัย

ข้อเสนอแนะ

๑. กระทรวงศึกษาธิการ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีเจตคติ ความรู้ และทักษะในการใช้กระบวนการลูกเสือในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นพลเมือง โดยดำเนินการอบรมพัฒนาครู บุคลากร และวิทยากรด้านการลูกเสืออย่างต่อเนื่อง

๒. ภาครัฐ ควรสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ในการสอนและการจัดกิจกรรมด้านการลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองอย่างเพียงพอ

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ๒.๓ การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญา
ของ

เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐

(ภาษาอังกฤษ) The Development of Network Management Model for Driving
The Sufficiency Economy Philosophy to School in Thailand ๔.๐

ผู้ทำวิจัยและคณะ ดร.ปรียาดา สุขสว่าง

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย ดร.มนูญ ศิวารมย์

นางจิตโสภิต เคนจันทัก

ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย ๒๕๖๒

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย ๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

แนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs ๒๐๓๐) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ

จากแนวคิดการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนด วิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของ โลกศตวรรษที่ ๒๑” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ๔ ประการ คือ ๑) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ๒) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ ๓) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ๔) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดัก ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๓๐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ ๕ : การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีเป้าหมาย คือ คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีพันธกิจเพื่อส่งเสริม สนับสนุนประชากรทุกช่วงวัยได้รับโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาที่ทั่วถึง เท่าเทียม มีคุณภาพ จัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท ทุกระบบ ให้มีคุณภาพอย่างทั่วถึงตามมาตรฐานของหลักสูตรที่กำหนด ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชากรทุกช่วงวัยมีศักยภาพในการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น การดำเนินการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๕ ได้เสนอรายละเอียดการดำเนินการ ขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติโดยได้ระบุบทบาทของหน่วยงานในระดับต่างๆ อาทิ หน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ เช่น สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา และหน่วยงานอื่นนอกกระทรวงศึกษาธิการ ที่รับผิดชอบจัดการศึกษา เป็นต้น ส่วนระดับภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานศึกษาธิการภาค สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น รวมทั้งระดับ สถานศึกษาและระดับห้องเรียนโดยได้กำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้ง ๖ ยุทธศาสตร์ ของหน่วยงานในแต่ละระดับอย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานตามแผน เป็นไปอย่างสอดคล้อง รองรับในกรอบทิศทางเดียวกัน และการจัดการศึกษาเป็นไปตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงเวลาที่กำหนด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐ เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณ ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพ โดยการบรรยายเชิงวิเคราะห์ และสรุปตีความ ประกอบด้วย ๓ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษา

วัตถุประสงค์

ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

เครื่องมือวิจัย

๑. แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาการบริหารจัดการ

๒. แบบสอบถามสภาพการบริหารจัดการเครือข่าย

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๗๑
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

กลุ่มเป้าหมาย

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๔๐ คน
๒. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๙ คน
๓. บุคลากรในพื้นที่รับผิดชอบ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒ จำนวน ๔๘๐ คน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

สภาพปัญหาการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ๕ ด้าน

- ๑) การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Vision)
- ๒) ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic Leadership)
- ๓) การสร้างเครือข่าย (Network)
- ๔) การพัฒนาบุคลากรร่วมกัน (Personal Development)
- ๕) การมีเป้าหมายเดียวกัน (Goal)

ระยะที่ ๒ พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐

วัตถุประสงค์

พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐

เครื่องมือวิจัย

- แบบประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายฯ

กลุ่มเป้าหมาย

๑. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๙ คน
๒. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๖๐ คน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ร่างรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายฯ ๗ องค์ประกอบ

๑. วิสัยทัศน์ (Vision)
๒. ภาวะผู้นำการเรียนรู้ (Learning Leadership)
๓. การสร้างทีมงาน (Team Building)
๔. การพัฒนาบุคลากร (Personnel Development)
๕. สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐ (Thailand ๔.๐ School)
๖. กลยุทธ์เครือข่าย (Network Strategy)
๗. การติดตามประเมินผล (Evaluation)

ระยะที่ ๓ ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๗๒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

วัตถุประสงค์

ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สู่สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐

เครื่องมือวิจัย

แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการ
เครือข่ายฯ

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๙ คน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิในการประชาพิจารณ์
2.1 ครั้งที่ ๑ จำนวน ๑๒๐ คน
2.2 ครั้งที่ ๒ จำนวน ๑๖๐ คน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายฯ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ทั้ง
๗ องค์ประกอบ

๑. วิสัยทัศน์ (Vision)
๒. ภาวะผู้นำการเรียนรู้ (Learning Leadership)
๓. การสร้างทีมงาน (Team Building)
๔. การพัฒนาบุคลากร (Personnel Development)
๕. สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐ (Thailand ๔.๐ School)
๖. กลยุทธ์เครือข่าย (Network Strategy) ๗) การติดตามประเมินผล (Evaluation)

ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่
สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐ ประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) วิสัยทัศน์ (Vision) ๒) ภาวะผู้นำการ
เรียนรู้ (Learning Leadership) ๓) การสร้างทีมงาน (Team Building) ๔) การพัฒนาบุคลากร (Personnel
Development) ๕) กลยุทธ์เครือข่าย (Network Strategy) ๖) สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐ (Thailand
๔.๐ School) ๗) การติดตามประเมินผล (Evaluation)

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงสู่สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๗๓
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๑. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐ เมื่อนำไปสอบถามผู้บริหารในสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าเป็นไปได้ในระดับมาก เมื่อเป็นเช่นนี้การนำรูปแบบไปใช้ในการบริหารจัดการเครือข่ายในสถานศึกษาจึงมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ และผู้บริหารต้องติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๑.๒ การสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานต่างสังกัด ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความต้องการที่จะพัฒนาร่วมกับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรทำการวิจัยการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษายุคไทยแลนด์ ๔.๐ สู่การปฏิบัติจริง

๒.๒ ผลจากการวิจัย พบว่า รูปแบบการใช้ภาวะผู้นำทางการเรียนรู้ มีระดับการปฏิบัติมาก ดังนั้นจึงควรทำการวิจัย รูปแบบการใช้ภาวะผู้นำทางการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

๓.๓ ควรทำการวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อมุ่งสู่ประสิทธิผลในสถานศึกษา

๓.๔ ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๗๔
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ๒.๔ การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู
(ภาษาอังกฤษ) Development Of Ethical Leadership Enhancement Program for
Teachers.

ผู้ทำวิจัยและคณะ นางญดาภักดิ์ กัลปดี

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร
ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราษฎ์

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย ๒๕๖๒

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย ๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

เป้าหมายในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของคน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมให้มีความสุข โดยต้องคำนึงเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา เชื้อชาติ และภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม แม้ว่าวิธีการพัฒนามีความหลากหลาย แต่ที่สำคัญคือนักพัฒนาจะต้องมีความรัก ความห่วงใย ความรับผิดชอบ และการเคารพในเพื่อนมนุษย์ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเกี่ยวข้องกับมนุษยชาติ และเป็นเรื่องของจิตใจ

จากการศึกษาสภาพปัญหาดังกล่าว พบว่า คุณภาพของคนไทยทุกกลุ่มวัยยังมีปัญหาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลสังคมของประเทศไทยพบปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตทางเศรษฐกิจ ปัญหาความเสื่อมถอยในด้านคุณธรรมจริยธรรมของคน ทั้งในระดับนักรการเมือง ข้าราชการ หรือคนในแวดวงอาชีพอื่นๆ ภาพที่เห็นชัดเจนและเป็นข่าวอยู่ทุกวัน ก็คือ การทุจริตคอร์รัปชัน การก่ออาชญากรรม การแสพและการค้ายาเสพติด ซึ่งแพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชนไทย ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึง อุดมศึกษา รวมถึงการแต่งกายล่อแหลม ที่เป็นมูลเหตุก่อให้เกิดอาชญากรรม การขายบริการทางเพศของนักศึกษา การที่นักศึกษาอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา การทะเลาะวิวาทของนักศึกษาทั้งภายในสถาบันเดียวกันและต่างสถาบัน เหล่านี้เป็นต้น ถ้าปราศจากครูหรือปราศจากความสามารถของครูแล้ว สภาพสังคมในอนาคตจะผิดรูปร่างไปจากปัจจุบันหรือกลายเป็นสังคมที่ไม่พึงประสงค์ เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างและพัฒนาเยาวชน ผู้ซึ่งเป็นอนาคตของชาติให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ

๑. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู

๒. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๗๕ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๓. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู
๔. เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ ๑ การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู

๑.๑ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักภาวะผู้นำคุณธรรมจริยธรรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๑.๑.๑ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำคุณธรรมจริยธรรมของครู มี ๔ ด้าน คือ ชื่อสัตย์สุจริต วินัยและความรับผิดชอบ จิตสาธารณะและความพอประมาณ

๑.๑.๑ วิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำคุณธรรมจริยธรรม มี ๒ วิธี คือ การสอนงานและการเป็นที่เลี้ยง

๑.๒ การตรวจสอบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ต่อไปนี้

๑.๒.๑ จบการศึกษาทางด้านการศึกษาในระดับปริญญาเอก

๑.๒.๒ มีตำแหน่งทางวิชาการหรือวิทยฐานะทางการบริหารระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์ มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญหรือเชี่ยวชาญพิเศษ

๑.๒.๓ มีประสบการณ์ทางด้านบริหารการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษา ประถมศึกษา หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือผู้บริหารระดับสูงหรือผู้บริหารสถานศึกษาหรือบุคลากรทางการศึกษา มีประสบการณ์ทางด้านบริหารการศึกษา อย่างน้อย ๑๐ ปี

๑.๒.๔ เป็นครูผู้สอนหรืออดีตรู้อสอนและมีประสบการณ์ทางด้านการสอนอย่างน้อย ๑๐ จากหน่วยงานของรัฐในการวิจัย

ในครั้งนีผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิมีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๗ ท่าน

๑.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบประเมินองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมของครู และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู

๑.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑.๔.๑ ส่งหนังสือขออนุญาตจากศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา

๑.๔.๒ ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้แบบประเมินองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู

๑.๔.๓ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการจดบันทึกและถ่ายภาพ

๑.๕ สรุปรูปข้อมูลจากแบบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ระยะที่ ๒ การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม จริยธรรมของครู

๒.๑ การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม
จริยธรรมของครู โดยมีองค์ประกอบ ๔ ด้าน คือ ๑) ชื่อสัตย์สุจริต ๒) วินัยและความรับผิดชอบ ๓) จิตสาธารณะ
และ ๔) ความพอประมาณ วิธีการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม มี ๒ วิธี คือ การสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง

๒.๒ ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนทุกสังกัดในจังหวัด
นครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi -
Stage random sampling technique)

๒.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

๒.๓.๑ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมของครู

๒.๓.๒ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

๑) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำ
เชิงคุณธรรมจริยธรรม

๒) วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิง
คุณธรรมจริยธรรม

๓) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การ
เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราวัดประมาณค่า
(rating scale) ๕ ระดับ

๔) นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถาม สำนวนภาษา
และปรับปรุงตามคำแนะนำ

๕) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นผ่านการพิจารณากรรมการควบคุมวิจัย
ดำเนินการปรับแก้ไขตามที่กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ความเห็นสอดคล้อง
ของข้อคำถาม โดยใช้เทคนิค IOC (Index of item – Objective Congruence : IOC) ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน ๕ ท่าน

๖) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของ
แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมถือเกณฑ์
ค่า IOC มากกว่า ๐.๕๐ จึงยอมรับว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม

๗) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญนำไปทดลอง
ใช้กับครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน แล้วนำคำนวณ
หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach

๑.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

๑.๕ การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้นำมาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๗๗

๒.๕.๑ การจัดการทำข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตามเครื่องมือที่กำหนด ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล (Preliminary Editing) ลงรหัสข้อมูล (Coding) แล้วนำมาประมวลผล โดยใช้คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

๒.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์และการเสนอเป็น ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเป็นความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ ๒ สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การเสริมสร้างตามโรงเรียน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ตอนที่ ๓ ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถามปลายเปิดวิเคราะห์ใช้สังเคราะห์ข้อความโดยการสร้างข้อสรุปจากเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ ๓ การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู

ผู้วิจัยได้ยกร่างโปรแกรมและวิธีเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรม โดยดำเนินการแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู โดยการสำรวจความคิดเห็นของครู ในจังหวัดนครราชสีมาในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูและคัดเลือกด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงเรียงลำดับความต้องการมาเป็นกรอบเนื้อหา ในการพัฒนาโปรแกรม

ขั้นตอนที่ ๒ ร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู มีองค์ประกอบหลักดังนี้

๒.๑ ความสำคัญของโปรแกรม กำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูและจัดทำคู่มือการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ วัตถุประสงค์ของโปรแกรม กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู

ขั้นตอนที่ ๓ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของครูโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๓.๑ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๕ คน

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๗๘

๓.๓ การสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูรายการประเมินมีทั้งหมด ๔ ส่วน จำนวน ๒๐ ข้อ และนำข้อคำถามไปให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

๓.๔ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผ่านการพิจารณาจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องของประเด็นคำถาม และความชัดเจนของภาษา

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูเพื่อให้ทราบการแจกแจงของตัวแปร โดยมีค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายข้อมูลตามเกณฑ์

ขั้นตอนที่ ๔ ปรับปรุงร่างโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู และจัดทำคู่มือการใช้โปรแกรม

ระยะที่ ๔ การนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูไปใช้

ผู้วิจัยนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูไปใช้ ดังนี้

๑.๑ การนำโปรแกรมไปใช้กับครูในสังกัด

๔.๒ ดำเนินการประเมินการใช้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู โดยใช้วิธีการประเมิน

๔.๓ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

๔.๔ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

๔.๕ นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง ก่อนจัดพิมพ์เป็นแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

๔.๖ นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญนำไปทดลองใช้

๔.๗ การเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้บริหารและครู

๔.๘ การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๙ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานนำค่าเฉลี่ย มาแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ Midpoint

๔.๑๐ สถิติที่ใช้ในการทดสอบประเมินเปรียบเทียบผลการพัฒนา ก่อนและหลังการพัฒนา ใช้ t (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู มีองค์ประกอบ ๔ องค์ประกอบ ๑๙ ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบ ๑ ชื่อสัตย์สุจริต มี ๔ ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบ ๒ วินัย และความรับผิดชอบมี ๓ ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบ ๓ จิตสาธารณะ มี ๔ ตัวบ่งชี้ และ องค์ประกอบ ๔ ความพอประมาณมี ๘ ตัวบ่งชี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๗๙ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒. สภาพปัจจุบันการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำ
ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑.๑ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่าโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรมของครู เป็นแนวทางบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยกลุ่มเป้าหมายในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู โดยมีสภาพปัจจุบันการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู เป็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูเป็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑.๑.๑ ครู ที่จะเข้าร่วมโปรแกรมต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาตามโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู เป็นอีกทั้งยังต้องสามารถจัดสรรเวลาในการเข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรมให้สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาแต่ละรูปแบบ เนื่องจากการพัฒนาตามโปรแกรมจะมีลักษณะต่อเนื่องและเป็นระบบ ดังนั้น จึงควรได้รับการสนับสนุนด้านการเสริมสร้างภาวะผู้นำ โดยให้การส่งเสริม สนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาตนเองในหลาย ๆ รูปแบบ อาทิ การเข้ารับการฝึกอบรม การประชุม สัมมนา และการศึกษาต่อ เป็นต้น

๑.๑.๒ ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู ควรนำรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพที่หลากหลายมาผสมผสานและบูรณาการในการพัฒนา เช่น รูปแบบการจัดทำเอกสารคู่มือประกอบการพัฒนา รูปแบบการปฐมนิเทศ รูปแบบการศึกษาด้วยตนเอง รูปแบบการฝึกอบรมเข้ม รูปแบบการสืบค้น รูปแบบการศึกษาเป็นกลุ่ม รูปแบบการให้มีส่วนร่วมในการสังเกตและประเมิน รูปแบบการให้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยง รูปแบบการพัฒนาในงาน เป็นต้น ไม่ควรใช้เพียงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาใช้ในการพัฒนา

๑.๑.๓ ในการประเมินผลการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูเป็นคณะประเมินความควรให้มีจำนวนครูครอบคลุมทุกคน

๑.๒ สำหรับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู ต้องบูรณาการการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูร่วมกับการปฏิบัติงานจริง โดยนำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูที่เข้าร่วมโปรแกรมข้อเสนอแนะมีดังนี้

๑.๒.๑ ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู ควรนำรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพที่หลากหลาย มาผสมผสานในการพัฒนา เช่น รูปแบบการจัดทำเอกสารคู่มือประกอบการพัฒนา รูปแบบการปฐมนิเทศ รูปแบบการศึกษาด้วยตนเอง รูปแบบการฝึกอบรมเข้ม รูปแบบการสืบค้นรูปแบบ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๘๐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

การศึกษาเป็นกลุ่ม รูปแบบการศึกษาดูงาน รูปแบบการให้มีส่วนร่วมในการสังเกตและประเมิน รูปแบบการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยง รูปแบบการพัฒนาในงาน เป็นต้น ไม่ควรใช้เพียงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาใช้ในการพัฒนา

๑.๒.๒ ครู ควรกำกับ ดูแล และติดตามการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูตามโปรแกรมอย่างใกล้ชิด โดยให้ความสำคัญต่อผลการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู

๑.๒.๓ การเลือกวิทยากรในการอบรมตามโปรแกรม ควรเลือกวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถหรือมีประสบการณ์ หรือมีความเชี่ยวชาญตามประเด็นในการอบรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู ตามโปรแกรม

๑.๓ สำหรับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จากผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่าในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู และประสบผลสำเร็จผู้เข้ารับการพัฒนาเกิดการเรียนรู้ มีทักษะ อันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการงานนั้น ควรดำเนินการดังนี้

๑.๓.๑ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ควรนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู ไปใช้เป็นปนวทางในการพัฒนา

๑.๓.๒ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ควรให้การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรสำหรับใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู เป็นตามโปรแกรม

๑.๓.๓ สำนักพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยพัฒนาควรนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูไปใช้

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครู มีรูปแบบและวิธีการพัฒนา คือ การนิเทศแบบร่วมพัฒนา การนิเทศเพื่อพัฒนาครูเป็นรายบุคคล และการเสริมสร้างพลังอำนาจ จึงมีข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป ดังนี้

๒.๑ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูในตำแหน่งอื่น

๒.๒ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของครูเป็นในรูปแบบอื่น

๒.๓ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำในเชิงระบบควบคู่กับโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำที่เน้นนำเสนอวิธีการฝึกอบรมและพัฒนา

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๘๑
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	๒.๕ การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี	
(ภาษาอังกฤษ)	Research and Development Report of Moderate Class More Knowledge Model by Integrate Philosophy of the Sufficiency Economy of Ubon Ratchathani Provincial Education Office.	
ผู้ทำวิจัยและคณะ	ปรีระดา ปรีปุระ	
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	ดร.แสงรุณีย์ มีพร	อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ
	ดร.เสมอ สุวรรณโค	อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนตระการพิชผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๒
	ดร.ประเสริฐศักดิ์ มูลสุวรรณ	อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านน้ำอ้อมฝักระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑
	ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ศุภษร	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเทพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑
	ว่าที่ พ.ต.นรินทร์ พานคำ	อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านปะอาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑
	ดร.จิตตวดี ทองทั่ว	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด อุบลราชธานี
	ดร.พันธ์ศรี พลศรี	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด อุบลราชธานี
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี	
ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย	๒๕๖๒	
ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย	๒๕๖๒	

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๘๒

ความเป็นมาของการวิจัย

จากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่ผ่านมาเป็นบทเรียนของการพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่มีเสถียรภาพได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่คำนึงถึงความเหมาะสมขององค์กร ภูมิสังคมของประเทศ รวมทั้งความพร้อมของคนและระบบเศรษฐกิจในสังคมไทย การหวังพึ่งพิงความรู้ เงินลงทุน หรือตลาดจากภายนอกประเทศมากเกินไป โดยไม่เตรียมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนของปัจจัยภายใน ปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการกระจายทุน กระจายความเจริญ และการกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มคนในเชิงพื้นที่เกิดปัญหาทางสังคม เกิดความหย่อนยานทางศีลธรรม จริยธรรม ความเสื่อมสลายของวัฒนธรรมที่ดีของสังคมไทย ตลอดจนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) ได้อัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศควบคู่ไปกับกระบวนการทัศน์ การพัฒนารูปแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

ในปัจจุบัน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ซึ่งการขยายตัวดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศไทยในภาพรวม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ตลอดจนการศึกษาที่ได้ตั้งเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาคณะเพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศตามแนวของประเทศไทยตะวันตก ดังนั้น เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ด้านวิชาการเฉพาะสาขาที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับสูงและการประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงเป็นหลัก มากกว่ามุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างมีความสุขอันเกิดจากความถนัดและความชอบของสาขาวิชาให้เป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาความเป็นมนุษย์ อีกทั้งการจัดการศึกษาของไทยยังได้นำหลักการของต่างประเทศมาใช้ ทำให้กระบวนการศึกษาและวิถีชีวิตแบบไทยแยกออกจากกัน อันเห็นได้ชัดเจนจากพฤติกรรมของนักเรียนที่แปลกแยกจากชุมชนและสังคมเช่นปัจจุบัน ด้วยปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาของประเทศให้มีความสมดุลกับบริบททางภูมิสังคม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถทางวิชาการ มีคุณธรรม จริยธรรม และร่วมจรโลงวัฒนธรรมอันดีงามควบคู่กันไป

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๕๔) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา มีการนำเอาแนวคิด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญาพื้นฐานของแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเป็นแบบบูรณาการแบบองค์รวม มีการเชื่อมโยงการพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์เป็นกระบวนการเดียวกัน คำนึงถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่สำคัญที่สุด ตลอดจนมีการผสมผสานวิทยาการสมัยใหม่ให้เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการดังกล่าว จะพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านศักยภาพทางวิชาการ และคุณธรรม จริยธรรม อันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งในการก้าวไปสู่ความพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๘๓

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี มีความตระหนักที่จะดำเนินการ ขับเคลื่อนแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์และบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จึงได้มอบหมายให้กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล ดำเนินการศึกษาและพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำสู่ผู้เรียน เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่จากข้อค้นพบและข้อเสนอแนะจากผลการประเมินสถานศึกษาพอเพียงในปี ๒๕๖๐ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา องค์ประกอบที่๑ด้านนโยบาย ปรากฏว่า ๑) โรงเรียนส่วนใหญ่มีแผนงาน โครงการ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการเรียนการสอนและมีการดำเนินการ ๒) โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดมาตรการติดตามผล แผนงาน โครงการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๓) โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดร่องรอยการนำกิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการผลการติดตามไปพัฒนาแผนงาน โครงการ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน องค์ประกอบ ๒ วิชาการ ปรากฏว่า ๑) โรงเรียนส่วนใหญ่มีหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่ไม่ทุกระดับชั้น ๒) โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๓) โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี ๒๕๖๐) ซึ่งจะเห็นได้ว่า โรงเรียนยังประสบปัญหาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์ ที่รับผิดชอบโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จึงได้จัดทำสื่อ นวัตกรรมชุดฝึกปฏิบัติการการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จำนวน๑ชุด มี ๓ เล่ม พร้อมทั้งจัดทำคู่มือนิเทศการใช้สื่อ นวัตกรรมชุดฝึกปฏิบัติการการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาครูในโรงเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี ให้มีความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะ สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและนำไปบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียน ให้มีความรู้ ความคิดภายใต้หลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข จนเกิดคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี
๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี
๓. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๘๔

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๗๕ คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) นักเรียน จำนวน ๒๖๐ คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ๑) ชุดฝึกปฏิบัติการ การจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๒) คู่มือนิเทศการใช้ชุดฝึกปฏิบัติการการจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ๓) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ๓.๑) แบบทดสอบวัดความรู้ ๓.๒) แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผน จัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๓.๓) แบบสอบถามความคิดเห็นของครู ๓.๔) แบบประเมินคุณลักษณะของนักเรียน และ ๓.๕) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบ $t - test$

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัจจุบันมีการดำเนินกิจกรรมตามแนวทางจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ยังไม่มีกิจกรรมของโรงเรียนอย่างชัดเจน ปัญหาที่พบ ได้แก่ ขาดงบประมาณ สนับสนุน บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดรูปแบบการจัดการกิจกรรมที่เหมาะสมและไม่ได้เกิดจากความต้องการ ขาดการมีส่วนร่วม ส่วนความต้องการจัดการกิจกรรม พบว่า โรงเรียนต้องการรูปแบบการจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ชัดเจนและเหมาะสม

๒. ผลการพัฒนาารูปแบบการจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นคือ การพัฒนาโดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติการ การจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

๓. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า

๓.๑ ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการอบรมปฏิบัติการสูงกว่าก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

๓.๒ ครูมีความคิดเห็นต่อชุดฝึกปฏิบัติการ การจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

๓.๓ ครูมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระยะที่ ๑ อยู่ในเกณฑ์ดี และในระยะที่ ๒ อยู่ในเกณฑ์ดี

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๘๕ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๓.๕ ครูมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพอ้อมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก

๓.๖ ผลการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

๓.๗ ผลการประเมินคุณลักษณะของนักเรียนในระยะที่ ๑ อยู่ในระดับดี ในระยะที่ ๒ อยู่ในระดับดี

๓.๘ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระยะที่ ๑ อยู่ในระดับปานกลาง ในระยะที่ ๒ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรเผยแพร่รูปแบบการพัฒนาโดยใช้สื่อชุดฝึกปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างทั่วถึง เพื่อการพัฒนาครู สู่การปรับแนวคิด ปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนนำหลักคิดไปใช้ในวิถีชีวิตได้

๒. ควรมีการนิเทศ ติดตามผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และมีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง

๓. ควรนิเทศ ติดตามผลการพัฒนานักเรียน ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน และในการศึกษาในระดับที่สูงอย่างต่อเนื่อง

๓. งานวิจัยเรื่อง “การศึกษารองรับในศตวรรษที่ ๒๑”

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

๓.๑ ผลกระทบของการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะครู
ประจำการกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในศตวรรษที่ ๒๑
ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

(ภาษาอังกฤษ)

The impact of the National Institute for Development of
Teachers, Faculty Staff and Education Personnel’s training
course of the elementary mathematics teachers under the
jurisdiction of the Office of Basic Education Commission
competency development in the ๒๑st century

ผู้ทำวิจัยและคณะ

นางสาวณัฐชนันท์ จันทุปต์ นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
นายดิเรก ทรัพย์ประเสริฐ นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ
นางนवलวรรณ บุญฤทธิ์ นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ
นางพรอัญชลี พุกชาญคำ ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
นางสาวรัตติกร ผรณสุวรรณ นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ
นางสาวดวงพร เจียมอัมพร นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ
นางสาวณัฐชากานต์ เชียงทอง นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการพิเศษ
นางสาวประนอม โพธิ์นิ่มแดง นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ
นายบัณฑิตย์ ศรีพุทธานุกร หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย

ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ วิจักขณาลัญญ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า

ผู้ทรงคุณวุฒิ

คุณทหารลาดกระบัง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กลชลี จงเจริญ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดา หิรัญยวา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาจารย์ ดร.ชัตติยา ดั่งสำราญ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
นางสาวชฎากาญจน์ เจริญรบ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๘๗
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

นายสมนึก ดำน้ำย	วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี กทม.
นายอรุช แพงคำอ้วน	โรงเรียนวัดแสมดำ กรุงเทพมหานคร
นางวาสนา ปาลรังสี	วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
นางสังเวียน อินทรประสงค์	โรงเรียนวัดด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ
นางกาญจนา วัฒมา	ผู้รับบ้านาญ
นางนิจวี เจริญเกียรติบวร	ผู้รับบ้านาญ
นายปราโมทย์ ขจรภัย	ผู้รับบ้านาญ

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย ๒๕๖๑

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย ๒๕๖๑

ความเป็นมาของการวิจัย

วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์และต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างมาก เพราะเป็นวิชาที่สร้างสรรค์สติปัญญา ซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิดกระบวนการและเหตุผล เป็นวิชาที่ฝึกคนให้คิดอย่างมีระเบียบ เป็นรากฐานของวิชาอื่น ๆ อีกหลายสาขา และยังเป็นวิชาที่มีลักษณะนามธรรม (แสงเดือน หล้าจันทะบุณม, ๒๕๔๑: ๒) ผู้ที่จะเป็นครูคณิตศาสตร์จะต้องเป็นคนที่ค้นคว้า ปรับปรุงความรู้และวิธีสอนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและสภาพแวดล้อม ด้วยเหตุว่า สภาพการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษายังมีปัญหาอยู่หลายปัจจัย เช่น ครูผู้สอน ผู้เรียน และอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้บ่งชี้ให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะครูกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่ถูกประเมินสมรรถนะ จำนวน ๑๕๘,๒๕๙ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีสมรรถนะต่ำกว่าเกณฑ์ถึง ๑๖,๘๑๙ คน ซึ่งต่ำกว่าครูกลุ่มสาระอื่น ๆ (สสวท. <http://development.ipst.ac.th/>) จึงเป็นปัญหาด้านสมรรถนะของครูคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา สมรรถนะครูคณิตศาสตร์ (Competency) จึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการทำงานของครูที่มีต่อคุณภาพการศึกษา โดยใช้ความสามารถที่แสดงออกมาในรูปความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) คุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) ภายใต้อัจฉริยะแวดล้อมของโรงเรียนและทำให้บุคคลมุ่งมั่นสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ (Boyatzis, ๑๙๘๒ : ๕๘)

เมื่อสังคมโลกเปลี่ยนแปลงไปความเป็นโลกาภิวัตน์และความเจริญอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยีเป็นสาเหตุให้สถานศึกษาต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในเชิงการแข่งขัน โดยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของครู กระทรวงศึกษาธิการ จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะของครูมากขึ้น การกำหนดสมรรถนะที่จำเป็นของครูคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา ในศตวรรษที่ ๒๑ จึงมีความจำเป็นและเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การศึกษาไทยมีคุณภาพ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๘๘

การศึกษาผลกระทบของการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะครูประจำการกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในศตวรรษที่ ๒๑ ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เป็นการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับโครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรนี้ ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งต่อเนื่องจากผลของโครงการและช่วงระยะเวลาดังกล่าวก็แน่ใจว่าได้เกิดผลกระทบกับโครงการฝึกอบรมในการศึกษาผลกระทบ จะทำให้ได้ข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับข่าวสารสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ผ่านการฝึกอบรมได้บ้างหรือไม่ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับองค์กรคือ สถานศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินผลกระทบของการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะครูประจำการกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในศตวรรษที่ ๒๑ ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ผ่านการอบรม ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน และผลลัพธ์ที่เกิดกับนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลกระทบของการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะครูประจำการกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในศตวรรษที่ ๒๑ ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยผลกระทบของการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะครู ประจำการกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในศตวรรษที่ ๒๑ ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ในปี ๒๕๕๙ ประกอบด้วย

๑. ครูประจำการกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นครูดีเด่นกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นครูดีเด่นกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาได้รับรางวัลจากคุรุสภา ซึ่งเป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของครูกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๔๐ คน และยังปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอนคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่สังกัดอยู่

๒. ผู้บริหารโรงเรียนที่ครูผู้เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะครูประจำการกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๔๐ คน

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๘๙

๓. นักเรียนของชั้นเรียนที่ครูผู้เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะครูประจำการ กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาเป็นผู้สอนโดยเลือกแบบเจาะจงเฉพาะนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๖๐๐ คน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ผลกระทบของการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะครูประจำการ กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในศตวรรษที่ ๒๑ ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ผ่านการอบรม ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลกระทบที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ผ่านการฝึกอบรม ด้านการจัดการเรียนรู้รายวิชา คณิตศาสตร์ มีผลกระทบที่เกิดขึ้นมากที่สุด ได้แก่ เกิดแรงจูงใจที่จะช่วยให้เกิดการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น รองลงมาได้แก่ การนำสื่อการสอนคณิตศาสตร์ มาประยุกต์ใช้ในการสอนทำให้การสอนง่ายขึ้น ด้านการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายผลกระทบที่เกิดขึ้นมากที่สุด ได้แก่ มีความเอาใจใส่กับงานการสอนและงานที่ได้รับมอบหมาย รองลงมาได้แก่ มีการทำงานเป็นทีม ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู ผลกระทบที่เกิดขึ้นมากที่สุด ได้แก่ มีจิตวิญญาณความเป็นครูนักเรียนเคารพนับถือ รองลงมาได้แก่ ตระหนักในการพัฒนาตนเองในวิชาชีพมากขึ้นเพื่อเพิ่มทักษะในการแสวงหาความรู้ ในศตวรรษที่ ๒๑ ด้านอื่น ๆ ได้แก่ มีความสามารถในการบริหารจัดการชั้นเรียนได้ดี รองลงมาได้แก่ มีความสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

๒. ผลกระทบที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนมากที่สุดในด้านการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ ได้แก่ ครูคณิตศาสตร์มีสมรรถภาพในการเป็นครูคณิตศาสตร์ ด้านทักษะการสอนคณิตศาสตร์ รองลงมาได้แก่ ครูมีการสร้างผลงานทางวิชาการหรือนวัตกรรมการเรียน การสอนคณิตศาสตร์ ด้านการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนมากที่สุด ได้แก่ ความสำเร็จของงานตามเป้าหมายในความรับผิดชอบของครู รองลงมาได้แก่ การได้รับการยกย่องจากผู้บริหารต่อหน้าเพื่อนร่วมงานด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครูผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนมากที่สุด ได้แก่ เกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนาผู้เรียน รองลงมาได้แก่ ครูคณิตศาสตร์เกิดความมุ่งมั่นและแรงจูงใจที่จะแสวงหาความรู้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ด้านอื่น ๆ ได้แก่ การปรึกษาหารือแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ของครูในโรงเรียน ระดับรองลงมาได้แก่ มีการขยายผลการพัฒนาครูในโรงเรียน โดยให้ คำชี้แนะการสอนไปสู่ผู้นำครูในระดับต่าง ๆ ของโรงเรียน

๓. ผลกระทบที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ผลกระทบเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมากที่สุดในด้านผลการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ ได้แก่ การสอนของครูทำให้เกิดประโยชน์ของ คณิตศาสตร์และมีความจำเป็นต้องเรียนรู้คณิตศาสตร์ รองลงมาได้แก่ การสอนของครูทำให้ได้ฝึกทักษะ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๙๐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

คณิตศาสตร์และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้านคุณลักษณะ ความรับผิดชอบผลกระทบเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมากที่สุด ได้แก่ สามารถปฏิบัติตามคำแนะนำหรือชี้แนะในการปฏิบัติงานทางคณิตศาสตร์อย่างมีระบบ มีระเบียบวินัย มีความรอบคอบ มีความรับผิดชอบ มีวิจารณ์ญาณ มีความเชื่อมั่นในตนเอง รองลงมาได้แก่ รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติเองจนเป็นนิสัยเป็นระบบแก่ผู้อื่น และแนะนำชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติได้

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ การพัฒนาสมรรถนะครูประจำการกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในศตวรรษที่ ๒๑ ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ ทำวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมั่นใจ มีจรรยาบรรณวิชาชีพครูส่งผลให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาคณิตศาสตร์ สามารถดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน มีความมุ่งมั่นในการทำวิจัยในชั้นเรียน สร้างผลงานวิชาการและนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป ดังนั้น โครงการอบรมตามหลักสูตรนี้ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรมครูตามหลักสูตรต่าง ๆ ของหน่วยงานที่จัดฝึกอบรม

๑.๒ โรงเรียนที่ส่งครูคณิตศาสตร์เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะครูประจำการกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในศตวรรษที่ ๒๑ ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีจุดเด่น คือ มีครูคณิตศาสตร์ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ และมุ่งมั่นทุ่มเทในการพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ต่อโรงเรียนและต่อนักเรียน จึงควรรักษาวินัยธรรมองค์กรให้คงอยู่ตลอดไป

๑.๓ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ควรเปิดโอกาสให้ครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์แต่ต่างโรงเรียนกับครูที่เคยเข้ารับการอบรมตามโครงการนี้ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ และการวิจัยจะช่วยสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในเขตพื้นที่การศึกษา ที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้เรียน

๑.๔ แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูประจำการกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา ในศตวรรษหน้า ที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้เรียน

๑.๔.๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

- ๑) ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาครูที่มีจุดเน้นถึงสมรรถนะประจำกลุ่มวิชาในศตวรรษหน้า
- ๒) กำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์ประเมินผลสมรรถนะครูไทยเพื่อความเป็นมาตรฐานการพัฒนาสมรรถนะครูที่เป็นมาตรฐานกลางของประเทศ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๙๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๑.๔.๒ สถาบันผลิตครู ควรมีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูทุกกลุ่มสาระวิชา ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การผลิตครูโดยในรายวิชาชีพครู ควรมีการเสริมสร้างสมรรถนะครูทุกกลุ่มสาระวิชาในทุกชั้นปีการศึกษา โดยออกแบบและจัดกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะความเป็นครูตามอนาคตภาพครูในศตวรรษหน้า

๑.๔.๓ ศึกษาธิการภาค ควรมีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูทุกกลุ่มสาระวิชา ได้แก่ เพิ่มบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการพัฒนาครูตามมิติครูไทยในศตวรรษหน้า โดยมีศึกษาธิการจังหวัด เป็นส่วนงานที่รับมอบต่อ มีหน้าที่เป็นผู้แนะ (Coach) ให้ความรู้ในการพัฒนาครูแก่ผู้บริหารโรงเรียนอิงตามความต้องการของครูและบริบทของโรงเรียนในเขตพื้นที่ สร้างรูปแบบการดำเนินการนิเทศ/ติดตามผลการพัฒนาส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะครูที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของในโรงเรียนเขตพื้นที่ที่ดูแล

๑.๔.๔ ผู้บริหารโรงเรียน ควรมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญของสมรรถนะที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในศตวรรษที่ ๒๑ พัฒนาให้เกิดกับครูในโรงเรียน โดยสนับสนุน ส่งเสริมครูในการพัฒนาตนให้ตรงตามสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ในทศวรรษหน้าที่พบในงานวิจัย จัดทำแผนการพัฒนาครูในประเมินผลการพัฒนาของกลุ่มครูอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลระยะยาวของการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้เพื่อดูผลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อจะได้คำตอบเชิงลึกและตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น

๒.๒ ควรทำการวิจัยพัฒนากลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาที่เป็นปัญหาสำคัญที่จะเป็นในการเตรียมความพร้อมของครูสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการยกระดับสู่มาตรฐานสากลต่อไป

๒.๓ ควรศึกษาผลกระทบของการพัฒนาสมรรถนะครูประจำการกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในศตวรรษที่ ๒๑ ที่มีต่อสังคมการเรียนรู้และรูปแบบการเรียนรู้

๔. งานวิจัยเรื่อง “การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน”

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)
โรงเรียน

๔.๑ ความร่วมมือทางการศึกษาไทย-ลาว หลังก้าวสู่อาเซียน กรณี

(ภาษาอังกฤษ)

คู่แฝด ภายใต้บริบทวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

The Educational Cooperation between Thailand and Laos in the Post-ASEAN Time : A Case Study of the Twin Schools under the Mekong River Sub-River Sub-Region’s Cultural Context

ผู้ทำวิจัยและคณะ

ดร.เรืองเดช เขจรศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ
ดร.ไพศาล พากเพียร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ๑๓
นางประไพ ใจก้าวหน้า สอน. สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๓
นายเรณณรงค์ บุตราช สอน. สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๓
นางโสภิษฐ์ แก้วกนก สอน. สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๓
นางสมสมัย เพื่องาม สอน. สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๓

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย

ศึกษาธิการภาค ๑๓ จังหวัดอุบลราชธานี
ประธานสาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี
ประธานมูลนิธิพุทธศาสตร์ศึกษาชีวิตและชุมชนลุ่มน้ำโขง
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยการศึกษาลุ่มน้ำโขง (สอน.)

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สถาบันวิจัยการศึกษาลุ่มน้ำโขง (สอน.) สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๓ จังหวัดอุบลราชธานี

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย ๒๕๖๐

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย ๒๕๖๑

ความเป็นมาของการวิจัย

สังคมโลกทุกวันนี้มีความเป็นพลวัต (dynamic) สูง มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรม (socio-culture) ที่เพิ่มความซับซ้อน และเกิดเครือข่ายสังคม (social network) มากขึ้น การทำความเข้าใจสังคมย่อมต้องมีเครื่องมือที่เหมาะสมจึงจะเข้าถึงและตามทันภาวะการณ์ได้ โดยที่การศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่ง

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๙๓

สังคมโลกให้ความสำคัญทั้งยอมรับทั่วกันว่า เป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) ที่ยังคงมีบทบาทในสังคมมนุษย์ ซึ่งมีการจัดให้มีกิจกรรมรวมพลังทางสังคม ซึ่งเป็นฐานการนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประเทศไทยภายใต้สภาพสังคมวัฒนธรรมที่หลากหลายในภูมิภาคอาเซียน ได้ให้ความสำคัญในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แม้ภาพใหญ่จะมุ่งไปสู่ภาคเศรษฐกิจ (Asian Economic Community-AEC) หากแต่แท้จริงเชื่อมโยงทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของภาคการศึกษาซึ่งมีแนวทางเฉพาะได้มีการดำเนินการสัมมนาวิชาการและประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “ปฏิญญาการศึกษาภาคประชาคมอาเซียน” เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๒ โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นเจ้าภาพ สรุปสาระข้อเสนอในการประชุมที่สำคัญได้แก่ การสร้างองค์ความรู้ให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในภูมิภาค (People connectivity) ให้มีการส่งเสริมงานวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างประเทศสมาชิกในภูมิภาค การส่งเสริมประชาธิปไตย หลักการสิทธิมนุษยชนและสันติภาพ การให้ความรู้แก่พลเมือง ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดการยกระดับและพัฒนาด้านการศึกษา การจัดกิจกรรมด้านการศึกษาควรมาจากภาคส่วนของสังคมไม่จำกัดเฉพาะหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น

นโยบายของรัฐบาลไทยในด้านการศึกษาในปัจจุบัน กำหนดนโยบายเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งกำหนดไว้ใน “นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต” คือ เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียนโดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ สอดคล้องตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการเร่งรัดการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพรับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน อาชีพและการจัดมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ครบทุกอุตสาหกรรม

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายในการดำเนินงานตามปฏิญญาอาเซียนด้านการศึกษา ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียนเพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษานักเรียน นักศึกษา และประชาชนเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี ๒๕๕๘ ๒) การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ๓) การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา ครู และอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน ๔) การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีภาพการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ ๕) การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

ความร่วมมือของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน

ความสัมพันธ์ของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน ในส่วนของการศึกษามีความเข้มข้นภายใต้การดำเนินงานตามหลักการวิธีการที่กำหนดในปฏิญญา กฎบัตรที่ว่าด้วยอาเซียนนั้น โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านแนวชายแดนนับว่าเป็นประตูสู่ความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ กรณีความสัมพันธ์

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๙๔

ไทย-ลาว เป็นรูปแบบหนึ่งที่มีความลึกซึ้งในความผูกพันเชิงเชื้อชาติในกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างรัฐแบบทางการ โดยเฉพาะภายหลังจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เปลี่ยนระบบการปกครองเป็นสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ อาศัยถดถอยการมีส่วนร่วมระหว่างไทย-ลาว หลายฉบับ ในหลายยุคของรัฐบาล เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ จนเกิดความร่วมมือหลายด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจการค้า และด้านสังคมวัฒนธรรม กระทั่งถึงยุคแห่งการสร้างประชาคมอาเซียน ที่มีหลักการ แนวคิด และแนวปฏิบัติร่วมกันภายใต้กรอบของอาเซียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบริบทความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว ในมิติวัฒนธรรมสองฝั่งแม่น้ำโขง
๒. เพื่อศึกษาความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างไทย-ลาวภายใต้บริบทวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงและภายใต้กรอบนโยบายทางการศึกษาของอาเซียน
๓. เพื่อศึกษาความร่วมมือทางการศึกษาผ่านความเป็นโรงเรียนคู่แฝดระหว่างไทย-ลาว ตามกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบข้ามรัฐ ภายใต้บริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำโขง

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสารและศึกษาภาคสนาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำโขงและความสัมพันธ์ที่เสริมสร้างความร่วมมือทางการศึกษาเป็นผู้เกี่ยวข้องจากพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำโขงไทย-ลาว ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษาระดับท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบการสัมภาษณ์ (interview) ทั้งแบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview) ที่เน้นจุดสนใจเฉพาะ (focus interview) และสัมภาษณ์กลุ่มสนทนา (group interview) และการสังเกต (observation) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างข้อสรุปด้วยวิธีการแบบอุปนัย (analytic induction) โดยพิจารณาข้อมูลจากการบันทึกสนาม (field note) จากการสัมภาษณ์และการสังเกต ตรวจสอบข้อมูลพร้อมวิเคราะห์เบื้องต้น

ผลการวิจัยพบว่า

๑. บริบทความสัมพันธ์ไทย-ลาวในมิติวัฒนธรรมสองฝั่งแม่น้ำโขง มีความเป็นเครือญาติและชาติพันธุ์เดียวกัน หากมองผ่าน “ความเป็นลาว” ข้ามพ้นความเป็นรัฐชาติที่แตกต่างกันในระบบการปกครอง จะพบว่า พื้นที่สองฟากฝั่งแม่น้ำโขงเต็มไปด้วยคนลาวที่ความเชื่อและจารีตเดียวกันคือ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและมีวัฒนธรรมประเพณีในแบบ “ฮิตสิบสองคองสิบสี่”

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๙๕ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒. ความสัมพันธ์ไทย-ลาว เป็นความสัมพันธ์เชิงเครือญาติแบบ “เชื่อมสายโลหิต” มีมาตั้งแต่ยุคอาณาจักรล้านช้างและอยุธยา ต่อมาในยุคอาณานิคมได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน และในยุคปัจจุบันทั้งสองฝ่ายมีการเยือนประเทศอย่างเป็นทางการ มีความสัมพันธ์ผ่านการจัดตั้งศูนย์หรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ

๓. ความร่วมมือทางการศึกษาไทย-ลาว กรณีโรงเรียนคู่แฝดมีจุดเริ่มต้นที่ความผูกพันส่วนตัวมักคุ้นช่วยเหลือเชื่อถือนกันไปหามาสู่แบบ “พี่น้อง” ทั้งแบบทางการและไม่ทางการ แนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งโรงเรียนคู่แฝดควรจัดให้มีบันทึก MOU ต่อกัน มีกิจกรรมสัมพันธ์ เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม แลกเปลี่ยนทางวิชาการ พัฒนาครูนักเรียนร่วมกัน และขยายเครือข่าย

ข้อเสนอแนะ

๑. การเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ทางกรไทยและลาว ควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ไทย-ลาวในลักษณะของความร่วมมือทางการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนคู่แฝด

๑.๒ ความร่วมมือทางการศึกษาในระดับพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำโขง ควรได้รับการสนับสนุนจากทางการทั้งสองฝ่ายให้เกิดการแลกเปลี่ยนบทเรียนหรือการสร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันให้สอดคล้องกับลักษณะความเป็นประเทศเพื่อนบ้านและความเป็นอาเซียนที่มีความคล่องตัวขึ้น

๒. การเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ การศึกษาแนวทางการความร่วมมือทางการศึกษาไทย-ลาว เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ของหน่วยงานทางการศึกษาสองฝั่งแม่น้ำโขง

๒.๒ การศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางการศึกษาไทย-ลาว แบบข้ามรัฐในมิติวัฒนธรรมสองฝั่งแม่น้ำโขง

๒.๓ การศึกษาทิศทางและนโยบายทางการศึกษาระหว่างรัฐไทยและรัฐลาวเพื่อก้าวสู่ความร่วมมือที่แน่นแฟ้นในฐานะประเทศเพื่อนบ้าน

๕. งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร”

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

๕.๑ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัด และระดับกลุ่มจังหวัดในการขับเคลื่อนงานตามยุทธศาสตร์ และการติดตามประเมินผล

(ภาษาอังกฤษ)

Development of Provincial and Regional database system
To move forward strategic and the evaluation of the educational management

ผู้ทำวิจัยและคณะ

ว่าที่ ร.ต. สุรสิทธิ์ กองเมืองปัก
นายวิชัย ชัยโกศล
นางสาววันกวี พวงเกาะ
นางรัตนา ทูลกลาง
นางสาวสุดา จุลเสวก
นางสาววันดี สะอาดนัก
นางสาวกมลวรรณ กลั่นเกลี้ยง
นายวานิตย์ สิมงาม
นางสาวศิริภัส ธีรศุทธากร
นายสิทธิชัย สมัครไทย

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย

นายชัยพลฤกษ์ เสรีรักษ์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
นายพิษณุ ตูลสุข รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
นายอรรถพล ตรีกตรอง ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
นายสมเกียรติ แฉวไธสง นักวิชาการศึกษาเชี่ยวชาญ

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๔

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย

๒๕๖๐

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย

๒๕๖๒

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๙๗

ความเป็นมาของการวิจัย

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๔ มีภารกิจในการจัดทำและพัฒนาข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๑ ครอบคลุม ๔ จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ โดยได้รับมอบหมายจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการในการขับเคลื่อนการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาระบบฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัดและระดับกลุ่มจังหวัดที่ได้จัดทำขึ้นตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคคลังข้อมูลด้านการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกลุ่มระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการพัฒนาระบบฐานข้อมูล โดยใช้ชื่อว่า “ระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษา” เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางในการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาระดับสถานศึกษา สังกัด จังหวัด และกลุ่มจังหวัด ซึ่งจะเอื้อต่อการเข้าถึงข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกปลอดภัย มีความน่าเชื่อถือ สามารถลดเวลา และความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บข้อมูลของผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ

ทั้งนี้ แม้ว่าระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษาได้รับการออกแบบมาเป็นอย่างดี ก็ยังมีเสียงสะท้อนถึงปัญหา และอุปสรรคเกี่ยวกับการนำเข้าข้อมูล ตารางจัดเก็บข้อมูล และระบบบริหารจัดการผู้เข้าใช้งานระดับสังกัด อีกทั้ง ผู้รับผิดชอบงานข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ ยังคงต้องนำเข้าข้อมูลในระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษา ขาดความคล่องตัว

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๔ เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการศึกษา วิเคราะห์ แนวทางการพัฒนาปรับปรุงระบบ รวมถึงรูปแบบเว็บไซต์และการรายงานผล ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความทันสมัย ถูกต้อง ครอบคลุม สะท้อนมิติของสภาพการจัดการศึกษาได้หลายมิติ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคคลังข้อมูลด้านการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑ ดังนั้น ภารกิจการดำเนินงานวิจัยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัดและระดับกลุ่มจังหวัดในการขับเคลื่อนงานตามยุทธศาสตร์ และการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา จึงได้เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และสรุปผลสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบฐานข้อมูลทั้งในระดับจังหวัดและระดับกลุ่มจังหวัดให้ได้รับการออกแบบอย่างมีเอกภาพ สามารถรองรับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางของกระทรวงศึกษาธิการ

๒. เพื่อนำเสนอระบบฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัดและระดับกลุ่มจังหวัดที่ได้รับการศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษา โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้รับผิดชอบงานข้อมูลด้านการศึกษาจากหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพป. และ สพม.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยแบ่งเป็น ๔ ส่วน คือ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๙๘

๑. บุคลากรกลุ่มเป้าหมายทั่วประเทศระดับจังหวัด จำนวน ๒๘๘ คน บุคลากรกลุ่มเป้าหมายทั่วประเทศ

๒. ระดับกลุ่มจังหวัด จำนวน ๑๒ คน

๓. บุคลากรกลุ่มเป้าหมายจากหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๔ รอบฝึกปฏิบัติ จำนวน ๕๔ คน

๔. บุคลากรกลุ่มเป้าหมายจากหน่วยงานการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๔ รองสรุปผล จำนวน ๖๗ คน

แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ วางแผนระบบงานข้อมูลสารสนเทศ และสรุปผลการศึกษาคำสั่งการใช้งานระบบฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัดและระดับกลุ่มจังหวัด

ผลการวิจัยพบว่า

โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๓ ส่วน ดังนี้

ตอนที่ ๑ การสำรวจความรู้ความเข้าใจ ความพึงพอใจ ความคาดหวัง ปัญหาและข้อคิดเห็นการใช้ระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษาระดับจังหวัดของผู้รับผิดชอบงานข้อมูลด้านการศึกษาจากหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และความคาดหวังต่อระบบคลังข้อมูลกลาง อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ ๒ การประเมินผลการขับเคลื่อนการใช้ระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษา ปัญหาและข้อคิดเห็นการใช้ระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษาระดับกลุ่มจังหวัดของผู้รับผิดชอบงานข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาจากสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑-๑๓ พบว่า ด้านการรับรู้และขับเคลื่อนการใช้งานระบบคลังข้อมูล โดยภาพรวมอยู่ที่ร้อยละ ๘๗.๕๐ และด้านการใช้งานระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษา โดยภาพรวม อยู่ที่ร้อยละ ๖๒.๕๐

ตอนที่ ๓ การสำรวจความพึงพอใจการใช้งานระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษาของผู้รับผิดชอบงานข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาจากหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบพิจารณาจำแนกรายด้านย่อยโดยภาพรวม พบว่า ในด้านความสามารถทำงานตรงตามความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๙$, S.D. = .๕๐) สำหรับด้านความถูกต้องของระบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๙$, S.D. = .๕๑) และด้านการใช้งานโปรแกรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๒$, S.D. = .๔๒)

ตอนที่ ๔ การสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้งานระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษาของผู้รับผิดชอบงานข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาจากหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นคำถามปลายเปิด พิจารณาออกเป็น ๓ หัวข้อ ดังนี้

๑. สภาพการใช้งานระบบปัจจุบันโดยทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ระบบคลัง

ข้อมูลกลางด้านการศึกษาไม่ได้เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้รวดเร็วขึ้น เพิ่มภาระงานของผู้ปฏิบัติงานและเป็นการทำงานซ้ำซ้อน ควรมีข้อสั่งการระดับนโยบายให้ชัดเจน มีความยุ่งยากการใช้งานระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษา คือ การนำเข้าข้อมูลตามแบบฟอร์มที่กำหนดที่มีถึง ๒๗ ตารางจัดเก็บ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๙๙

๒. ความพร้อมด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงานข้อมูลด้านการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานข้อมูลด้านการศึกษา ปฏิบัติงานตรงตามตำแหน่ง ความรู้ ความถนัด จึงมีความเข้าใจในคำจำกัดความของข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษา เข้าใจในบทบาทหน้าที่และความสำคัญของการจัดเก็บข้อมูลระดับสังกัด ส่วนใหญ่สามารถฝึกเพิ่มเติมทักษะการใช้งานระบบฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัด ในการรับรู้ เรียนรู้ เทคโนโลยีใหม่จึงเป็นไปอย่างรวดเร็ว

๓. ปัญหาการใช้งานระบบ พบว่า **ตัวระบบ** : ระบบในปัจจุบันยังไม่เผยแพร่ให้หน่วยงานระดับจังหวัดเป็นที่รู้จักมากนัก บางจังหวัดและกลุ่มจังหวัดจัดอบรมให้ความรู้บุคลากร แต่บางจังหวัดและกลุ่มจังหวัดยังไม่ได้ดำเนินการ ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรม **ตัวบุคคล** : ผู้ปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานคุ้นเคยกับระบบที่ใช้เป็นประจำ ขาดความมั่นใจในการเริ่มใช้งานระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษา ประกอบกับปัจจุบันแต่ละหน่วยงานจะจัดทำฐานข้อมูลตามรูปแบบที่ต่างกัน ไม่สามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ ทำให้เสียเวลาและงบประมาณในการบริหารจัดการ **ตัวข้อมูลและแบบจัดเก็บ** : การจัดเก็บข้อมูลตามแบบฟอร์มที่กำหนดมีความยุ่งยาก ซับซ้อน การบันทึกข้อมูลซ้ำซ้อนในหลายตารางจัดเก็บมีความยุ่งยากในการนำเข้าสู่ระบบ **ตัวระเบียบข้อบังคับ** : ขาดการบังคับใช้โปรแกรมที่จริงจัง ขาดการเข้าตรวจสอบ ติดตามความถูกต้องของการนำเข้าสู่ข้อมูลสู่ระบบอย่างแท้จริง **งบประมาณ** : สำหรับจัดการอบรมด้วยมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถจัดระยะเวลาการอบรมที่น้อยเกินไป และไม่สามารถจัดอบรมให้กับบุคลากรได้ครบถ้วน

ตอนที่ ๕ การสำรวจความพึงพอใจในการสรุปผลการใช้งานระบบฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัดและระดับกลุ่มจังหวัดของผู้รับผิดชอบงานข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาจากหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบ ผลการวิเคราะห์สามารถประเมินพิจารณาออกเป็น ๒ ด้าน คือ ด้านประสิทธิภาพของระบบหรือความสามารถในการทำงานตามความต้องการมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๔๒$, S.D.=.๔๘) เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ซึ่งอยู่ในช่วงคะแนน ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึงประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการพัฒนาระบบหรือการทำงานได้ตามฟังก์ชันของระบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๓๐$, S.D. = .๔๕) เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ซึ่งอยู่ในช่วงคะแนน ๓.๕๑-๔.๕๐ หมายถึง ประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อจำกัดของงานวิจัย

๑. ข้อจำกัดที่จะนำเสนอคือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพื้นที่ได้ถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบตามแบบที่หน่วยงานแต่ละแห่งกำหนด การนำระบบจากส่วนกลางไปใช้กับทุกหน่วยงาน จึงเป็นอุปสรรคพอสมควรในการนำข้อมูลลงแบบจัดเก็บข้อมูลที่มีจำนวนมากถึง ๒๗ ตารางจัดเก็บ

๒. การศึกษาระบบที่ได้ถูกพัฒนาขึ้นจากส่วนกลาง ซึ่งไม่สามารถปรับปรุง หรือพัฒนาระบบให้ดีขึ้นได้เอง

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๐๐
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. ควรมีการวิเคราะห์ความต้องการและความพึงพอใจการใช้งานระบบให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๒. ควรมีการวิเคราะห์ ความเหมาะสมและความคุ้มค่าของแบบจัดเก็บข้อมูลทั้ง ๒๗ ตาราง จัดเก็บ
๓. ควรมีการวิเคราะห์ความพร้อมใช้งาน ทั้งด้านบุคลากรและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
๔. ควรมีการวิเคราะห์ความพึงพอใจ และสัมมนาในระดับผู้บริหาร

คำสำคัญ : ระบบฐานข้อมูล คลังข้อมูล

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	๕.๒ การพัฒนารูปแบบการจัดการสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านการวิจัยและพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริงร่วมกับฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลแบบกึ่งกรงลิขสิทธิ์
(ภาษาอังกฤษ)	A Develop Information Management Model for Empowerment in Digital Media Education using High Level in Augmented Reality Together with copyright Screening Database.
ผู้ทำวิจัยและคณะ	นางอัจฉรา สิทธิวงศ์
ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย	-
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์	ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย	๒๕๖๐
ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย	๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

การศึกษาที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาสังคมและทรัพยากรบุคคลของประเทศอันจะส่งผลต่อการพัฒนาสภาพการแข่งขันในเวทีโลกของประเทศได้อย่างยิ่งในทุกด้านของการพัฒนาการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาองค์ความรู้คุณธรรมจริยธรรมและทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำรงชีวิตให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการสำคัญกระบวนการหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาการวิจัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ๒๕๔๘:๔) โดยเฉพาะในปัจจุบันโลกมีวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วมากขึ้น การสร้างศักยภาพให้แก่สถานศึกษาให้มีความพร้อมในการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องตามหลักพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒ มาตรา ๒๒ ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านการวิจัยและพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีภาพจริงเสมือนร่วมกับฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลแบบกึ่งกรงลิขสิทธิ์สำหรับครูสายปฏิบัติการสอนอีกทั้งสามารถทำวิจัยในด้านสื่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริงที่ตนพัฒนาขึ้น โดยมั่นใจได้ว่าไม่ได้มีการละเมิดลิขสิทธิ์ทั้งโดยสุจริตหรือไม่สุจริต เพื่อใช้ในชั้นเรียนของตนเองและมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะทำวิจัยเพื่อ

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๑๐๒

การสอนและเพียงพอที่จะเป็นผลงานวิชาการ โดยใช้รูปแบบการจัดการสารสนเทศในการกลั่นกรองวัตถุดิบที่มีเดียเชิงลิขสิทธิ์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งจะช่วยให้การสร้างสื่อการสอนและการวิจัยด้านสื่อการสอนเป็นเรื่องที่ศึกษาและทำความเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้จัดการเรียนรู้ได้อย่างน่าสนใจและมีประสิทธิภาพภายใต้กฎหมายการกระทำผิดทางเทคโนโลยี ซึ่งมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. พัฒนารูปแบบการจัดการสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านการวิจัยและพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริงโดยปราศจากการเขียนโปรแกรม
๒. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การวิจัยและพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนบนคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลและอุปกรณ์แท็บเล็ต
๓. หาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การวิจัยและพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริงบนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลและอุปกรณ์แท็บเล็ต
๔. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้ฝึกอบรมก่อนและหลังฝึกอบรมจากหลักสูตรฝึกอบรม

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ขอบเขตของการพัฒนา ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ **ส่วนที่หนึ่ง** วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนารูปแบบ การจัดการสารสนเทศที่เหมาะสมกับสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาและระบบฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลแบบกลั่นกรองลิขสิทธิ์ **ส่วนที่สอง** คือ วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การวิจัยและพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริงบนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลและอุปกรณ์แท็บเล็ต” **ส่วนที่สาม** คือ Template ช่วยในการออกกำแบบงานวิจัยและควบคุมขั้นตอนของการวิจัย

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๒.๑ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริงบนเครือข่ายออนไลน์และออฟไลน์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลและอุปกรณ์แท็บเล็ต โดยการใช้ระบบฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลแบบกลั่นกรองลิขสิทธิ์โดยปราศจากการเขียนโปรแกรม (Non Coding)

๒.๒ การวิจัยสื่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริงบนเครือข่ายออนไลน์และออฟไลน์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลและอุปกรณ์แท็บเล็ต

๒.๓ การพัฒนารูปแบบการจัดการสารสนเทศที่เหมาะสมกับการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเทคโนโลยีภาพเสมือนจริงบนเครือข่ายออนไลน์และออฟไลน์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลและอุปกรณ์แท็บเล็ต

๒.๔ ระเบียบวิธีวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริงบนเครือข่ายบนเครือข่ายออนไลน์และออฟไลน์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลและอุปกรณ์แท็บเล็ต

๒.๕ การเก็บข้อมูลและกาแปลผลเกี่ยวกับการวิจัยสื่อการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริงบนเครือข่ายออนไลน์และออฟไลน์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลและอุปกรณ์แท็บเล็ต

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๐๓ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒.๖ การใช้งาน Template สำหรับการวิจัยสื่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริงบนเครือข่ายออนไลน์และออฟไลน์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลและอุปกรณ์แท็บเล็ต

๓. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูสายปฏิบัติการสอนระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) หรือสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ที่ยังไม่เคยมีผลงานวิจัยในการปรับวิทยฐานะ

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูสายปฏิบัติการสอนระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) หรือสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ที่ยังไม่เคยมีผลงานวิจัยในการปรับวิทยฐานะในพื้นที่เขตตรวจราชการที่ ๑ กระทรวงศึกษาธิการ ดูแลรับผิดชอบโดยสำนักงานศึกษาธิการภาค ๔ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และสระบุรี จำนวน ๑๐๐ คน

๔. ขอบเขตด้านผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยและคุณภาพสื่อผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา จำนวน ๓ ท่าน

๕. ขอบเขตของการทดสอบตัวชี้วัด

๕.๑ แบบประเมินการฝึกอบรมด้วยรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านการวิจัยและพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริงร่วมกับฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลแบบกลั่นกรองลิขสิทธิ์

๕.๒ แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ ด้านการวิจัยสื่อนวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับครูสายปฏิบัติการโดยใช้เทมเพลตการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

๑. หลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การวิจัยและพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีภาพจริงเสมือนบนคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลและอุปกรณ์แท็บเล็ตมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๖.๗๕/๘๓.๙๓ สูงกว่า ๘๐/๘๐ ค่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้

๒. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้ฝึกอบรมภายหลังเข้ารับการอบรมสูงกว่าก่อนเข้าฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ข้อเสนอแนะ

๑. ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงจูงใจและความต้องการฝึกอบรมด้านการพัฒนาสื่อสำหรับการเรียนการสอนของผู้สอนในระดับต่าง ๆ และศึกษาประเด็นความสามารถในการพัฒนาสื่อของผู้สอนแต่ละคน สอดคล้องกับวิชาและระดับที่ตนเองสอนอยู่หรือไม่ ตลอดจนแนวทางแก้ปัญหา การขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนหรือการใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่ไม่เต็มประสิทธิภาพ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๐๔
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒. ศึกษาสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีภาพจริงเสมือน สามารถรองรับเนื้อหาวิชาใด
ได้บ้าง และควรเป็นเนื้อหาลักษณะใด เช่น ภาควิชา ภาควิชาปฏิบัติ

๓. การนำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (Virtual Reality) เพื่อพัฒนาดิจิทัลเพื่อการศึกษา

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการสารสนเทศ หลักสูตรฝึกอบรม เทคโนโลยีภาพเสมือนจริง

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๐๕
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	๕.๓ การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยสื่อนวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับ ครู วิจัยรุ่นใหม่โดยใช้เทคนิคเกมจำลองสถานการณ์ร่วมกับการ จัดทำโครงการวิจัยในชั้นเรียน
(ภาษาอังกฤษ)	A Potential Development in Media Edicatopm for Modern Instructor using Simulation Game Techniques together with the Classroom Research.
ผู้ทำวิจัยและคณะ	นางอัจฉรา สิทธิวงศ์
ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย	-
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์ :	ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป.
ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย	๒๕๖๐
ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย	๒๕๖๑

ความเป็นมาของการวิจัย

การจัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันนานาชาติ (Global Competiveness Index : GCL) ฉบับล่าสุด ปี พ.ศ.๒๕๕๗ ซึ่งเวปไซด์ โลกนิคมฟอรัม (World Economic Forum : WEF) ได้เผยแพร่ผลความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเปรียบเทียบกับนานาชาติ ในวันที่ ๓ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๗ พบว่า ประเทศไทยปรับอันดับสูงขึ้น ๖ อันดับจากเดิมปี พ.ศ.๒๕๕๖ อยู่ที่อันดับ ๓๗ จาก ๑๔๘ ประเทศ เป็นอันดับที่ ๓๑ จาก ๑๔๔ ประเทศ ขณะที่มาเลเซียเลื่อนขึ้นสู่อันดับที่ ๒๐ ได้เป็นครั้งแรก นับแต่มีการจัดอันดับปี ๒๐๐๖ ส่วนฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และเวียดนาม ก็เลื่อนอันดับสูงขึ้น โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจาก ๓ หมวด ได้แก่

- ปัจจัยพื้นฐาน อาทิ สถาบันด้านเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานฯ
- ปัจจัยยกระดับประสิทธิภาพ อาทิ ประสิทธิภาพของตลาดแรงงาน การศึกษาขั้นสูงฯ
- ปัจจัยนวัตกรรมและศักยภาพทางธุรกิจ

ซึ่งจะเป็นตัวขับเคลื่อนความก้าวหน้าของประเทศ (ธรรมาภิบาล วงศ์ประสงค์ : ๒๕๕๗)

ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยสื่อนวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับครูวิจัยรุ่นใหม่ โดยใช้เทคนิคเกมจำลองสถานการณ์ร่วมกับการจัดทำโครงการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการสร้างเกมจำลองสถานการณ์ของผู้สอนร่วมกับการจัดทำโครงการวิจัยในชั้นเรียน ดังนั้น การส่งเสริมสมรรถนะการสร้างสื่อเกมจำลองสถานการณ์จึงเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนทั้งในด้านบุคลากรและงบประมาณ หากครุณักวิจัยรุ่นใหม่สามารถพัฒนาเกมจำลองสถานการณ์สำหรับชั้นเรียนของตนได้นอกจากนั้น ยังใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยทั้งในหระดับงานวิจัยในชั้นเรียนและระดับชาติสำหรับครุณักวิจัยรุ่นใหม่

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๐๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “เกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาและทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของครูนักวิจัยรุ่นใหม่” มีค่าประสิทธิภาพ ๘๐/๘๐
- หาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “เกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาและทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของครูนักวิจัยรุ่นใหม่”
- ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้ฝึกอบรมระหว่างก่อนและหลังฝึกอบรมจากหลักสูตรฝึกอบรม

วิธีดำเนินการวิจัย

- ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูสายปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)
- ขอบเขตด้านผู้เชี่ยวชาญ
ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัยสื่อการเรียนการสอนโดยใช้เกมจำลองสถานการณ์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล จำนวน ๓ ท่าน
- ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ
 - ตัวแปรอิสระ คือ ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “เกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาและทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของครูนักวิจัยรุ่นใหม่”
 - ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้ฝึกอบรมจากการเรียนด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “เกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาและทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของครูนักวิจัยรุ่นใหม่” หลังเข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย
 - หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “เกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาและทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของครูนักวิจัยรุ่นใหม่”
 - แบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัยพบว่า

- หลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง เกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาและทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของครูนักวิจัยรุ่นใหม่มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๔.๒๕/๙๒.๕๒.๕๘ สูงกว่า ๘๐/๘๐ ค่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้
- ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้ฝึกอบรมภายหลังเข้ารับการอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๐๗ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอสำหรับการปฏิบัติ

๑.๑ จากการนำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “เกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาและทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของครูนักวิจัยรุ่นใหม่” ไปใช้ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “เกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาและทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของครูนักวิจัยรุ่นใหม่” สามารถเพิ่มพูนความรู้ใหม่แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “เกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาและทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของครูนักวิจัยรุ่นใหม่” ผู้เรียนสามารถศึกษาและใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้ในและนอกชั้นเรียนได้ตามต้องการเป็นอย่างดี

๑.๒ การเรียนรู้โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาที่มีความสามารถในการนำเสนอรูปแบบชีวิตที่สอดที่ผู้เรียนใช้เรียนผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ได้อย่างสะดวกและมีความยืดหยุ่น

๑.๓ การนำสื่อเกมจำลองสถานการณ์เพื่อศึกษามาใช้ เป็นสื่อสำหรับการเรียนการสอนในชั้นเรียน สามารถช่วยประหยัดเวลาและอำนวยความสะดวกในเรื่องการทบทวนบทเรียนในเวลาที่ต้องการ และผู้เรียนสามารถขยายความรู้โดยปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนคนอื่น นับเป็นทางเลือกใหม่อีกทางเลือกหนึ่งของการเรียนรู้ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต โดยปราศจากข้อจำกัดของสถานที่และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนและเป็นอุปกรณ์หนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการกระตุ้นและเพิ่มความยืดหยุ่นในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

๑.๔ งานวิจัยเกี่ยวกับเกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาส่วนใหญ่เน้นแสดงผลแบบเวลาจริง (Realtime) เพื่อดึงดูดความสนใจผู้เรียน นอกจากนี้ลักษณะเด่นอื่น ๆ ของสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ตถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนแบบเกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษา เช่น การส่งข้อความสั้น (Chat) เพื่อการโต้ตอบในทันที ซึ่งสามารถนำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนแบบใช้เกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและยังสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

๒. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการวิจัยพัฒนาเกี่ยวกับเกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาโดยศึกษาตัวแปรในด้านความสามารถศักยภาพของมาตรฐาน เพื่อลดข้อจำกัดของอุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีราคาแพง การสร้างประสบการณ์ที่มีความเสี่ยงต่ออันตรายของผู้เรียน การเรียนที่ต้องการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนตลอดเวลาในเวลาจริง (Realtime) และในด้านมัลติมีเดีย เพื่อให้ได้เทคนิควิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเนื้อหาหนึ่ง ๆ

๒.๒ ควรมีการวิจัยพัฒนาเกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาในทุกวิชาที่มีการเรียนการสอนในชั้นเรียนในฐานะอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

๒.๓ ควรมีการวิจัยเรื่องความคงทนในการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบว่าสามารถสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนมากน้อยเพียงไร ผู้เรียนสามารถเก็บประสบการณ์การเรียนรู้จากเกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาได้หรือไม่ และสามารถต่อยอดองค์ความรู้ได้หรือไม่

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๐๘
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒.๔ ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับเกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาเพื่อให้สามารถใช้งานได้กับทุกระดับการศึกษา เพื่อพัฒนาเกมจำลองสถานการณ์เพื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพให้มีจำนวนมากขึ้น และตอบสนองความต้องการของการศึกษาทุกระดับต่อไป

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนรู้ หลักสูตรฝึกอบรม เกมเพื่อการศึกษา

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๐๙
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

๕.๔ การพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

(ภาษาอังกฤษ)

Development of Research Information System of the office
of the Permanent Secretary, Ministry of Education

ผู้ทำวิจัยและคณะ

นายสุนทร คล้ายสุบรรณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการ
นางสาวอรทัย ทองฤกษ์ฤทธิ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการพิเศษ
ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์การ
วิจัยและพัฒนา

นางเบญจมาศ ฉลาดการณ์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการ

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย

-

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย

๒๕๖๑

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย

๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

ในปัจจุบันข้อมูลสารสนเทศเป็นทรัพยากรที่จำเป็น การได้มาของข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องและรวดเร็ว จะทำให้สามารถใช้สารสนเทศเหล่านั้นในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วด้วยเช่นกัน ข้อมูลสารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ทั้งการวางแผน การกำหนดนโยบาย การดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดี มีคุณภาพ มีความละเอียดครบถ้วน ถูกต้อง ตรงตามความต้องการและทันสมัย จึงช่วยให้การวางแผนการบริหารจัดการและการตัดสินใจดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ศิริรัตน์ ไกรสุริยวงศ์ ๒๕๕๑ : ๑)

จากสภาพการบริหารจัดการข้อมูลงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่ผ่านมา พบว่าการจัดเก็บข้อมูลผลงานวิจัย บทความวิจัย ข้อเสนอโครงการวิจัย บทความทางวิชาการต่าง ๆ เป็นการจัดการกระทำด้วยมือ โดยจัดเก็บเป็นเอกสารในแฟ้มเอกสารหรือจัดเรียงอยู่ในชั้นวางเอกสาร ซึ่งการจัดเก็บในรูปแบบของกระดาษหรือแฟ้มเอกสารนั้นไม่คงทนถาวร อาจเกิดการชำรุด สูญหาย ขณะเดียวกัน การดูแลรักษาไม่สามารถกระทำได้อย่างสม่ำเสมอ เมื่อใดที่ต้องการใช้ผลงานวิจัย หรือมีผู้มาขอใช้บริการข้อมูลงานวิจัย ไม่สามารถให้บริการได้โดยทันที เพราะต้องใช้เวลามากในการค้นหา บางครั้งไม่พบข้อมูลงานวิจัยที่ต้องการ ส่งผลถึงการบริหารงานวิจัยที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้การบริการข้อมูลงานวิจัยไม่ตอบสนองความต้องการทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติและผู้ขอใช้บริการ อีกทั้งหน่วยงานในสังกัดไม่สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๑๐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เกิดความสะดวกและความรวดเร็วในการจัดเก็บและการให้บริการสืบค้นสารสนเทศด้านการวิจัย อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการข้อมูลงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
๓. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. การกำหนดความต้องการ (Requirement Definition)
๒. การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis)
๓. การออกแบบระบบ (System Design)
๔. การพัฒนาระบบ (System Development)
๕. การทดสอบระบบ (System Testing)
๖. การติดตั้งระบบ (System Implement)
๗. การประเมินประสิทธิภาพของระบบ
๘. การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ (User Satisfaction)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาและประเมินระบบสารสนเทศฯ เป็นบุคลากรของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้มาจากการเลือกหน่วยงานแบบเจาะจง และกำหนดให้บุคลากรซึ่งเป็นผู้แทนของหน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

๑. กลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาความต้องการต่อการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๗๗ คน
 ๒. กลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดสอบและประเมินประสิทธิภาพระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๑๘ คน
 ๓. กลุ่มตัวอย่างสำหรับการประเมินความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๑๒๔ คน
- เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน ประกอบด้วย
๑. แบบสำรวจความต้องการของบุคลากรในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
 ๒. แบบประเมินประสิทธิภาพระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๑๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๓. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

ระบบสารสนเทศฯ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานของระบบ ด้านข้อมูลที่จัดเก็บในระบบ และด้านเทคนิค/ความสามารถของระบบ รวมทุกด้านมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี นอกจากนี้ ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศฯ พบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศฯ ในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบ ด้านเนื้อหา/ข้อมูลที่จัดเก็บ และด้านการนำไปใช้งานทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานหรือผู้ที่นำระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงาน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการไปใช้ต่อไป

๑.๑ ควรมีการศึกษาคู่มือการใช้ระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการบนเว็บไซต์ไว้ด้วย

๑.๒ หน่วยงานความส่งเสริมการใช้งานหรือจัดอบรมการใช้งานระบบฯ แก่นักวิจัยในหน่วยงานสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการไปพัฒนาต่อไป

๒.๑ ควรมีการพัฒนาสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการให้สามารถแสดงผลบนอุปกรณ์ได้หลายชนิด (Multi Device) และควรพัฒนาเป็น Mobile Application

๒.๒ ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ระบบสารสนเทศด้านการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

:

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๑๒
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	๕.๕ การพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการสร้างสรรคสื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่โดยใช้ระบบสารสนเทศฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษา ร่วมกับการบูรณาการเทคโนโลยีมัลติมีเดียขั้นสูงเพื่อสนับสนุนครูสายปฏิบัติการสอน
(ภาษาอังกฤษ)	-
ผู้ทำวิจัยและคณะ	นางอัจฉรา สิทธิวงค์
ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย	-
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์	ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย	๒๕๖๑
ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่ผลงานวิจัย	๒๕๖๑

ความเป็นมาของการวิจัย

พัฒนาการของสังคมมนุษย์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถแบ่งได้เป็นยุคของสังคม ๓ ยุค คือ ยุคที่ ๑ ยุคสังคมเกษตร เป็นยุคสังคมที่มีวิถีชีวิตเศรษฐกิจ การเมือง เพื่อการยังชีพให้อยู่รอดปลอดภัย โดยอาศัยพลังอำนาจที่เชื่อมกับธรรมชาติ หรือเรียกว่ายุค “อำนาจนิยมเบ็ดเสร็จ” ยุคที่ ๒ ยุคสังคมอุตสาหกรรม เป็นยุคที่มีการคิดค้นและพัฒนาวิทยาการหรือที่รู้จักในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ มีนักวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นมากมาย เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ในสังคมให้ดีขึ้นกว่าสังคมเกษตร เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งแรก ยุคที่ ๓ ยุคสังคมดิจิทัล เป็นยุคสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีการคิดค้นวิทยาการเชิงวิทยาศาสตร์ เกิดระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) ที่เรียกว่า “เว็ลด์ไวด์เว็บ” (World Wide Web) จนทำให้สังคมโลกกลมกลืนเสมือนเป็นโลกไร้พรมแดน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการสร้างสรรคสื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่โดยใช้ระบบสารสนเทศฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษา ร่วมกับการบูรณาการเทคโนโลยีมัลติมีเดียขั้นสูงเพื่อสนับสนุนครูสายปฏิบัติการสอน โดยมีลักษณะสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการสร้าง แลกเปลี่ยนเนื้อหา การนำเนื้อหากลับมาใช้ใหม่ และเนื้อหาบทเรียนที่ได้สามารถใช้งานได้กับทุกระบบปฏิบัติการ หรือสภาพแวดล้อมทางโปรแกรมมิ่ง เพื่อแก้ไขในส่วนปัญหาการจัดเก็บสื่อดิจิทัลซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับสร้างสื่อการเรียนการสอน เพื่อสร้างสื่อให้ได้มาตรฐานการแลกเปลี่ยนข้อมูล พร้อมทั้งจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการฐานข้อมูลในการจัดเก็บสื่อดิจิทัลอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และหลักสูตรฝึกอบรมการสร้างสื่อการสอนสองมิติและสามมิติทางการศึกษาเบื้องต้น เพื่อทดสอบสนับสนุนการจัดเก็บชุดสื่อการเรียนการสอนสำเร็จรูปขนาดใหญ่ รวมถึงการสรุปขั้นตอนกระบวนการผลิตสื่อการสอนสองมิติ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๑๓ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

และสามมิติทางการศึกษาและขั้นตอนการจัดเก็บในระบบสารบรรณฐานข้อมูลสื่อเพื่อการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ซึ่งการพัฒนากระบวนการนี้จะเน้นแนวทางและประโยชน์สำหรับสถาบัน องค์กร ศูนย์ หน่วยงาน ในการจัดเก็บสื่อดิจิทัลครอบคลุมวัสดุสื่อทั้ง ๒ มิติและ ๓ มิติ เพื่อสนับสนุนกระบวนการสร้างสื่อการเรียนการสอนระดับสูง ตามมาตรฐาน SCORM ซึ่งการพัฒนากระบวนการบรรณฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาจะเป็นการรวบรวมเอกสารจัดทำเป็นฐานข้อมูลที่เปิดโอกาสให้สืบค้นได้ตามความต้องการของผู้ใช้ มีความสะดวกและมีประสิทธิภาพต่อการส่งเสริมให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ทำให้ข้อมูลที่กระจัดกระจายถูกเชื่อมโยงรวมเข้าเป็นแหล่งเดียวกัน ผู้สร้างสื่อการเรียนการสอนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการเพื่อนำมาประกอบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดเวลา ประหยัดทรัพยากร และประหยัดค่าใช้จ่ายในการสร้างสื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี และสามารถสร้างสื่อการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง “การสร้างสรรค์สื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่ โดยใช้ระบบสารบรรณฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลเพื่อศึกษาร่วมกับการบูรณาการเทคโนโลยีมัลติมีเดียขั้นสูง”
- ๒) หาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “การสร้างสรรค์สื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่ โดยใช้ระบบสารบรรณฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลเพื่อศึกษาร่วมกับการบูรณาการเทคโนโลยีมัลติมีเดียขั้นสูง”
- ๓) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้ฝึกอบรมระหว่างก่อนฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมจากหลักสูตรฝึกอบรม

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูสายปฏิบัติการสอนรายวิชาต่าง ๆ ระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในพื้นที่เขตตรวจราชการที่ ๘ ชลบุรี ระยอง และเขตตรวจราชการที่ ๙ จันทบุรี ตราด โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๘๘ คน

ผลการวิจัยพบว่า

- ๑) หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “การสร้างสรรค์สื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่ โดยใช้ระบบสารบรรณฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลเพื่อศึกษาร่วมกับการบูรณาการเทคโนโลยีมัลติมีเดียขั้นสูง” มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๖.๕๑/๘๐.๖๓ สูงกว่า ๘๐/๘๐ ค่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้
- ๒) ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้ฝึกอบรม ภายหลังจากเข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่เกี่ยวกับเกมคอมพิวเตอร์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้พิการ เนื่องจากการพัฒนาเกมทั้งเกมที่ใช้เพื่อความบันเทิงและเกมการศึกษาเป็นการออกแบบที่ใช้จินตนาการร่วมกับทักษะการเขียนโปรแกรม มากกว่าทักษะการเคลื่อนไหวทางกายภาพ ซึ่งเหมาะสมกับ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๑๔ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ผู้พิการบางประเภท ๆ ที่พร้อมจะศึกษาหาความรู้ เพียงมีความสามารถในการมองเห็น สามารถใช้เมาส์คลิก สามารถพิมพ์ข้อความโดยใช้คีย์บอร์ดและมีเครื่องคอมพิวเตอร์หรือรัฐบาลอาจจัดศูนย์บริการคอมพิวเตอร์ เพื่ออาชีพสำหรับผู้พิการ ซึ่งเป็นช่องทางสร้างความเท่าเทียมกันในด้านการสร้างมูลค่าจากผลิตภัณฑ์ทางความคิด

๒. ศึกษารูปแบบของเกมเพื่อการศึกษาแต่ละแบบที่เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของแต่ละวิชา รวมถึงปัจจัยในการพัฒนาเกมเพื่อการศึกษาแต่ละรูปแบบ เช่น ค่าใช้จ่ายด้านงบประมาณ ด้านเวลา ด้านอุปกรณ์ และความคุ้มค่าของการใช้เกมเพื่อการศึกษา

๓. สร้างชุมชนนักปฏิบัติสำหรับนักเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อกิจกรรมการพัฒนา รวบรวม ทดลอง จัดเก็บเกมเพื่อการศึกษา เช่น เกมจำลองการตลาด เกมจำลองเส้นทางการขนส่งเงินใส่ตู้ ATM ของธนาคาร เกมเส้นทางชีวิตนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ เป็นต้น โดยมีการจัดการอย่างเป็นระบบในฐานะสื่อเกมดิจิทัลเพื่อการศึกษา รวมถึงสร้างสารบัญชารายนามผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อเกมเพื่อการศึกษาในประเทศไทย ตลอดจนการพัฒนาอาชีพนักผลิตเกมเพื่อการศึกษาแยกออกมาจากอาชีพนักเขียนโปรแกรม

๔. ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงจูงใจและความต้องการฝึกอบรมด้านการพัฒนาสื่อสำหรับการเรียนการสอนของผู้สอนในระดับต่าง ๆ และศึกษาประเด็นความสามารถในการพัฒนาสื่อของผู้สอนแต่ละคนสอดคล้องกับวิชาและระดับที่ตนเองสอนอยู่หรือไม่ ตลอดจนแนวทางแก้ปัญหา การขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนหรือการใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่ไม่เต็มประสิทธิภาพ

๕. ศึกษาการประยุกต์ใช้เกมสามมิติเพื่อการศึกษากับการจำลองสถานการณ์หรือฝึกฝนที่ต้องมีการปฏิบัติงานพร้อมกันในลักษณะแบ่งงานกันทำ เช่น การจำลองเพื่อการฝึกฝนการทำงานในห้องผ่าตัด (Operation Room) สำหรับบุคลากรทางการแพทย์ โดยระบบออนไลน์นี้สามารถกำหนดมุมมองหน้าต่างการมองเห็นของผู้ฝึกอบรมให้แตกต่างกันไปในเครื่องของแต่ละคน โดยสามารถนำตัวแปรต่างๆ ที่เกิดจากผู้ฝึกอบรมแต่ละคนมากำหนดให้แสดงผลร่วมกันที่จอภาพใดจอภาพหนึ่งได้ หรือตัวอย่างการจำลองทางการทหาร ที่แต่ละคนอยู่ต่างพื้นที่กันแสดงภาพบนจอที่แตกต่างกันภายในโลกเสมือนจริง โดยสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันเชิงพื้นที่ได้ เนื่องจากโลกสามมิติสามารถกำหนดพื้นที่ให้มีขนาดใหญ่ได้ไม่จำกัดขึ้นกับประสิทธิภาพทางฮาร์ดแวร์ของเครื่อง โดยแต่ละคนสามารถถูกกำหนดให้ปฏิสัมพันธ์กับมุมมองของภาพต่างกันได้และสามารถส่งผลการปฏิบัติของแต่ละคนมาสร้างเป็นภาพที่เครื่องใดก็ได้ในเครือข่าย สามารถจำลองการฝึกทักษะในซอมแซมรถยนต์ โดยจำลองให้ผู้เล่นแต่ละคนฝึกความถนัดในแต่ละด้านได้พร้อมกัน ผู้เล่นคนที่ ๑ อาจกำหนดมุมมองให้เห็นความเสียหายของช่วงล่าง ผู้เล่นคนที่ ๒ อาจถูกกำหนดมุมมองให้เห็นความเสียหายของเครื่องยนต์ ผู้เล่นคนที่ ๓ อาจถูกกำหนดมุมมองให้เห็นความเสียหายของรถยนต์ในมุมที่ถูกชน โดยผู้เล่นทั้ง ๓ คน สามารถทำการจำลองขั้นตอนของการซอมแซมรถยนต์เดียวกันได้และส่งค่าตัวแปรที่เกิดขึ้นไปแสดงผลร่วมกันที่เครื่องใดเครื่องหนึ่งได้ เมื่อผู้เล่นสามารถซอมแซมรถยนต์คันดังกล่าวได้ครบทุกส่วน ก็สามารถแสดงผลภาพลูกค่านำรถยนต์จ่ายค่าตอบแทนให้กับผู้เล่นทั้ง ๓ คน และซอมแซมรถยนต์ออกไป โดยค่าซอมแซมจะถูกแบ่งในสัดส่วนยุติธรรมที่ได้กำหนดเป็นเงื่อนไขไว้ล่วงหน้าและส่งค่าไปปรากฏที่หน้าจอผู้เล่นแต่ละคน เป็นต้น

๖. งานวิจัยเรื่อง “การนิเทศ ติดตามและประเมินผล

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

๖.๑ การนิเทศพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาโรงเรียน
บ้านโคกทุ่งน้อย จังหวัดหนองบัวลำภู

(ภาษาอังกฤษ)

Supervision of the Development of the Measurement and
Evaluation System at the Class Level According to the
Curriculum Core of Basic Education ๒๐๐๘ By Using Research
Participatory Action Case Study of ban Khok Thung nol

School

Nongbua Lamphu Proving

ผู้ทำวิจัยและคณะ

ว่าที่ ร.ต.ดร.สันติสุข อยู่สุข

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย

-

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย

๒๕๖๑

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย

๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

การศึกษาที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถปรับตัวได้ อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ การจัดการศึกษาในแนวทางที่เหมาะสมจะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย แต่ในการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์มีการแข่งขันกับนานาประเทศ จะต้องอาศัยฐานความรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังที่สำนักงานปฏิรูปการศึกษาได้รายงานปฏิรูปการศึกษาว่าระบบการศึกษาไทยยังมีข้อจำกัดและข้ออ่อนด้อยอยู่มาก ปรับตัวไม่ได้ ทำให้ไม่มีบทบาท แะพลังที่จะช่วยสนับสนุนพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของคนไทย ไม่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสื่อสารและสารสนเทศหรือการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความรู้ (อังคณา ดุงคะสมิต, ๒๕๕๐:๑)

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๑๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผลเพื่อให้ทราบถึงผลของการเรียนรู้ กิจกรรมส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนเป็นหน้าที่โดยตรงของครูผู้สอนทุกระดับที่ต้องวัดและประเมินผล ผู้เรียนทุกคน เพื่อตรวจสอบความสามารถในการเรียนรู้และเป็นเทคนิคสำคัญที่ช่วยให้ทราบว่า บรรลุ เป้าหมายหรือไม่ เพียงใด และช่วยให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขข้อบกพร่อง หรือจุดอ่อน ของนักเรียนในด้านต่าง ๆ อันนำไปสู่การพัฒนาตามเป้าหมาย รวมถึงปัจจุบันผู้เรียนจะต้องเผชิญโลก ซึ่งต้องการทั้งความรู้และความสามารถใหม่ ๆ ในศวรรษที่ ๒๑ เข้าใจในความรู้พื้นฐานสามารถคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์และหาข้อสรุปในความรู้ได้ มีคุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาทักษะเหล่านี้จำเป็นต้องมีการ เปลี่ยนแปลงทักษะการประเมินทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับชั้นเรียน (อังคณา ตุงคะสมิต, ๒๕๕๐ : ๒)

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และกระบวนการที่ใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะช่วยให้ข้อมูล สารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานศึกษาจะต้องนำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผล เพื่อให้ทุกฝ่ายถือปฏิบัติ และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน โดยผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ สถานศึกษา ดังนี้

๑. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบโดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
๒. การดำเนินการสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร
๓. การดำเนินการประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน
๔. การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับ สิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของวิชา และระดับชั้นของผู้เรียน
๕. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
๒. เพื่อสร้างระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
๓. เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการใช้ระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
๔. เพื่อประเมินและปรับปรุงระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๑๗ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ ๑ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ประชากร คือ ครูผู้สอน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – มัธยมศึกษาปีที่ ๓ ระดับชั้นละ ๑ และผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบ้านโคกพุงน้อย จังหวัดหนองบัวลำภู ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๖๐ จำนวน ๒๔ คน

เครื่องมือเป็นแบบสังเกตแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale)

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติทางสังคมศาสตร์ โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

ระยะที่ ๒ สร้างระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

กลุ่มเป้าหมายจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ๑๑ คน

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ ๓ ศึกษาประสิทธิผลในการใช้ระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

กลุ่มเป้าหมาย ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๑๑ คน

วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ ๓ ประเมินและปรับปรุงระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑ โดยผู้เชี่ยวชาญที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน ๑๐ คน ในด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ข้อมูลพื้นฐานระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติ การแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโคกพุงน้อย จังหวัดหนองบัวลำภู

๑.๑ ระดับการปฏิบัติการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการสังเกตผู้เรียน และการตรวจการบ้าน พร้อมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีระดับการปฏิบัติการสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ การสังเกตผู้เรียน

๑.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีเครื่องมือที่ใช้ อันดับแรก คือ ภาระงาน

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๑๘ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๑.๓ เอกสารบันทึกข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน คือ หลักฐานแสดงวุฒิการศึกษา (ใบประกาศนียบัตร) (ปพ.๒) แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา (ปพ.๓) เอกสารบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ปพ.๕) เอกสารรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล (ปพ.๖) ใบรับรองผลการศึกษา (ปพ.๗)

๑.๔ ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสังเกตโดยรวมมาก โดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดเท่ากัน คือ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม และสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา

๒. สร้างระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโคกทุ่งน้อย จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งประกอบด้วยการสร้างดังนี้

๒.๑ การพัฒนาระบบวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน มีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของระบบวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลาง

๒.๒ การดำเนินการระบบวัดและประเมินผล ประกอบด้วย

๑) ระบบวางแผน มีการวางแผนปรึกษาหารือเพื่อดำเนินการในการวัดและประเมินผล

๒) ระบบปฏิบัติการ ในระบบเป็นการสร้างแนวทางให้โรงเรียนและครูผู้สอนดำเนินการตามระบบวัดและประเมิน

๓) ระบบตรวจสอบ มีการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อปรึกษาหารือ หรือสอบถามข้อมูลปัญหาความต้องการ

๔) ระบบสะท้อนผล การดำเนินการมีการประชุมครูตามรายวิชา ตามสาระวิชาที่ตนสอน ประชุมกันสม่ำเสมอ

๒.๓ แบบประเมินประสิทธิผลของระบบวัดและประเมินผล ประกอบด้วย

๑) คณะผู้ร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมในการสร้างแบบประเมินประสิทธิผล มีการประสานกันเป็นลักษณะเครือข่ายเป็นทีมงาน ตามบทบาทหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย

๒) แบบประเมินประสิทธิผลที่พัฒนาขึ้นมีปัญหาในการใช้ สามารถแก้ไขได้โดยการประชุมปรึกษาหารือกัน

๒.๔ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย

๑) บทบาทคณะทีมงานในการมีส่วนร่วมพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนเหมาะสม การพัฒนาระบบมีความเหมาะสม

๒) บทบาทของผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ มีความเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับในการขับเคลื่อนพัฒนาระบบการวัดและประเมินผล

๓. ศึกษาประสิทธิผลในการใช้ระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ประกอบด้วย

๓.๑ ระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีการตระหนักถึงความสำคัญและดำเนินการพัฒนาผู้เรียน

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๑๙ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๓.๒ ระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน พบว่า มีประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน

๓.๓ ระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน พบว่า มีประโยชน์ต่อนักเรียน ครูผู้สอน และผู้เรียนสถานศึกษา

๓.๔ คณะผู้ร่วมวิจัยมีความพึงพอใจในระบบวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน

๓.๕ ระบบวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนมีข้อบกพร่องน้อยและสามารถแก้ไขให้ดีขึ้น หากพบว่า ส่วนใดที่ยังเป็นปัญหา โดยการปรึกษาหารือกัน

๓.๖ ควรนำระบบวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนมาใช้ในภาคเรียนต่อไป เพื่อพัฒนาและเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและสถานศึกษาอื่น ๆ

๓.๗ แบบประเมินประสิทธิผลที่พัฒนาขึ้นมีปัญหาและอุปสรรคน้อย

๔. ประเมินและปรับปรุงระบบการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการตอบสนองต่อความต้องการในการวัดและประเมินผลของผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชน และก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าความคิดเห็นต่ำที่สุดเป็นลำดับสุดท้ายคือ ความเหมาะสมกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการระบบการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ ข้อมูลพื้นฐานระบบการวัดและประเมินผล

๑.๑.๑ ระดับการปฏิบัติการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

๑.๑.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

๑.๑.๓ ผู้ตอบแบบสังเกตพบเอกสารบันทึกข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนพบทุกคนมี ๔

ข้อ

คือ หลักฐานแสดงวุฒิการศึกษา (ใบประกาศนียบัตร) (ปพ.๒) (ร้อยละ ๑๐๐) แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา (ปพ.๓) (ร้อยละ ๑๐๐) เอกสารบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ปพ.๕) (ร้อยละ ๑๐๐) เอกสารรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล (ปพ.๖) (ร้อยละ ๑๐๐) ใบรับรองผลการศึกษา (ปพ.๗) (ร้อยละ ๑๐๐)

๑.๑.๔ ระดับ ควรนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสนับสนุน สำหรับผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาและกำหนดกิจกรรมพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนและท้องถิ่นมากขึ้น พัฒนาผลสัมฤทธิ์ให้มากขึ้น และสามารถนำผลการวิจัยมาประกอบการวางแผนในการแก้ปัญหาการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อไป

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๒๐
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๑.๒ การสร้างระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ พบว่า

๑.๒.๑ มีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของระบบวัดและประเมินผล

๑.๒.๒ การดำเนินการระบบวัดและประเมินผล พบว่า

๑) ระบบวางแผน มีการวางแผน ปรัชญาหรือเพื่อดำเนินการในการวัดและ
ประเมินผล

๒) ระบบปฏิบัติการ ในระบบเป็นการสร้างแนวทางให้โรงเรียนและครูผู้สอน
ดำเนินการตามระบบวัดและประเมินผล

๓) ระบบตรวจสอบ มีการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อปรึกษาหารือ หรือ
สอบถามข้อมูลปัญหาความต้องการ

๔) ระบบสะท้อนผล การดำเนินการมีการประชุมครูตามรายวิชา ตามสาระวิชา
ที่ต้นสอน ประชุมกันสม่ำเสมอ

๑.๒.๓ พบว่า ประกอบด้วย

๑) คณะผู้ร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมในการสร้างแบบประเมินประสิทธิผล มีการประสานกัน
เป็นลักษณะเครือข่ายเป็นทีมงาน ตามบทบาทหน้าที่ที่ต้นได้รับมอบหมาย

๒) แบบประเมินประสิทธิผลที่พัฒนาขึ้นมีปัญหาในการใช้สามารถแก้ไขได้โดยการ
ประชุมปรึกษาหารือกัน

๑.๒.๔ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย

๑) บทบาทของท่านในการมีส่วนร่วมพัฒนาระบบระบบการวัดและประเมินผล
ระดับชั้นเรียนเหมาะสมการพัฒนากระบวนการมีความเหมาะสม

๒) บทบาทของผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ มีความเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับในการ
ขับเคลื่อนพัฒนาระบบการวัดและประเมินผล ควรนำผลการวิจัยนี้มากำหนดเป็นแนวทางพัฒนาผลสัมฤทธิ์
และพัฒนาระบบวัดและประเมินผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู และ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้

๑.๓ ศึกษาประสิทธิผลในการใช้ระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ พบว่า

๑.๓.๑ ระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทำให้มีการ
ตระหนักถึงความสำคัญและดำเนินการพัฒนาผู้เรียน

๑.๓.๒ ระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน พบว่า มีประโยชน์ในการพัฒนาการ
เรียนการสอนของนักเรียน

๑.๓.๓ ระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน พบว่า มีประโยชน์ต่อนักเรียน ครูผู้สอน
และผู้บริหารสถานศึกษา

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๒๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๑.๓.๔ คณะผู้ร่วมวิจัยมีความพึงพอใจในระบบวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน

๑.๓.๕ ระบบวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนมีข้อบกพร่องน้อยและสามารถแก้ไขให้ดีขึ้นได้ พบว่า ส่วนใดที่ยังเป็นปัญหา โดยการปรึกษาหารือกัน

๑.๓.๖ ควรนำระบบวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนมาใช้ในภาคเรียนต่อไป เพื่อพัฒนาและเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและสถานศึกษาอื่น ๆ

๑.๓.๗ แบบประเมินประสิทธิภาพที่พัฒนาขึ้นมีปัญหาและอุปสรรคน้อย ควรนำผลการวิจัยนี้มากำหนดเป็นแนวทางพัฒนาผลสัมฤทธิ์และพัฒนาาระบบวัดและประเมินผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้

๑.๔ ประเมินและปรับปรุงระบบการวัดประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโคกทุ่งน้อย จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการตอบสนองต่อความต้องการในการใช้การวัดและประเมินผลของผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชน และก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนรองลงมาคือ ก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเป็นระดับสุดท้ายคือ ความเหมาะสมกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการระบบการวัดและประเมินผล ควรนำไปปรับใช้กับหน่วยงานที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

๒.๑ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาระบบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำนักงานศึกษาธิการภาค และประเทศ เพื่อส่งเสริมพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลของโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.๒ ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำแนวทางการวัดและประเมินผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๓ ควรมีการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการสร้างเครือข่ายหรือภาคี การวัดและประเมินผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรต่อไป

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๒๒
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

๖.๒ การพัฒนาเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของ
สถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเพื่อการตรวจสอบภายใน
ภายใต้การปฏิรูปการศึกษา

(ภาษาอังกฤษ)

Developing criteria for assessing the management of
educational institutional institutions under the Ministry of
Education for review within the education reform

ผู้ทำวิจัยและคณะ

นางสาวรุ่งทิพย์ เมืองโคตร

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย

-

ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

นางวันเพ็ญ ผ่องกาย อธิบดีหัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์การวิจัยและ

พัฒนา

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ผศ.ดร.กุลชลี จงเจริญ

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

กลุ่มตรวจสอบภายใน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย

๒๕๖๒

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย

๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายปฏิรูปการศึกษา เพื่อยกระดับการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลงตามบริบท
ทางเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเกิดจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม
๔.๐ (The Fourth Industrial Revolution) ผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการ
กำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัย
รวมถึงระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหามากมายประการ เช่น ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกกระดับ
จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหาร
จัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ และความไม่เสมอภาค
ทางการศึกษา ดังนั้น เพื่อให้การศึกษานำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอีก ๒๐ ปี ข้างหน้า
ตามความคาดหวังของการปฏิรูปการศึกษา

ดังนั้น เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สามารถประเมินตนเองด้านการบริหารการเงิน
การคลังเพื่อการตรวจสอบภายในภายใต้การปฏิรูปการศึกษา โดยมีเครื่องมือและเกณฑ์การประเมินการ
บริหารงานการเงินการคลังที่มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้หน่วยตรวจสอบภายในมีเครื่องมือและเกณฑ์การ
ประเมินการบริหารการเงินการคลังของสถานศึกษาเพื่อใช้ในการจัดลำดับและคัดกรองสถานศึกษา ก่อน
ดำเนินการ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๒๓ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ตรวจสอบและให้คำปรึกษาตามลำดับความสำคัญและความจำเป็น ตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ กลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวง ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเพื่อตรวจสอบภายในภายใต้การปฏิรูปการศึกษา เพื่อเป็นการสนับสนุนช่วยเหลือ ให้งานตรวจสอบภายในของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในของส่วนราชการที่กรมบัญชีกลางกำหนด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
๒. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ประเด็น และตัวบ่งชี้การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา
ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้การปฏิรูปการศึกษา
๓. เพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้การปฏิรูปการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

โดยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี (Mixed-method) แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสารแบบสอบถามปลายเปิด การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) ระยะที่ ๒ ศึกษาองค์ประกอบ ประเด็น และตัวบ่งชี้การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) และระยะที่ ๓ การพัฒนาเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินฯ แล้วตรวจสอบคุณภาพของเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา โดยประยุกต์ตามมาตรฐาน ๔ ด้านของ The Committee on Standards for Educational Evaluation ได้แก่ มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้อง

ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา/รองผู้บริหารสถานศึกษาที่ดูแลด้านการเงินและงบประมาณ หรือหัวหน้างานด้านการเงิน ด้านการบัญชี ด้านการพัสดุ และด้านงบประมาณ ผู้ตรวจสอบภายในอาวุโส ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด นักประเมินและวัดผลที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดทำเกณฑ์ฯ และนักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญในการทำวิจัยเกี่ยวกับงานตรวจสอบภายใน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบประเมิน และแนวทางการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๒๔ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา ดังนี้

๑.๑ มิติที่ ๑ ด้านการเงิน พบว่า สถานศึกษามีการบริหารงานการเงินการคลังถูกต้อง ตรงตามระเบียบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ การใช้จ่ายเงินมีความเป็นอิสระ สามารถบริหารจัดการได้ตามความจำเป็น และบริบทของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา มีความครอบคลุมชัดเจน ถูกต้อง ทุกกลุ่ม/ฝ่ายมีส่วนร่วมและรับรู้ในการดำเนินการ แต่สถานศึกษาบางแห่งมีการปฏิบัติงานล่าช้าหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระเบียบ สถานศึกษาหลายแห่งไม่มีเจ้าหน้าที่โดยตรง ครูผู้ปฏิบัติงานมีภาระงานมาก ขาดความรู้ด้านการบริหารงานการเงินการคลัง และขาดการกำกับติดตามดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

๑.๒ มิติที่ ๒ ด้านการบัญชี พบว่า สถานศึกษามีการจัดทำบัญชีและรายงานการเงินถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นปัจจุบัน แต่สถานศึกษาบางแห่งมีการจัดทำบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน การรายงานการเงินล่าช้า การจัดเก็บเอกสารหลักฐานทางการเงินไม่เป็นระบบ ระบบบัญชีของสถานศึกษาล้าสมัยมีหลายระบบ

๑.๓ มิติที่ ๓ ด้านการพัสดุ พบว่า การดำเนินงานด้านพัสดุถูกต้องตามระเบียบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน ทันทตามกำหนดเวลา มีประสิทธิภาพ ประหยัด และคุ้มค่า แต่สถานศึกษาบางแห่งมีการปฏิบัติงานพัสดุล่าช้า มีการปฏิบัติงานไม่ถูกต้องตามระเบียบ ไม่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโดยตรง มีการจัดหาพัสดุที่ล้าสมัยไม่เหมาะสมต่อการใช้งาน หัวหน้ากลุ่มงานขาดความรู้ในการกำกับติดตามงานพัสดุ

๑.๔ มิติที่ ๔ ด้านการควบคุมภายใน พบว่า ครูผู้ปฏิบัติงาน มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ แต่สถานศึกษาบางแห่งขาดระบบติดตามที่มีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารและบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานบ่อยครั้ง บุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการโดยเฉพาะเงินรายได้สถานศึกษา ขาดการระดมทรัพยากรจากชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๒. ผลการศึกษาองค์ประกอบ ประเด็น และตัวบ่งชี้การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา พบว่า เกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา ประกอบด้วย มิติ ๔ ด้าน ๖ องค์ประกอบ ๑๙ ประเด็น ๙๕ ตัวบ่งชี้ ได้แก่

๒.๑ มิติที่ ๑ ด้านการเงิน ประกอบด้วย

๑) การบริหารงบประมาณ ได้แก่

๑.๑) การจัดทำคำของบประมาณถูกต้อง โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ

๑.๒) การจัดทำแผนปฏิบัติการถูกต้อง โปร่งใส ประหยัด และคุ้มค่า

๑.๓) การตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพ และโปร่งใส

๒) การดำเนินงานทางการเงิน ได้แก่

๒.๑) การเบิกจ่ายเงินถูกต้อง

๒.๒) การรับเงินและนำส่ง/นำฝากเงิน และการเก็บรักษาเงินถูกต้อง

๒.๓) การยืมเงินถูกต้อง

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๒๕ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒.๒ มิตินี้ที่ ๒ ด้านการบัญชี ประกอบด้วย การจัดทำบัญชี รายงานการเงิน และจัดเก็บเอกสารหลักฐาน ได้แก่

- ๑) การบันทึกบัญชีถูกต้อง
- ๒) การจัดทำรายงานการเงินถูกต้อง โปร่งใส
- ๓) การจัดเก็บเอกสารหลักฐานทางการเงินถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๒.๓ มิตินี้ที่ ๓ ด้านการพัสดุ ประกอบด้วย

- ๑) การจัดซื้อจัดจ้าง ได้แก่

๑.๑) การกำหนดแบบบรรจุรายการหรือรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะ และประกาศราคากลางถูกต้อง

- ๑.๒) การจัดหาพัสดุถูกต้อง

- ๑.๓) การบริหารสัญญาและการตรวจรับพัสดุถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

- ๒) การบริหารพัสดุ ได้แก่

- ๒.๑) การเก็บ การบันทึก การเบิกจ่ายพัสดุ และการตรวจสอบพัสดุประจำปีถูกต้อง

- ๒.๒) การบำรุงรักษาและการจำหน่ายถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๒.๔ มิตินี้ที่ ๔ ด้านการควบคุมภายใน ประกอบด้วย การจัดวางและประเมินการควบคุมภายใน ได้แก่

- ๑) สภาพแวดล้อมการควบคุมที่มีประสิทธิผล

- ๒) การประเมินความเสี่ยงที่มีประสิทธิผล

- ๓) กิจกรรมการควบคุมที่มีประสิทธิผล

- ๔) สารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

- ๕) กิจกรรมการติดตามผลที่มีประสิทธิผล

๓. ผลการพัฒนาเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการภายใต้การปฏิรูปการศึกษา พบว่า เกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังให้ความสำคัญกับทุกมิติเท่ากัน การกำหนดค่าคะแนนและวิธีการบริหารงานการเงินการคลังให้ความสำคัญกับทุกมิติเท่ากัน การกำหนดค่าคะแนนและวิธีการให้คะแนน กำหนดให้สอดคล้องกับการกำหนดตัวบ่งชี้ที่มีความเป็นเอกเทศ (Unique) แต่สามารถระบุสภาพประเด็นการพิจารณา หรือสิ่งที่มุ่งศึกษาได้อย่างชัดเจน โดยมีผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาในระดับที่ยอมรับได้

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การประเมิน ๔ ระดับ และกำหนดให้ผลประเมินในค่าคะแนนที่ต่ำกว่าค่ากลาง อยู่ในระดับการปรับปรุง ซึ่งผลจากการตรวจสอบคุณภาพของเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลัง ตามมาตรฐาน ๔ ด้าน พบว่า ภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายมาตรฐาน พบว่า ทุกมาตรฐานอยู่ในระดับมากที่สุด

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๒๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

๑.๑ สถานศึกษาควรนำเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานการเงินการคลัง เพื่อยกระดับให้พร้อมรับการปฏิรูปการศึกษา และเตรียมความพร้อมสู่การเป็นสถานศึกษาในกำกับต่อไป

๑.๒ หน่วยงานตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สามารถนำผลการพัฒนาเกณฑ์การบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษามาใช้ในการประเมินความเสี่ยงเพื่อใช้ในการวางแผนการตรวจสอบภายใน

๑.๓ หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับ ติดตาม และพัฒนาระบบงานการเงินการคลังของสถานศึกษา ควรนำเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังไปใช้เป็นเครื่องมือประเมินการบริหารงานการเงินการคลังเพื่อจัดลำดับสถานศึกษาในสังกัดด้านการบริหารงานการเงินการคลังจัดกลุ่มสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) และกลุ่มสถานศึกษาที่ควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

๒. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

เพื่อให้เกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา สามารถนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดทำคู่มือการประเมินการบริหารงานการเงินการคลัง เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินผล และควรมีวิจัยเพื่อประเมินผลประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษาต่อไป

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๒๗
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	๖.๓ การพัฒนารูปแบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในยุคประเทศไทย ๔.๐
(ภาษาอังกฤษ)	The Development of Efficiency Monitoring and Evaluating Cooperative Model Based on The Good Governance and Consistent With The Education Reform in Thailand ๔.๐)
ผู้ทำวิจัยและคณะ	นางวรัญญาภรณ์ ชาลีรักษ์
ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย	ดร.กวิทร์เกียรติ นนธ์พละ นายโกเมศ กลั่นสมจิตต์
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์	สำนักงานศึกษาธิการภาค ๓ จังหวัดฉะเชิงเทรา (เดิม)
ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย	๒๕๖๒
ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่ผลงานวิจัย	๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งในการนำประเทศเข้าสู่สังคมโลกในศตวรรษที่ ๒๑ และเป็นประเด็นหลักที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย ๔.๐ การเตรียมความพร้อมกำลังคนทั้งด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะที่จำเป็นให้สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีพลวัต และการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดน จึงเป็นความสำคัญเร่งด่วนที่ต้องเร่งดำเนินการ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะ ๒๐ปี โดยกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และเกี่ยวข้องกับสำนักงานศึกษาธิการภาค และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน และความสงบเรียบร้อยภายใน ตลอดจนการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการสร้างโอกาสบนความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๐)

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๑๒๘

การติดตามและประเมินผลเป็นหัวใจของการทำงานให้ประสบผลสำเร็จงานที่มีความซับซ้อน และต้องการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูงยิ่งต้องมีการติดตามและประเมินผลที่จริงจัง การติดตามผลและประเมินผลที่ทรงพลังที่สุดคือ การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมซึ่งจัดเป็นการประเมินผลแบบ “เอื้ออำนาจ” (empowerment evaluation) การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือหรือกลไกอย่างหนึ่งในการระดมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรือระดมปัญญาจากหลากหลายมุมมอง หลากหลายแนวคิด หลากหลายบทบาท เข้าร่วมกันผลักดันกิจการหรือโครงการที่มีความซับซ้อน มีผลลัพธ์อย่างสูงส่งได้ยากให้เกิดผล ในลักษณะ “เหนือความคาดหมาย” ได้นั้นคือ การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการที่มีชีวิต (organic) มองในอีกมุมหนึ่งการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคณะผู้ดำเนินโครงการร่วมกับคณะผู้ประเมิน หน่วยงาน สนับสนุนโครงการ กลุ่มบุคคลเป้าหมายของโครงการ ผู้สนใจและสาธารณชนในภาพรวม และอาจมองได้ว่าลักษณะของการดำเนินเป็นการจัดการความรู้ในรูปแบบหนึ่ง มีผู้ให้ประเด็นในการดำเนินการติดตามและประเมินผลไว้ ๓ ประเด็น คือ

๑. การใช้การดำเนินการติดตามและประเมินผลในการรวบรวม “วิธีการยอดเยี่ยม” (best practices)

ซึ่งเป็นแนวคิดแบบจัดการความรู้วิธีการยอดเยี่ยมเหล่านี้ถือเป็น “คลังความรู้” ที่มีทั้ง “ความรู้ในกระดาษ” (explicit knowledge) และ “ความรู้ในคน” (tacit knowledge) และสามารถนำไปดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง

๒. การใช้การดำเนินการติดตามและประเมินผลเป็นเครื่องมือหรือกลไกสื่อสาร สาธารณะ (public communication) ให้สาธารณะได้เข้าใจแนวคิดและวิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนา

๓. การประเมินผลในลักษณะ “การประเมินอย่างสมดุลและรอบด้าน” (balanced scorecard) คือ ไม่ใช่แค่ประเมินผลสำเร็จหรือผลกระทบของโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เท่านั้น แต่ประเมินความสุขความพึงพอใจของผู้ดำเนินการโครงการและที่สำคัญที่สุด ประเมินการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในคณะผู้ดำเนินโครงการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการทั้งหมด

ปัญหาที่พบในการกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบในปัจจุบันพบว่า ยังไม่มีความเชื่อมโยง ไม่มีรูปแบบการติดตามและประเมินผลที่ไปในทิศทางเดียวกัน และขาดการประสานงานด้านการติดตามและประเมินผลกับหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัด เช่น สพป. สพม. กศน. สอศ. และ สกอ. ทำให้ระบบการติดตามและประเมินผลเกิดปัญหา ขาดการมีส่วนร่วมในการทำงานระหว่างองค์กรภายในจังหวัดนั้น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในยุคประเทศไทย ๔.๐

๒. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในยุคประเทศไทย ๔.๐

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๒๙ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๓. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในยุคประเทศไทย ๔.๐

๔. เพื่อประเมินรูปแบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในยุคประเทศไทย ๔.๐

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาศึกษานิเทศก์ จำนวน ๓๒๒ คน เชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาศึกษานิเทศก์ จำนวน ๒๐ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในยุคประเทศไทย ๔.๐ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับรูปแบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในยุคประเทศไทย ๔.๐ และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในยุคประเทศไทย ๔.๐

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

ได้รูปแบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในยุคประเทศไทย ๔.๐ ได้รูปแบบ (AFFAS-D MODEL) ที่มีประสิทธิภาพและมีขั้นตอนของรูปแบบ จำนวน ๖ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ AWARENESS (สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก)

ขั้นที่ ๒ FORMULATION (กำหนดรูปแบบวิธีการติดตาม สร้างเครื่องมือการติดตามและกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการติดตาม)

ขั้นที่ ๓ FOLLOW-UP (ดำเนินการติดตามและประเมินผลตามกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด)

ขั้นที่ ๔ ANALYSIS (วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลข้อมูล)

ขั้นที่ ๕ SUMMARY NAD REPORT (สรุป ประเมินผลการติดตาม และรายงานต่อผู้เกี่ยวข้อง)

ขั้นที่ ๖ DEVELOPMENT (นำผลการติดตามไปพัฒนาปรับปรุงนโยบายและการปฏิบัติงานหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง)

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๓๐
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยในยุคประเทศไทย ๔.๐ (AFFAS-D MODEL) ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้กับหน่วยงานทางการศึกษาและองค์กรอื่น ๆ ในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล

๑.๒ ควรนำรูปแบบการติดตามและประเมินผล AFFAS-D MODEL เป็นตัวอย่างและแนวทางในการสร้างรูปแบบการติดตามในด้านอื่น ๆ เช่น การกำกับติดตามด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ หรือการกำกับติดตาม โครงการต่าง ๆ ในหน่วยงาน เป็นต้น

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

๒.๑ การศึกษาครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยในยุคประเทศไทย ๔.๐ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในการพัฒนารูปแบบการติดตามอื่น ๆ เช่น การติดตามดูแลให้คำแนะนำ การนิเทศเพื่อการประเมิน เป็นต้น

๒.๒ ควรมีการวิจัย การพัฒนารูปแบบการประเมินผลที่มีการใช้นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการระบบ มีกระบวนการเก็บข้อมูลที่รวดเร็ว ไม่ซ้ำซ้อน

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ๖.๔ การพัฒนาเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา
ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเพื่อการตรวจสอบภายใน ภายใต้การปฏิรูป
การศึกษา

(ภาษาอังกฤษ) Developing criteria for assessing the management of educational
institutions under the Ministry of Education for review within the
education reform.

ผู้ทำวิจัยและคณะ กลุ่มตรวจสอบภายใน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

กลุ่มตรวจสอบภายใน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย พ.ศ.๒๕๖๒

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ พ.ศ.๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลงตามบริบท
ทางเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเกิดจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่
อุตสาหกรรม ๔.๐ (The Fourth Industrial Revolution) ผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียนและความต้องการ
กำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัย
รวมถึงระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหามากมายประการ เช่น ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุก
ระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และ
การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ และ
ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ดังนั้น เพื่อให้การศึกษานำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนใน
อีก ๒๐ ปี ข้างหน้า ตามความคาดหวังของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งต้องการลดความแตกต่างในคุณภาพและ
มาตรฐานการศึกษาระหว่างสถานศึกษา เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการการศึกษา
ที่คุณภาพและมาตรฐาน เพิ่มประสิทธิภาพและลดความสูญเปล่าของการบริหารจัดการเพื่อรองรับการ
แข่งขันภายใต้การกำกับของรัฐ รวมถึงการสร้างความร่วมมือเพื่อการศึกษาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดย
สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ต้องดำเนินการ คือ การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่สถานศึกษาเพื่อการ
พัฒนาที่ยั่งยืน โดยสถานศึกษามีคุณภาพมาตรฐาน มีศักยภาพและความพร้อมให้เปลี่ยนสถานะเป็น
สถานศึกษานิติบุคคลในกำกับ เพื่อความเป็นอิสระคล่องตัว และรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน
ซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและลดความสูญเปล่าของการบริหารจัดการ เพื่อรองรับการแข่งขันอย่างเป็น
ธรรม ภายใต้การกำกับของรัฐ นั่นคือ รัฐต้องลดบทบาท อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ จากการเป็นผู้จัดการ
ศึกษาเป็นหลัก มาเป็นผู้กำกับนโยบาย แผน มาตรฐาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา และมีบทบาทใน
ฐานะผู้ตรวจสอบ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๑๓๒

ติดตามและประเมินผล ซึ่งจะส่งผลต่อการลดขนาดของหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ควบคู่กับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา สำหรับบทบาทของรัฐในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษานั้นให้รวมบทบาทในการตรวจสอบด้านผลการดำเนินงาน (Performance Audit) ด้านการบริหารจัดการ (Management Audit) และด้านการเงิน (Financial Audit) ที่บูรณาการและเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติระบบการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอก และการติดตามประเมินผลของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๖๐)

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ ๑๙/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ (คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, ๒๕๖๐) โดยกำหนดให้มีสำนักงานศึกษาธิการภาค และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งตามข้อ ๕ กำหนดให้มีสำนักงานศึกษาธิการภาค จำนวนสิบแปดภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อปฏิบัติการกิจของกระทรวงศึกษาธิการในระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภาค และจังหวัด โดยการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการ กับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้นๆ และข้อ ๑๑ กำหนดให้มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการเพื่อปฏิบัติการกิจของกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด การปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ นโยบาย และยุทธศาสตร์ ของส่วนราชการต่างๆ ที่มอบหมาย และให้มีอำนาจหน้าที่ในเขตจังหวัด สำหรับการแบ่งหน่วยงานภายในของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด แบ่งกลุ่มงานภายใน ออกเป็น ๘ กลุ่ม คือ (๑) กลุ่มอำนวยการ (๒) กลุ่มบริหารงานบุคคล (๓) กลุ่มนโยบายและแผน (๔) กลุ่มพัฒนาการศึกษา (๕) กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล (๖) กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน (๗) กลุ่มลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน และ (๘) หน่วยตรวจสอบภายใน ซึ่งกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยตรวจสอบภายในของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ให้ดำเนินการตรวจสอบด้านการบริหารการเงิน และการบัญชีของส่วนราชการ หรือหน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ที่รับผิดชอบ จึงอาจกล่าวได้ว่า หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยตรวจสอบภายใน มีความสอดคล้องกับบทบาทที่ต้องดำเนินการเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา ในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล

อย่างไรก็ตาม กรอบแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาที่จะปรับบทบาทส่วนราชการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้มีบทบาทในฐานะผู้ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล โดยดำเนินการลดขนาดของหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำให้การกำหนดกรอบโครงสร้างอัตรากำลังด้านการตรวจสอบภายในของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด กำหนดเพียงจำนวน ๓ อัตรา เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณสถานศึกษา และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด ซึ่งประกอบด้วย สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสถานศึกษาในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยรวมเฉลี่ย ๔๒๐ แห่งต่อจังหวัด (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๖๑) หรือผู้ตรวจสอบภายใน ๑ คน รับผิดชอบตรวจสอบสถานศึกษา ๑๔๐ แห่ง จึงเป็นการยากที่สถานศึกษาทั้งหมดจะได้รับการตรวจสอบด้านการบริหาร การเงิน

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๑๓๓

และการบัญชีอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน หากสถานศึกษาไม่พัฒนาตนเองควบคู่กันไปด้วย แต่เนื่องจาก ปัจจุบันยังไม่มีเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังที่จะทำให้สถานศึกษาวัดและประเมิน เพื่อพัฒนาตนเองให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามกฎ ระเบียบ และแนวทางการดำเนินงานของ สถานศึกษา ในขณะที่หน่วยตรวจสอบภายในซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบการบริหาร การเงิน และการบัญชี บางแห่งยังมิได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินการบริหารงานการเงินการคลังที่ใช้ในการตรวจสอบตาม มาตรฐาน และหลายแห่งมีการกำหนดเกณฑ์แต่ยังมิได้ใช้เกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลัง เดียวกัน ในการตรวจสอบ รวมทั้งมิได้มีการแจ้งให้สถานศึกษาในสังกัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับการประเมิน ทราบ หน่วยตรวจสอบภายใน และสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเครื่องมือและใช้เครื่องมือ เดียวกัน ในการประเมินการบริหารการเงินการคลังของสถานศึกษา เพื่อการตรวจสอบภายในภายใต้การ ปฏิรูปการศึกษา อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดด้านระยะเวลาและงบประมาณ ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อประโยชน์ ในการเตรียมการและรองรับการปฏิรูปการศึกษา คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการพัฒนาเกณฑ์การ ประเมินการบริหารงานการเงินการคลังเฉพาะสถานศึกษาในระบบ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่ง ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้รับงบประมาณ ๓๑๓,๐๐๐ ล้านบาท งบประมาณร้อยละ ๗๖ ของงบประมาณ ทั้งหมดของกระทรวงศึกษาธิการ(สำนักงบประมาณ, ๒๕๖๒)

ดังนั้น เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สามารถประเมินตนเองด้านการบริหาร การการเงินการคลังเพื่อการตรวจสอบภายในภายใต้การปฏิรูปการศึกษา โดยมีเครื่องมือและเกณฑ์การประเมิน การบริหารงานการเงินการคลังที่มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้หน่วยตรวจสอบภายในมีเครื่องมือและเกณฑ์ การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษาเพื่อใช้ในการจัดลำดับ และคัดกรองสถานศึกษา ก่อนดำเนินการตรวจสอบและให้คำปรึกษาตามลำดับความสำคัญและความจำเป็น ตามมาตรฐาน การตรวจสอบภายในของส่วนราชการ กลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวง ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ ความรับผิดชอบในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ จัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษาในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการเพื่อการตรวจสอบภายในภายใต้การปฏิรูปการศึกษา เพื่อเป็นการสนับสนุน ช่วยเหลือ ให้งานตรวจสอบภายในของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตามมาตรฐานการ ตรวจสอบภายในของส่วนราชการที่กรมบัญชีกลางกำหนด อีกทั้งยังเป็นการช่วยเตรียมความพร้อม ให้สถานศึกษาในสังกัดพัฒนาหน่วยงานตนเองด้านการบริหารการเงินการคลัง พร้อมรับการกระจายอำนาจ และพร้อมเปลี่ยนสถานะเป็นสถานศึกษานิติบุคคลในกำกับภายใต้การปฏิรูปการศึกษา ด้วยการส่งเสริม/ พัฒนาการปฏิบัติงานด้านการการเงินการคลังในภาพรวมของสถานศึกษาในสังกัดให้มีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา
๒. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ประเด็น และตัวบ่งชี้การประเมินการบริหารการเงินการคลังของ สถานศึกษา

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๓๔ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๓. เพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการภายใต้การปฏิรูปการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี (Mixed-method) แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ

ระยะที่ ๑ ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร แบบสอบถามปลายเปิด การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group)

ระยะที่ ๒ ศึกษาองค์ประกอบ ประเด็น และตัวบ่งชี้การประเมิน การบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group)

ระยะที่ ๓ การพัฒนาเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินฯ แล้วตรวจสอบคุณภาพของเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา โดยประยุกต์ตามมาตรฐาน ๔ ด้านของ The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation ได้แก่ มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้อง ในการวิจัยนี้ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา/รองผู้บริหารสถานศึกษาที่ดูแลด้านการเงินและงบประมาณ หรือหัวหน้างานด้านการเงิน ด้านการบัญชี ด้านการพัสดุ และด้านงบประมาณ ผู้ตรวจสอบภายในอาวุโส ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด นักประเมินและวัดผลที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดทำเกณฑ์ฯ และนักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญในการทำวิจัยเกี่ยวกับงานตรวจสอบภายใน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คือ แบบสอบถาม แบบประเมิน และแนวทางการสนทนากลุ่ม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คือ สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

๑. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา

๑.๑ มิติที่ ๑ ด้านการเงิน พบว่า สถานศึกษามีการบริหารงานการเงินการคลังถูกต้อง ตรงตามระเบียบ โปร่งใสและตรวจสอบได้ การใช้จ่ายเงินมีความเป็นอิสระสามารถบริหารจัดการได้ตามความจำเป็นและบริบทของ สถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษามีความครอบคลุมชัดเจนถูกต้อง ทุกกลุ่ม/ฝ่ายมีส่วนร่วมและรับรู้ในการดำเนินการแต่สถานศึกษาบางแห่งมีการปฏิบัติงานล่าช้าหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระเบียบสถานศึกษาหลายแห่งไม่มีเจ้าหน้าที่โดยตรงครูผู้ปฏิบัติงานมีภาระงานมากขาดความรู้ด้านการบริหารงานการเงินการคลัง และขาดการกำกับติดตามดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

๑.๒ มิติที่ ๒ ด้านการบัญชีพบว่าสถานศึกษามีการจัดทำบัญชีและรายงานการเงินถูกต้อง โปร่งใสตรวจสอบได้และเป็นปัจจุบันแต่สถานศึกษาบางแห่งมีการจัดทำบัญชีไม่เป็นปัจจุบันการรายงานการเงินล่าช้าการจัดเก็บเอกสารหลักฐานทางการเงินไม่เป็นระบบ ระบบบัญชีของสถานศึกษาล้าสมัยมีหลายระบบ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๓๕ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๑.๓ มิตินี้ ๓ ด้านการพัสดุพบว่า การดำเนินงานด้านพัสดุถูกต้องตามระเบียบโปร่งใสตรวจสอบได้ เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานทันตามกำหนดเวลา มีประสิทธิภาพ ประหยัด และคุ้มค่า แต่สถานศึกษาบางแห่ง มีการปฏิบัติงานพัสดุล่าช้า มีการปฏิบัติงานไม่ถูกต้องตามระเบียบ ไม่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโดยตรง มีการจัดหาพัสดุที่ล้าสมัยไม่เหมาะสมต่อการใช้งาน หัวหน้ากลุ่มงานขาดความรู้ในการกำกับติดตามงานพัสดุ

๑.๔ มิตินี้ ๔ ด้านการควบคุมภายใน พบว่า ครูผู้ปฏิบัติงานมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ แต่สถานศึกษาบางแห่งขาดระบบติดตามที่มีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานบ่อยครั้ง บุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ โดยเฉพาะเงินรายได้สถานศึกษาขาดการระดมทรัพยากรจากชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๒. ผลการศึกษาค้นคว้าประกอบประเด็นและตัวบ่งชี้การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา พบว่า เกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษา ประกอบด้วย มติ ๔ ด้าน ๖ องค์ประกอบ ๑๙ ประเด็น ๙๕ ตัวบ่งชี้ ได้แก่

๒.๑ มิตินี้ ๑ ด้านการเงิน ประกอบด้วย (๑.๑) การบริหารงบประมาณ ได้แก่ ๑) การจัดทำคำของบประมาณถูกต้อง โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ ๒) การจัดทำแผนปฏิบัติการถูกต้อง โปร่งใส ประหยัด และคุ้มค่า ๓) การตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพ และโปร่งใส (๑.๒) การดำเนินงานทางการเงิน ได้แก่ ๑) การเบิกจ่ายเงินถูกต้อง ๒) การรับเงินและนำส่ง/นำฝากเงิน และการเก็บรักษาเงินถูกต้อง และ ๓) การยืมเงินถูกต้อง

๒.๒ มิตินี้ ๒ ด้านการบัญชี ประกอบด้วย การจัดทำบัญชี รายงานการเงิน และจัดเก็บเอกสารหลักฐาน ได้แก่ ๑) การบันทึกบัญชีถูกต้อง ๒) การจัดทำรายงานการเงินถูกต้อง โปร่งใส และ ๓) การจัดเก็บเอกสารหลักฐานทางการเงินถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๒.๓ มิตินี้ ๓ ด้านการพัสดุ ประกอบด้วย (๓.๑) การจัดซื้อจัดจ้าง ได้แก่ ๑) การกำหนดแบบรูปรายการหรือรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะและประกาศราคากลางถูกต้อง ๒) การจัดหาพัสดุถูกต้อง และ ๓) การบริหารสัญญาและการตรวจรับพัสดุถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (๓.๒) การบริหารพัสดุ ได้แก่ ๑) การเก็บการบันทึกการเบิกจ่ายพัสดุและการตรวจสอบพัสดุประจำปีถูกต้อง และ ๒) การบำรุงรักษาและการจำหน่ายถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๒.๔ มิตินี้ ๔ ด้านการควบคุมภายใน ประกอบด้วย การจัดวางและประเมินการควบคุมภายใน ได้แก่ ๑) สภาพแวดล้อมการควบคุมที่มีประสิทธิผล ๒) การประเมินความเสี่ยงที่มีประสิทธิผล ๓) กิจกรรมการควบคุมที่มีประสิทธิผล ๔) สารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิผล ๕) กิจกรรมการติดตามผลที่มีประสิทธิผล และ ๖) ผลการพัฒนาเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการภายใต้การปฏิรูปการศึกษา พบว่า เกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลัง ให้ความสำคัญกับทุกมิติเท่ากัน การกำหนดค่าคะแนนและวิธีการให้คะแนน กำหนดให้สอดคล้องกับการกำหนดตัวบ่งชี้ที่มีความเป็นเอกเทศ (Unique) แต่สามารถระบุสภาพประเด็นการพิจารณาหรือสิ่งที่ยังต้องศึกษาได้อย่างชัดเจนโดยมีผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาในระดับที่ยอมรับได้นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การประเมิน ๔ ระดับและกำหนดให้ผลประเมินในค่าคะแนนที่ต่ำกว่าค่ากลางอยู่ในระดับ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๓๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

การปรับปรุงซึ่งผลจากการตรวจสอบคุณภาพของเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลัง ตามมาตรฐาน ๔ ด้านพบว่า ภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายมาตรฐาน พบว่า ทุกมาตรฐานอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

๑. สถานศึกษาควรนำเกณฑ์การประเมินการบริหารงานการเงินการคลังไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานการเงินการคลัง เพื่อยกระดับให้พร้อมรับการปฏิรูปการศึกษาและเตรียมความพร้อมสู่การเป็นสถานศึกษาในกำกับต่อไป

๒. หน่วยงานตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สามารถนำผลการพัฒนาเกณฑ์การบริหารงานการเงินการคลังของสถานศึกษาไปใช้ในการประเมินความเสี่ยงเพื่อใช้ในการวางแผนการตรวจสอบภายใน

๗. งานวิจัยเรื่อง “อื่น ๆ”

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	๗.๑ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน อำเภอ โนนไทย จังหวัดนครราชสีมา
(ภาษาอังกฤษ)	-
ผู้ทำวิจัยและคณะ	นางจรรยารัตน์ เพ็ชรจันทิก ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนน ไทย
ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย	-
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา
ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย	๒๕๖๐
ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย	๒๕๖๐

ความเป็นมาของการวิจัย

สำหรับการดำเนินงานศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีปัญหา ด้านการดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมาย เกิดจาก กระทรวงศึกษาธิการมีการมอบนโยบายเรื่องจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เพื่อจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงาน ทำให้ทุกหน่วยงานดำเนินการในรูปการแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานทั้งระดับกระทรวงศึกษาและระดับพื้นที่ ซึ่งในระดับอำเภอคณะกรรมการศูนย์ฝึกอาชีพระดับอำเภอจะประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการ โดยมีนายอำเภอ เป็นประธาน และมีผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอ เป็นกรรมการและเลขานุการ แต่สภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน พบว่า คณะกรรมการศูนย์ฝึกอาชีพระดับอำเภอ ยังคิดว่านโยบายและโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เพื่อจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ เป็นงานของสำนักงาน กศน. การให้ความสำคัญหรือการตระหนักถึงการทำงานร่วมกันในรูปคณะกรรมการ เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมเกิดขึ้นน้อย ขาดการการประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนและการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน คณะกรรมการระดับอำเภอจึงเป็นเพียง คณะกรรมการในนาม การทำงานยังคงเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ จึงมีกิจกรรมบางเรื่องเกิดความ ข้ำซ้อนกัน เรื่องกลุ่มผู้เรียนผู้บริการ เนื้อหา และเวลาในการจัดกิจกรรม ด้านหลักสูตร เปิดสอนหลักสูตรที่ ไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และความต้องการของผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน บางหลักสูตรขาด วิทยากรที่มีทักษะในการ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๓๘ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ถ่ายทอดความรู้ การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด ด้านการประชาสัมพันธ์ ไม่ทั่วถึง ด้านกลุ่มเป้าหมายหมายหรือกลุ่มผู้เรียน ขาดทักษะในเรื่องที่เปิดสอน ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมครบตาม โครงสร้างหลักสูตร ด้านงบประมาณ ไม่สัมพันธ์กับต้องการให้ผู้เรียนเข้าสู่อาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือ พัฒนาอาชีพหรือต่อยอดอาชีพเดิม เพื่อเพิ่มรายได้ในระหว่างการอบรมหรือหลังสิ้นสุดการอบรมตาม หลักสูตร ทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน (ศูนย์การศึกษาออก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๒๕๕๖)

จากการวิเคราะห์สภาพการดำเนินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของหน่วยงานและสถานศึกษา พบว่า การทดลองนำร่องโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของสำนักงาน กศน. สิ้นสุดปีงบประมาณ ๒๕๕๘ แต่สำนักงาน กศน. ยังมีนโยบายให้สถานศึกษาการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เพื่อการศึกษา อาชีพเพื่อการมีงานทำต่อไป เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าสู่อาชีพ สร้างงานสร้างรายได้หรือพัฒนา อาชีพหรือต่อยอดอาชีพเดิม เพื่อเพิ่มรายได้ในระหว่างการอบรม หรือหลังสิ้นสุดการอบรมตามหลักสูตร ซึ่ง ในการขับเคลื่อนนโยบายโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ คือ ผู้บริหารศูนย์ฝึก อาชีพชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่มีจิตอาสาในการพัฒนาชุมชนนั้นเอง ดังนั้น บุคคลเหล่านี้ จำเป็นต้องมีสมรรถนะหลักในการบริหารงานศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ๔ ด้าน ดังนี้ ด้าน ทักษะการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการทำงานเป็นทีม ดังนั้น ผู้วิจัย มีความสนใจ ที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความสำเร็จการดำเนินงานของโครงการ ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน
๒. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา
๓. เพื่อรายงานผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา และครู กศน. อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๖๐ คน ซึ่งการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการ คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๖๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ จำนวน ๓๖ ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficiency) ตามวิธีการครอนบาค (Cronbach) ในภาพรวมเท่ากับ .๘๗๑ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หาค่า ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๑๓๙

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน พบว่า ด้านการบริหารจัดการมีการแต่งตั้งผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือเจ้าของแหล่งเรียนรู้เป็นคณะกรรมการบริหาร ขาดทักษะการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้รับความร่วมมือจากชุมชนและภาคีเครือข่าย แต่ขาดความต่อเนื่อง ด้านผู้เรียน นำความรู้ไปเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่ไม่สามารถนำความรู้ ไปสร้างรายได้ เพื่อการมีงานทำได้ ด้านสถานที่ ส่วนใหญ่ใช้สถานที่ร่วมกับหน่วยงานอื่น แต่ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านงบประมาณ ไม่เพียงพอเพื่อจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย ด้านการติดตามผล ไม่ได้ดำเนินการต่อเนื่อง ด้านผลผลิต ขาดการพัฒนาคุณภาพและขาดตลาดรองรับ

๒. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ในการสร้างหรือพัฒนารูปแบบ มี ๒ ขั้นตอน คือ ๑) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ ๒) การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ตามการประเมินตามมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้องครอบคลุม และการทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะประกอบด้วย ๑) โครงการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา และ ๒) คู่มือการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน และคู่มืออบรมวิทยากรกระบวนการแนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน และการสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับดีมาก ๒) ด้านการบริการที่ดี อยู่ในระดับดีมาก ๓) ด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับดีมาก และ ๔) ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับดีมาก

๓. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านโครงการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านการใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจ อาหารว่าง/อาหารกลางวันมีความเหมาะสม และการเตรียมตัวและความพร้อมของวิทยากร ด้านคู่มือการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน และคู่มืออบรมวิทยากรกระบวนการแนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านสื่อช่วยเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เป็นสื่อที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม และสื่อช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ให้แก่ผู้เข้าอบรม ด้านสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ ความมานะอดทน ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงาน ความมุ่งมั่นกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และการแสดงความพยายามปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ด้านสมรรถนะด้านการบริการที่ดี อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ มีความตั้งใจ เต็มใจและกระตือรือร้นในการให้บริการ ให้บริการที่เป็นมิตรสุภาพ และการศึกษาผลการให้บริการเพื่อการปรับปรุงพัฒนาการให้บริการ ด้านสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาตนเอง การศึกษาค้นคว้า หาความรู้ ด้วยการเข้าร่วมประชุม การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน หรืออื่นๆ และการมีส่วนร่วมในการรวบรวมและประมวลความรู้ในการพัฒนาอาชีพของตนเอง และด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ ความเต็มใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน การเป็นผู้นำในการพัฒนา เพื่อการเปลี่ยนแปลงและประสานการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายเท่ากัน และและการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๔๐
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพัฒนาผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

๑.๑ ควรมีการจัดอบรม ส่งเสริม พัฒนา สัมมนาหรือการศึกษาดูงานเพื่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย

๑.๒ สถานศึกษาควรเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาสมรรถนะ ประจำสายงาน เพื่อให้ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน สามารถพัฒนาทำงานตามบทบาทหน้าที่เต็มกำลังความสามารถ

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๒.๑ ควรศึกษาการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ด้านความรู้ (Knowledge) ที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบ ด้านทักษะ (Skills) ที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attribute) ที่จำเป็นสำหรับการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

๒.๒ ควรศึกษาการพัฒนาสมรรถนะที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารของผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษา

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๔๑
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	๗.๒ กลยุทธ์การบริหารจัดการ ๔M ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของหน่วย ลูกเสือต้านภัยยาเสพติดในโรงเรียน
(ภาษาอังกฤษ)	Strategic Management ๔'M Affecting to Successful of Anti-Drug Boy Scout Unit in School
ผู้ทำวิจัยและคณะ ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย	นายอำนาจ สายฉลาด นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ รศ.ดร.ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ์ ดร.สุดาวรรณ สมใจ ดร.ชาญเดช เจริญวิริยะกุล
ผู้ทรงคุณวุฒิ	นายประเสริฐ บุญเรือง ดร.วีระกุล อรัณยะนาค ดร.ติศกุล เกษมสวัสดิ์ ดร.วรัท พญากุลนันท์
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์	สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย	๒๕๖๑
ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย	-

ความเป็นมาของการวิจัย

ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงของโลก ในยุคโลกาภิวัตน์ การเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) และอื่น ๆ อีกมากมาย สังคมไทย สังคมโลกกำลังตกอยู่ในภาวะของความเสี่ยงต่าง ๆ (risks) และกำลังเข้าสู่ภาวะขั้นวิกฤต (crisis) ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง (จีระ หงส์ลดารมภ์, พิชญ์ภูรี จันทระกมล, วราพร ชูภักดี, เขมิกา ถึงแก้วธนกุล, ภัทรพร อันตะริกานนท์, ๒๕๕๗) ซึ่งในทุกวันนี้ปัญหาด้านยาเสพติดที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงและยุ่งยากซับซ้อนเนื่องจากการขาดการดูแลเอาใจใส่ของผู้คนในสังคมและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามกฎหมายจึงทำให้มีการแพร่ระบาดและลุกลามเข้าไปในแหล่งชุมชนและสถานประกอบการต่าง ๆ รวมทั้งสถานศึกษาจำนวนมาก โดยมีกลุ่มเยาวชน นักเรียน นักศึกษา เป็นกลุ่มเป้าหมาย

กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบ เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ที่ ๑ การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้พิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิธีปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติด และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นมั่วสุมกับยาเสพติดและอบายมุขตลอดจนช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ดังนั้นสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้จัดโครงการส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือต้านภัยยาเสพติดขึ้นในสถานศึกษา

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๔๒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

โดยได้ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนร่วมกัน แก้ไขปัญหาด้านภัยยาเสพติดในโรงเรียนและให้มีการส่งเสริมสนับสนุนอย่างเหมาะสม โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือเป็นเครือข่ายและเร่งปลูกฝังค่านิยมด้านต้านภัยยาเสพติดให้เกิดเป็นรูปธรรมในการจัดตั้งหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติดขึ้นในโรงเรียน โดยให้มีการจัดตั้งหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติดในโรงเรียน (มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๓) ทั่วประเทศ จำนวน ๑๐,๔๒๓ หน่วย/แห่ง

จากการดำเนินโครงการ ดังกล่าว ที่ผ่านมาจะเห็นถึงผลลัพธ์ที่ได้รับและประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับหนึ่ง โดยพิจารณาจากจำนวนของสถานศึกษา ๗,๖๑๔ แห่ง จากเป้าหมาย ๑๐,๔๒๓ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๕๑ ที่ได้จัดตั้งให้มีหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติดเกิดขึ้น เมื่อ ปี ๒๕๕๘ ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคลากรในสถานศึกษาบางแห่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการดำเนินโครงการลูกเสือต้านภัยยาเสพติด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจมุ่งที่จะศึกษาถึง การจัดการเชิงกลยุทธ์ ๔ M ที่ส่ง ผลต่อความสำเร็จของโครงการลูกเสือต้านภัย ยาเสพติดในโรงเรียน เพื่อให้สามารถช่วยให้แก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา และช่วยส่งเสริมสนับสนุน ให้โครงการลูกเสือต้านภัยยาเสพติดขึ้นในสถานศึกษาประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับของความสำเร็จของหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติด และระดับของกลยุทธ์การบริหารจัดการ ๔ M
๒. เพื่อวิเคราะห์ศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของการจัดการเชิงกลยุทธ์ ๔M ที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการลูกเสือต้านภัยยาเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือต้านภัยยาเสพติด ผู้ปกครอง และลูกเสือ จำนวน ๔๐๐ คน โดยคำนวณจากสูตรของยามานะ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ผลด้วยสถิติพรรณนา และแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า

- ๑) โครงการลูกเสือต้านภัยยาเสพติดประสบความสำเร็จในระดับมาก และกลยุทธ์การบริหารจัดการ ๔M อยู่ในระดับมากเช่นกัน
- ๒) ทักษะของผู้บังคับบัญชาลูกเสือ เครื่องมือ และงบประมาณ มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของโครงการลูกเสือต้านภัยยาเสพติด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

๑. สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ ควรมีงบประมาณ และเครื่องมือโดยเฉพาะหนังสือคู่มือหลักสูตรลูกเสือต้านภัยยาเสพติด อย่างเพียงพอในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินโครงการฝึกอบรมและการจัดตั้งหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติดในโรงเรียน

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๔๓
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒. โรงเรียน ต้องให้ความสำคัญต่อการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาทักษะทางด้านลูกเสือให้มีทั้งด้านปริมาณและคุณภาพอย่างเพียงพอและสอดคล้องกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน
๓. ผู้บังคับบัญชาลูกเสือด้านภยยาเสพติด ต้องพัฒนาทักษะทางลูกเสือให้เกิดขึ้นในตนให้ได้ ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์โครงการอย่างมีคุณภาพ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๔๔
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	๗.๓ รูปแบบการบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(ภาษาอังกฤษ)	Model of administration in accordance with the national education policy contributing to operational efficiency of provincial education offices in the northeastern region of Thailand
ผู้ทำวิจัยและคณะ	ดร.ศุภิพร คำควร นางสาวไอลรา สังขะ
ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย	ดร. วรรณชิต วรรณชิต
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม
ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย	๒๕๖๒
ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย	๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ ๒๑ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๖๐ : ก)

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็นหน่วยงานที่ถูกแต่งตั้งขึ้นจากการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษาและการบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค ตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๑๐/๒๕๕๕ เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๑/๒๕๕๕ เรื่อง การบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค เพื่อแสดงให้เห็นว่า การปฏิรูปการศึกษาและการบริหารราชการในส่วนภูมิกานั้น มีความจำเป็นเร่งด่วน และส่งผลต่อการขับเคลื่อนการศึกษา ในส่วนของโครงสร้างการบริหารจัดการกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาคแบบใหม่ตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นั้น

ประเด็นปัญหาที่น่าสนใจในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในปัจจุบัน ควรจะดำเนินการไปในทิศทางใด โดยไม่ได้กำหนดว่าควรจะให้มีความสำคัญกับปัจจัยใดก่อนหรือหลัง ว่าปัจจัยใดที่จะทำให้การบริหารจัดการเกิดประสิทธิผลการปฏิบัติงาน และเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยการบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำมา

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๑๔๕

เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติให้มีประสิทธิผลการปฏิบัติงานที่เหมาะสม อันจะส่งผลต่อการนำมาสร้างสรรค์ พัฒนาและเพิ่มประสิทธิผลในการปฏิบัติงานให้องค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาระดับการบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๒. ศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๓. สร้างรูปแบบการบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

มีการดำเนินการเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ การศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานและปัจจัยการบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี

๑.๑ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด รองศึกษาธิการจังหวัด บุคลากรทางการศึกษา และลูกจ้างชั่วคราว จำนวน ๒๘๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์อิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis)

๑.๒ การสัมภาษณ์เชิงลึก ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ จำนวน ๑๐ คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ ๒ การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยการนำผลการศึกษาจากระยะที่ ๑ ผสมกับการศึกษาเอกสาร มาทำการวิเคราะห์ โดยจำแนกเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค แล้วทำการกำหนดแนวทางการพัฒนา และหลอมรวมกำหนดเป็นรูปแบบปัจจัยการบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

ระยะที่ ๓ การยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยวิธีการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ (Expertise Verified) จำนวน ๑๕ คนวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาให้สมบูรณ์ขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียม การพัฒนาศักยภาพของคน และสร้างสังคมการเรียนรู้ การพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษา การจัดการศึกษาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการผลิตพัฒนากำลังคนและการวิจัยนวัตกรรม ตามลำดับ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๔๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒. ปัจจัยการบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ การบริหารคน (๐.๓๗๘) การบริหารเงิน (๐.๓๗๔) การบริหารจัดการ (๐.๓๖๐) การบริหารทรัพยากร (๐.๓๖๖) การให้บริการ (๐.๖๖๓) การบริหารคุณธรรม (๐.๖๓๖) ข้อมูลข่าวสาร (๐.๖๓๓) วิธีการแบบแผน (๐.๖๗๗) การบริหารเวลา (๐.๖๖๙) การประสานงาน (๐.๖๖๐) และการประเมินผล (๐.๖๔๖) สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดได้ร้อยละ ๓๗.๘๐ ($R^2 = ๐.๓๗๘$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยการบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = ๑๒.๔๔๙$, $df = ๙$, $\chi^2/df = ๑.๓๘๓$, $p\text{-value} = ๐.๑๘๙๑$, $CFI = ๐.๙๙๙$, $TLI = ๐.๙๙๙$, $RMSEA = ๐.๐๓๗$, $SRMR = ๐.๐๐๘$)

๓. รูปแบบการบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (EDP's Model) ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบ ได้แก่

๓.๑ องค์ประกอบด้านผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่น

๓.๒ องค์ประกอบด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การพัฒนาตนเอง การปฏิบัติงาน และการบริหารจัดการ

๓.๓ องค์ประกอบด้านผลผลิต คือ ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายของนโยบายระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ควรนำกลยุทธ์ในกระบวนการต่าง ๆ ตามรูปแบบเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดไปกำหนดเป็นนโยบาย เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ พร้อมกับกำหนดนโยบายในการดำเนินงาน เพื่อให้นโยบายดังกล่าวบรรลุผล ตลอดจนถึงติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

๑.๒ ในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ควรกำหนดให้เป็นนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดหาปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการด้วย

๑.๓ นโยบายเร่งด่วนที่ควรกำหนดและดำเนินการคือ การพัฒนาสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ให้มีประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน และการดำเนินการควรทำอย่างต่อเนื่อง

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๔๗ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๒.๑ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ควรกำหนดแผนงานในแต่ละปีให้ครอบคลุมกลยุทธ์ต่าง ๆ ในแต่ละกระบวนการตามรูปแบบเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

๒.๒ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ควรดำเนินการตามกลยุทธ์ต่าง ๆ ตามรูปแบบเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานให้บรรลุผล

๒.๓ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ควรกำหนดมาตรการให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดได้ดำเนินการตามกลยุทธ์ในกระบวนการพัฒนาตนเอง กระบวนการปฏิบัติหน้าที่ และกระบวนการสนับสนุนตามรูปแบบเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอย่างต่อเนื่องและครบถ้วนทุกกลยุทธ์

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นเพิ่มเติม ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เช่น โครงสร้างองค์กร และการเมือง เป็นต้น

๓.๒ ควรมีการศึกษาจำแนกปัจจัยการบริหารจัดการตามแผนการศึกษาแห่งชาติว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลและไม่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

๓.๓ ควรมีการศึกษาเรื่องในทำนองเดียวกันนี้ สำหรับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดรูปแบบอื่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบและเสนอแนวคิดในการศึกษาต่อไป

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๔๘
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ๗.๔ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในการกำกับดูแลของสำนักงาน
ศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย

(ภาษาอังกฤษ) Development of Management System Using Integrated Collaborative Network to Improve the Quality Of Education under Nong Kai Provincial Education Office

ผู้ทำวิจัยและคณะ นายชาตรี ม่วงสว่าง ศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย นายธีระวุฒิ เจริญราษฎร์ ข้าราชการบำนาญ

นายธวัช ทองแสน ข้าราชการบำนาญ

นายประเสริฐ ทองทิพย์ ข้าราชการบำนาญ

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย ๒๕๖๒

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย ๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด แผนการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจ การยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนฯ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การขับเคลื่อนและนำแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ประกอบด้วย สาระของแผนการศึกษาแห่งชาติที่มีความชัดเจนครบถ้วน และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและทุกระดับการศึกษา โดยการขับเคลื่อนตามแนวทางการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบตามกรอบที่กำหนดไว้ ด้วยการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาแผนการศึกษาแห่งชาติของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสาธารณชน เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาของชาติ

การปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความสามารถและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข การดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องยึดหลักการสำคัญของการปฏิรูปทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ คือ ๑) ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ (School-Based Decision Making) ๒) การให้ความร่วมมือ (Collaboration) ๓) การใช้การกระจายอำนาจ (Decentralization) และ ๔) ความรับผิดชอบ (Accountability)

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๔๙ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ทุกหน่วยงาน ทุกระดับ ทุกประเภท ทุกสังกัดมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการซึ่งเป็นจุดเน้นเชิงนโยบายที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ ที่ระบุไว้ว่า หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการสนับสนุน กำกับ ติดตาม ประเมินและ พัฒนาการบริหารจัดการทั้งด้านผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากร หลักสูตรการเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล ทรัพยากร สิ่งสนับสนุนการศึกษาและการประเมิน ตลอดจนระบบและกลไกที่พึงประสงค์ ดังนั้น การพัฒนาระบบการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในกำกับดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานสอดคล้องตามหลักธรรมาภิบาล

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นในการบริหารและการจัดการศึกษาของหน่วยงานในการกำกับดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย
๒. เพื่อพัฒนาและทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในการกำกับดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย
๓. เพื่อติดตามประเมินผลระบบการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในการกำกับดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตเชิงพื้นที่ ประกอบด้วยหน่วยงานด้านการศึกษาและสถานศึกษา ในการกำกับดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย จำนวน ๑๐ หน่วยงาน

๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๒.๑ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาของหน่วยงานด้านการศึกษาในการกำกับดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย จำนวน ๕,๕๑๓ คน จากหน่วยงาน ๑๐ สังกัด

๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

๒.๒.๑ กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการบริหาร ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาของหน่วยงานด้านการศึกษาในจังหวัดหนองคาย จำนวน ๓๖๐ คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนและการเลือกแบบเจาะจง

๒.๒.๒ กลุ่มเป้าหมายในขั้นตอนการทดลองใช้ระบบและประเมินประสิทธิภาพระบบ ได้แก่สถานศึกษาในจังหวัดหนองคายที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ โดยพิจารณาคัดเลือกสถานศึกษา จำนวน ๑๐ แห่ง จากหน่วยงาน ๕ สังกัด ประกอบด้วย ผู้บริหาร

รวมบทความงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๕๐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

สถานศึกษา/ฝ่ายวิชาการ จำนวน ๑๒ คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน ๒๔ คน ครูผู้สอน จำนวน ๔๖ คน และนักเรียน จำนวน ๒๓๐ คน รวมทั้งสิ้น ๓๑๒ คน

๓. ขอบเขตเชิงเนื้อหา ระบบการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในการกำกับดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย มุ่งหวังให้เกิดความร่วมมือกันของหน่วยงานทางการศึกษาในการนำผลการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของหน่วยงาน/สถานศึกษา คุณภาพผู้บริหาร คุณภาพครูผู้สอน และคุณภาพของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาสภาพแวดล้อมและความต้องการจำเป็นในการบริหารและการจัดการการศึกษาของหน่วยงานในการกำกับดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย

ขั้นตอนที่ ๒ การพัฒนาและทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในการกำกับดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย

ขั้นตอนที่ ๓ การติดตามประเมินผลระบบการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในการกำกับดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย

ผลการวิจัยพบว่า

๑. องค์ประกอบของระบบ มี ๔ องค์ประกอบหลัก คือ ๑)ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ บริบทของหน่วยงาน/สถานศึกษา ทรัพยากรทางการศึกษา และเครือข่ายความร่วมมือ ๒) ด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ การกำหนดยุทธศาสตร์และการวางแผนการดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพบุคลากร การปฏิบัติงานตามแผนและปรับปรุงงาน การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการให้ข้อมูลป้อนกลับ ๓) ด้านผลผลิต (Output) ได้แก่ ระบบการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล และ ๔) ด้านผลลัพธ์ (Outcome) ได้แก่ ผลที่เกิดกับหน่วยงาน/สถานศึกษา ผลที่เกิดกับครู ผลที่เกิดกับนักเรียน

๒. ผลการพัฒนาและทดลองใช้ระบบ พบว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพของระบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเหมาะสมและสอดคล้องในการนำไปปฏิบัติ การดำเนินตามระบบมีเครือข่ายความร่วมมือ ๓ ระดับ คือ ระดับจังหวัด ระดับหน่วยงานต้นสังกัด และระดับสถานศึกษาที่บูรณาการการทำงานร่วมกัน ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงขึ้น

๓. ผลการติดตามประเมินผลระบบ พบว่า ผู้บริหาร/ฝ่ายวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอน และนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและมากที่สุด และเห็นว่าระบบการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีประโยชน์ มีความเหมาะสมมีความเป็นไปได้ และมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือในการนำไปใช้จริง ระบบมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๕๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะในการวิจัยนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ หน่วยงานหรือสถานศึกษา สามารถนำระบบการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการประยุกต์ใช้กระบวนการหรือกิจกรรมให้สอดคล้อง ตามสภาพบริบทของหน่วยงานหรือสถานศึกษานั้น ๆ

๑.๒ หน่วยงานหรือสถานศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนการทำงานของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดเป็นการดำเนินงานเชิงนโยบายร่วมกันทั้งในระดับจังหวัด ระดับหน่วยงานต้นสังกัด และระดับสถานศึกษา เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นระบบ ครบวงจร และต่อเนื่องทุกภาคเรียน มีการจัดสรรเวลาให้ครูได้ทำงานอย่างเต็มที่ ตลอดจนสนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ ให้สอดคล้องกับความต้องการของครู รวมทั้งอำนวยความสะดวก และตระหนักถึงการลดความซ้ำซ้อนในการทำงานของสถานศึกษาและครูให้มากที่สุด ทั้งนี้อาจขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัดร่วมด้วยอีกทางหนึ่ง

๑.๓ การดำเนินงานตามระบบครั้งนี้ เน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการ ดังนี้ ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกหน่วยงาน ทุกสังกัด ร่วมกันดำเนินงานตลอดทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรวบรวมข้อมูล และการสะท้อนผล เพื่อให้ทุกคนได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมชื่นชมกับผลสำเร็จของงาน และกระตุ้นให้ทุกคนได้ดำเนินงานตามบทบาทของตนเองให้ชัดเจน

๑.๔ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน เช่น ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายความร่วมมือในระดับต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการสังเกตชั้นเรียน สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ และร่วมกิจกรรมตลอดจนกระบวนการวิจัย

๑.๕ ในกิจกรรมการวางแผนบทเรียน การสังเกตการสอนของครู และการสะท้อนผลซึ่งดำเนินการโดยเครือข่ายการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ผู้บริหาร/ฝ่ายวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ครูและเพื่อนคู่คิดนั้น ควรจัดให้มีบรรยากาศของความเป็นกัลยาณมิตร ให้ข้อเสนอแนะในเชิงสร้างสรรค์เพื่อการแก้ไขปรับปรุงพัฒนางาน ทั้งนี้ อาจมีการสลับเพื่อนคู่คิดกันในแต่ละภาคเรียน หรือจับคู่ครูต่างโรงเรียน เพื่อให้เห็นความแตกต่าง เพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของเพื่อนครู โดยพิจารณาการจับคู่ครูต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่างเพศ ต่างวัย ร่วมด้วย เป็นต้น

๑.๖ ในการสังเกตชั้นเรียน กรณีที่เพื่อนคู่คิดมีชั่วโมงสอนว่างไม่ตรงกับชั่วโมงสอนของครูผู้สอนนั้น อาจหาแนวทางหรือเครื่องมืออื่นมาช่วยในการสังเกตชั้นเรียนแทน เช่น การบันทึกภาพวิดีโอ การถ่ายคลิปเคลื่อนไหวจากกล้องมือถือ แล้วมาเปิดทบทวนดูพร้อมกัน รวมทั้งสะท้อนผลและให้ข้อเสนอแนะเมื่อมีเวลาว่างตรงกัน

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการศึกษาระบบการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่ด้านการจัดการศึกษาเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อจะได้สะท้อนมุมมองที่หลากหลายและแตกต่างออกไป

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๕๒
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒.๒ ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาให้ครูผู้สอนสามารถนำกระบวนการชี้แนะไปใช้ในห้องเรียนของตนเอง โดยสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนเป็นผู้ชี้แนะและรับการชี้แนะจากเพื่อนในชั้นเรียนของตนเอง โดยอาจเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้คุณภาพสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ ๒๑

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๕๓
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	๗.๕ การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑
(ภาษาอังกฤษ)	A Study Of State ,To Develop The Quality Of Education The School In Regional Education Office No.๑๑
ผู้ทำวิจัยและคณะ	นางสาวระพีพรรณ ร้อยพิลา
หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์	สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑
ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย	๒๕๖๒
ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ	๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า สามารถเข้าสู่การแข่งขันในเวทีโลก จำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการศึกษาเทียบเคียงกับมาตรฐานนานาชาติ คือ การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร และมาตรฐานการศึกษาของชาติ ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ มาตรา ๕๔ ได้กำหนดว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาของ ๓ จังหวัด ซึ่งประกอบด้วย สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร โดยมีสำนักงานศึกษาธิการภาคตั้งอยู่ที่จังหวัดสกลนคร ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ การปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) และแผน การศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔) โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาว่า การศึกษามีคุณภาพ เสมอภาค ตามหลัก ธรรมภิบาล เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์รองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานการวิจัย และได้กำหนดพันธกิจให้มีการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพสู่มาตรฐานสากล ส่งเสริม สนับสนุนครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย (สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑, ๒๕๖๐)

จากบทสรุปสำหรับผู้บริหารผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำพื้นฐาน (O-NET) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในปีการศึกษา ๒๕๖๑ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ระดับสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ เมื่อเฉลี่ยทั้ง ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คะแนนเฉลี่ย

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๕๔ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ระดับประเทศ เท่ากับ ๓๙.๕๘ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เมื่อเฉลี่ยทั้ง ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ เท่ากับ ๔๓.๑๔ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เท่ากับ ๓๙.๓๔ และเมื่อเปรียบเทียบกับระดับเขตพื้นที่การศึกษากับระดับประเทศ พบว่า ระดับเขตพื้นที่การศึกษามีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และมีความแตกต่างอยู่ระหว่าง ๒.๒๙ - ๕.๖๖ และเมื่อเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าระดับประเทศ ๓.๘๐ (กลุ่มนิเทศการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, ๒๕๖๐) ส่วนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เมื่อเฉลี่ยทั้ง ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ เท่ากับ ๔๐.๐๐ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เท่ากับ ๓๙.๕๖ และเมื่อเปรียบเทียบกับระดับเขตพื้นที่การศึกษากับระดับประเทศ พบว่า ระดับเขตพื้นที่การศึกษามีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเมื่อเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าระดับประเทศ ๓.๖๓ (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๒ , ๒๕๖๐) นอกจากนี้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน(O-NET)นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต ๒ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับเขตพื้นที่การศึกษามีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ เมื่อเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าระดับประเทศ ๔.๐๐ (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต ๒ ,๒๕๕๘) จะเห็นได้ว่า จากข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET)ดังกล่าว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖ ยังต่ำกว่าระดับประเทศ

จากความสำคัญด้านคุณภาพการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนายกระดับคุณภาพด้านการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพ ปัญหา คุณภาพการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยจะได้นำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ ให้สูงขึ้น นอกจากนี้จะได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ ให้ได้คุณภาพมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑
๒. เพื่อเปรียบเทียบ สภาพ ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูของสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค ๑๑
๓. เพื่อหาแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๕๕ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ สภาพ ปัญหา และหาแนวทางพัฒนา ด้านคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยแบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ การศึกษาและเปรียบเทียบ สภาพ ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑

- ๑.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๑.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๑.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๑.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๑.๕ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ ๒ การนำเสนอแนวทางพัฒนาด้านคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๒๐,๗๐๗ คน แยกเป็น

๑. ผู้บริหาร จำนวน ๑,๔๓๕ คน
๒. ครู จำนวน ๑๘,๒๗๒ คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ จำนวน ๖๕๒ คน กำหนดการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, ๒๕๕๖, หน้า ๔๓) วิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการ ดังนี้

๑. ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ โดยกำหนดให้ขนาดของสถานศึกษาแบ่งเป็นชั้น (Strata) ได้แก่ โดยแบ่งชั้นเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ ๒๕ ของจำนวนสถานศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่

๒. ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การสุ่มกลุ่มตัวอย่างของสถานศึกษาโดยจำแนกเป็นขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็กร้อยละ ๕๐ ขนาดกลางร้อยละ ๔๕ และขนาดใหญ่ร้อยละ ๕ ได้โรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๒๖ แห่ง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๑. สถิติพื้นฐาน
 - ๑.๑ ร้อยละ (Percentage)
 - ๑.๒ ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - ๑.๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๕๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

๒.๑ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)

๒.๒ ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อโดยการหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation) ตามวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Simple Item Total Correlation)

๒.๓ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

๓. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

๓.๑ ทำการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ค่าที (t-test) ชนิด Independent

๓.๒ ทำการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ค่าเอฟ (F-test) ชนิด One-Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพ ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ ผู้วิจัยสรุปผลดังต่อไปนี้

๑.๑ สภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๕ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านคุณภาพของผู้เรียน และด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ

๑.๒ ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๐๙ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านคุณภาพของผู้เรียน และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒. ผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารครูของสถานศึกษาจำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ ผู้วิจัยสรุปผลรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑ สภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

๒.๒ ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

๓. แนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค ๑๑ ได้จากการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ และการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู ได้เสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แบ่งออกเป็น ๒ แนวทาง ดังนี้

๓.๑ แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา ได้แก่ (๑) การกระจายอำนาจให้สถานศึกษาด้านบุคคล งบประมาณ วิชาการอย่างแท้จริง ได้มีอิสระและรับผิดชอบ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (๒) การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กควรพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพภายใต้ข้อจำกัดด้านบุคลากร และงบประมาณ โดยการจัดสรรครูให้ครบชั้น โดยเพิ่มตำแหน่งครูอัตราจ้าง และ (๓) การเตรียม

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๕๗ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

หรือจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารและครู อย่างต่อเนื่อง ในหัวข้อที่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ด้วยรูปแบบและเทคโนโลยี ที่ทันสมัย และ (๔) การนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

๓.๒ ด้านคุณภาพกระบวนการบริหารและการจัดการในสถานศึกษา ได้แก่ ๑) ด้านผู้บริหาร ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และ ๒) ด้านครู ควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้สื่อ นวัตกรรม และใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

๑. การนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมพัฒนาผู้บริหารและครูอย่างต่อเนื่อง

๑.๒ หน่วยงานต้นสังกัดควรออกตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

๑.๓ ควรพัฒนากระบวนการบริหารจัดการโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้มาใช้ในสถานศึกษา

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒.๒ ควรศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาครูเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นทักษะที่จำเป็นศตวรรษที่ ๒๑

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ๗.๖ การพัฒนาประสิทธิภาพตัวชี้วัดการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนต้นแบบ
ประเทศไทย ๔.๐

(ภาษาอังกฤษ) The Development of Educational Management Efficiency Indicators of
the Private School under Thailand ๔.๐ Model

ผู้ทำวิจัยและคณะ นายสุนทร ยุทธชนะ

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย ๒๕๖๒

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย ๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

การจัดการศึกษาเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี เป็นแนวคิด
ที่สำคัญ จากอดีตถึงปัจจุบันพบว่าแนวทางในการจัดการศึกษา รวมถึงสมรรถนะหรือทักษะความรู้
ความสามารถของผู้เรียนที่คาดหวัง ก็จะเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงด้านบริบทการเปลี่ยนแปลงทาง
สังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี และการศึกษา

ในอดีตที่ผ่านมาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยไปสู่ “ประเทศไทย ๑.๐ ที่เน้นภาค
เกษตรกรรมไปสู่ “ประเทศไทย ๒.๐” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และก้าวสู่โมเดลปัจจุบัน “ประเทศไทย ๓.๐”
ที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก ภายใต้โมเดล “ประเทศไทย ๓.๐” ที่เป็นอยู่ตอนนี้ต้องเผชิญกับดักสำคัญที่ไม่อาจ
นำพาประเทศพัฒนาไปมากกว่านี้ รัฐบาลมีความต้องการสร้างโมเดลใหม่ขึ้นมาเพื่อปฏิรูปเศรษฐกิจของ
ประเทศและนำพาประชาชนทั้งประเทศไปสู่โมเดล “ประเทศไทย ๔.๐” โดยการขับเคลื่อนให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงอย่างน้อยใน ๓ มิติสำคัญคือ

๑. เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม”

๒. เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี
ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

๓. เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น

ปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัวทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคมล้วนดำเนิน
ไปอย่างรวดเร็ว มีกาแข่งขันสูง การเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้
คุณลักษณะเด็กเปลี่ยนไป ประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ มีเป้าหมายให้ประเทศไทย
ก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูง โดยใช้นวัตกรรมทางเศรษฐกิจสังคมและ
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูงเพื่อการขับเคลื่อนประเทศ

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๕๙ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ เพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยสู่เวทีเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับโมเดลประเทศไทย ๔.๐ ให้ประสบความสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพนั้น จึงจำเป็นต้องพิจารณาหลายองค์ประกอบร่วมกัน ทั้งทักษะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน การบริหารจัดการจัดการของโรงเรียน หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงคุณลักษณะของครู แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อโมเดลประเทศไทย ๔.๐ นั้น สิ่งที่สำคัญ คือ การส่งเสริมและพัฒนาให้โรงเรียนเป็นหน่วยจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองโมเดล ๔.๐ อย่างเต็มรูปแบบ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องศึกษา ค่าหากระบวนการ วิธีการจัดการ รวมถึงรูปแบบในการพัฒนา จึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการ วิจัยมาช่วยในการพัฒนาให้โรงเรียนเอกชน โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชนให้สามารถดำเนินการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ตอบสนองโมเดลประเทศไทย ๔.๐ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้นแบบสำหรับโรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับโมเดลประเทศไทย ๔.๐
๒. เพื่อสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับโมเดลประเทศไทย ๔.๐
๓. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับโมเดลประเทศไทย ๔.๐

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบประสานวิธี (Mixed Method) ใช้วิธีการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาตัวบ่งชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับโมเดลประเทศไทย ๔.๐

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างและพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับโมเดลประเทศไทย ๔.๐

ขั้นตอนที่ ๓ ประเมินความเป็นไปได้ของตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับโมเดลประเทศไทย ๔.๐

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๖๐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ผลการวิจัยพบว่า

ผลการวิจัยการพัฒนาประสิทธิภาพตัวชี้วัดการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนต้นแบบประเทศไทย ๔.๐ มีองค์ประกอบของตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับโมเดลประเทศไทย ๔.๐ มีจำนวน ๓ องค์ประกอบ ได้แก่

๑. องค์ประกอบผู้บริหาร มีจำนวน ๓ องค์ประกอบย่อย ๔ สมรรถนะหลัก ๑๔ สมรรถนะรอง ๔๐ ตัวชี้วัด โดยมีตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก จำนวน ๓ ตัวชี้วัด และระดับมากที่สุด จำนวน ๓๗ ตัวชี้วัด

๒. องค์ประกอบครู มีจำนวน ๒ องค์ประกอบย่อย ๔ สมรรถนะหลัก ๑๖ สมรรถนะรอง ๔๗ ตัวชี้วัด โดยมีตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก จำนวน ๓ ตัวชี้วัด และระดับมากที่สุด จำนวน ๔๖ ตัวชี้วัด

๓. องค์ประกอบนักเรียน มีจำนวน ๑ องค์ประกอบย่อย ๑ สมรรถนะหลัก ๔ สมรรถนะรอง ๑๓ ตัวชี้วัด โดยมีตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก จำนวน ๗ ตัวชี้วัด และ ระดับมากที่สุด จำนวน ๕ ตัวชี้วัด

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบที่สำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยและแนวคิดในการจัดการศึกษา ตามโมเดลประเทศไทย ๔.๐ การพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ (Analytic Thinking) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) การคิดผลิตภาพ (Productive Thinking) และมีความรับผิดชอบ (Responsibility Thinking) ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จึงต้องพัฒนาครูให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีทักษะการคิดขั้นสูง รวมถึงสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จะต้องส่งเสริมการเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเวทีให้ผู้เรียนนำผลงานที่เป็นนวัตกรรมของผู้เรียนเอง เผยแพร่สู่สาธารณชน หรือใช้ประโยชน์ทั้งทางสังคมและธุรกิจ รวมถึงส่งเสริมให้มีการจดสิทธิบัตรเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากนักเรียนโรงเรียนเอกชนต่อไป

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๖๑
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ๗.๗ การสร้างความเข้มแข็งของหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติดในสถานศึกษา
เขตพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลา

(ภาษาอังกฤษ) Strengthening of anti-drug boy scout units in school special
development zone songkhla

ผู้ทำวิจัยและคณะ นายอำนาจ สายฉลาด

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย นายประเสริฐ บุญเรือง เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
ดร.ดิศกุล เกษมสวัสดิ์ รองเลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
ดร.วีระกุล อรัณยะนาค ผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
ผู้อำนวยการสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย ๒๕๖๒

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่งานวิจัย ๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

การขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นความจำเป็นและมีความสำคัญอย่าง
เร่งด่วน เพื่อให้คนกินดี อยู่ดี มีสุข การเพิ่มศักยภาพคนไทยเพื่ออนาคตประเทศไทยจึงควรเน้นการให้
ความรู้ส่งเสริมคนไทยให้สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงและกำหนดเส้นทางชีวิตในอนาคตมีระบบ
การศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ที่มีเป้าหมาย สร้างสรรค์ มีส่วนร่วมและนำไปปฏิบัติได้จริง

การจัดการศึกษาจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่ต้องพัฒนาให้เกิดความเจริญงอกงาม
เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพและ
การดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของ
ประเทศชาติ แต่ผลการจัดการศึกษาของไทยในทุกๆระดับยังมีปัญหาทั้งด้านคุณภาพที่สำเร็จการศึกษาระดับ
ต่าง ๆ ในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการพัฒนาคุณลักษณะ ทักษะของผู้เรียน และกำลัง
แรงงานที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มี
การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะการแพร่
ระบาดของยาเสพติด ในสถานศึกษา ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดมีการแพร่ระบาด
ลูกกลมเข้าไปในแหล่งชุมชนและสถานประกอบการต่าง ๆ รวมทั้งสถานศึกษาจำนวนมาก

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒ ๑๖๒

กิจกรรมลูกเสือต้านภัยยาเสพติดเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้ลูกเสือได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษาเพื่อสร้างความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติ โดยลูกเสือที่ผ่านการอบรม ตามหลักสูตรลูกเสือต้านภัยยาเสพติด จะได้นำความรู้ ความเข้าใจและทักษะไปขยายผลในโรงเรียนโดยการจัดให้มีบทบาทหน้าที่ในการเฝ้าระวังและป้องกันยาเสพติด ร่วมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ร่วมจัดกิจกรรม สร้างสรรค์ต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน ได้ขับเคลื่อน นโยบายด้านการป้องกันยาเสพติดร่วมกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) จึงได้ร่วมกัน ดำเนินโครงการลูกเสือต้านภัยยาเสพติดโดยหลังจากอบรมแล้วให้สถานศึกษาได้จัดตั้งหน่วยลูกเสือต้านภัย ยาเสพติดให้ได้ตามเป้าหมายเพื่อให้เด็กและเยาวชนลูกเสือได้ร่วมกันจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อลดปัญหา ยาเสพติด

จากการสำรวจพบว่าลูกเสือต้านภัยยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร ยังประสบปัญหาเรื่องของการจัดตั้งหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติด ในสถานศึกษา ทำให้การขยายผลการจัดตั้งหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติดในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษายังขาดความเข้มแข็ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาการสร้าง ความเข้มแข็ง ของหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติดในสถานศึกษาเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลา เพื่อนำมาเสนอเป็น แนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติดในสถานศึกษาและจะช่วยลดจำนวน ของเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดในสถานศึกษา ทำให้เกิดความมั่นคงความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนส่วนรวมและเป็นที่ยอมรับต่อเทศต่าง ๆ ทั่วโลกและนำข้อค้นพบไปเป็น แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด รวมทั้งพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมกิจการ ลูกเสือต้านภัยยาเสพติดในโรงเรียนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามภารกิจของหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติดในสถานศึกษาเขต พื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลา
๒. เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติดใน สถานศึกษาเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยตามประเด็นต่าง ๆ ประกอบด้วย แนวทางที่ใช้ใน การวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามประกอบด้วยมาตรวัดตัวแปรประจักษ์ตามกรอบ แนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม โดยนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อความ ถูกต้องในเนื้อหา ความเชื่อถือได้ รวมถึงการใช้ในทางปฏิบัติจากนั้นจึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจจากกลุ่ม

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๖๓ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ประชากรเป้าหมาย คือ ผู้กำกับลูกเสือในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลา ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่ได้รับรางวัลกองลูกเสือโรงเรียนดีเด่น เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ค้นคว้าทบทวนวรรณกรรมและสัมภาษณ์กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทางการลูกเสือเพื่อสร้างกรอบแนวคิดที่เป็นแนวทางการพัฒนาแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นผู้กำกับลูกเสือในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลาจากสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลกองลูกเสือดีเด่น และผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษ จังหวัดสงขลา ที่ได้รับรางวัลกองลูกเสือดีเด่น แล้วนำมาสร้างมาตรฐานปฏิบัติการและการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัด และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า

การสร้างความเข้มแข็งของหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติดในสถานศึกษาเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษ จังหวัดสงขลา มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรลูกเสือต้านภัยยาเสพติด
๒. ควรมีการจัดทำแผนการฝึกอบรมลูกเสือต้านภัยยาเสพติดอย่างเข้มแข็งตามกระบวนการฝึกอบรมลูกเสือเต็มรูปแบบ
๓. ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งของหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติดในสถานศึกษาอย่างชัดเจน
๔. ควรมีการนิเทศติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการสร้างความเข้มแข็งของหน่วยลูกเสือต้านภัยยาเสพติดในสถานศึกษาอย่างทั่วถึง

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๖๔
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

บทคัดย่อ (Abstract)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ๗.๘ การพัฒนารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสำหรับ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

(ภาษาอังกฤษ) Development of Model for Prevention and Solution of the Adolescent
Pregnancy Problem in Basic Schools under the Roi-et Provincial
Educational Office.

ผู้ทำวิจัยและคณะ นายเพิ่มพูล ร่มศรี

ชื่อที่ปรึกษางานวิจัย ดร. สมาน แก้วคำไสย์ รองศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

ดร. สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี ศึกษาพิเศษ

หน่วยงานเจ้าของงานวิจัยหรือเจ้าของลิขสิทธิ์

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการวิจัย ๒๕๖๒

ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่ผลงานวิจัย ๒๕๖๒

ความเป็นมาของการวิจัย

ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้การลดอัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ ๑๕-๑๙ ปีเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน(Sustainable Development Goals, SDGs) ที่นานาชาติต้องบรรลุให้ได้ภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ โดยได้กำหนดให้การลดอัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ ๑๐-๑๔ ปีและอายุ ๑๕-๑๙ ปีเป็นส่วนหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายที่ ๓ ว่าด้วยการสร้างหลักประกันให้คนมีชีวิตที่มีคุณภาพและส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของคน ทุกเพศทุกวัย การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไม่เพียงแต่เป็นปัญหาด้านสุขภาพ แต่ยังเป็นปัญหาด้านประชากร ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอีกด้วย การดำเนินการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายและตัวชี้วัดในการติดตามผลการดำเนินงานที่เหมาะสม รวมทั้งมีระบบการเก็บข้อมูลที่เชื่อถือได้ (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๐)

สำหรับประเทศไทยนั้นถือว่ามีอัตราการคลอดจากแม่ที่อายุน้อยเป็นลำดับต้นๆ ของโลกและติดอันดับท็อปไฟว์ของเอเชีย เมื่อดูโครงสร้างประชากรจะพบว่า ประเทศไทยมีอัตราการเกิดลดต่ำลง และอัตราการเกิดยังเป็นแบบที่เรียกว่า “เกิดน้อยด้อยคุณภาพ” เพราะอัตราการเกิดจากแม่วัยรุ่นมีจำนวนมากขึ้นซึ่งคนกลุ่มนี้มีโอกาสเสี่ยงทั้งในเรื่องสุขภาพ สถานะทางเศรษฐกิจ จนส่งผลไปถึงการเลี้ยงดูทารกให้เติบโตได้อย่างมีคุณภาพ ยังพบอีกว่า นอกจากการท้องไม่พร้อมในกลุ่มวัยรุ่นยังมีปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น รวมไปถึงปัญหาการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย การทอดทิ้งทารกและคุณภาพของประชากรที่เกิดจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), ๒๕๖๐)

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๖๕ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

ข้อมูลของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา ยังพบว่า อัตราการออกจากโรงเรียนกลางคันด้วยสาเหตุสมรสในกลุ่มนักเรียนประถมศึกษาระหว่างปีการศึกษา ๒๕๔๘-๒๕๕๕ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๐.๙ เป็นร้อยละ ๒.๗ โดยในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มจากร้อยละ ๕.๑ เป็นร้อยละ ๖.๒ และกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มจากร้อยละ ๔.๒ เป็นร้อยละ ๖.๕ ซึ่งเด็กส่วนหนึ่งถูกทอดทิ้ง ทำให้ในแต่ละปีสถานสงเคราะห์เด็กในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต้องอุปการะเด็กก่อนมากถึง ๖,๐๐๐ คนต่อปี (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), ๒๕๖๐) การตั้งครุภัณฑ์ในวัยเรียนเป็นสาเหตุให้วัยรุ่นมีโอกาสกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาน้อยลงและออกจากโรงเรียนกลางคัน ก็เป็นความสูญเสียทางการศึกษาที่ประเมินค่าไม่ได้ แม้วัยใสกับพอวัยรุ่นนำไปสู่การสร้างปัญหาครอบครัว ชุมชนและสังคม ที่เวียนวนเป็นวัฏจักรไม่จบสิ้น

จากสถานการณ์การตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่นในประเทศไทย ได้มีความพยายามหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องกว่าทศวรรษ นอกจากปัญหาดังกล่าวไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลง กลับยังมีประเด็นที่สลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นจากสถานการณ์ที่ผ่านมา ทั้งจำนวนและความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหาเยาวชนมีเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักเรียนบางส่วนต้องหยุดเรียนหรือต้องออกนอกระบบการศึกษาอย่างน่าเสียดาย ดังนั้น เพื่อให้เด็กที่อยู่ในวัยเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประสบปัญหาพฤติกรรมและปัญหาตั้งครุภัณฑ์ในวัยเรียนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างมีศักดิ์ศรีและเสมอภาค รวมทั้งเพื่อเป็นกำลังใจ และส่งเสริมความเข้มแข็งด้านจิตใจของเด็กก้าวพลาดให้สามารถต่อสู้ พินฝ่าอุปสรรคทั้งด้านการเรียนและการใช้ชีวิตประจำวันที่มีคุณภาพที่ดี ตามความเหมาะสม

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด มีขอบเขตภารกิจกับสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัด มีความตระหนักในสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นและจะต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาในสังกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความพร้อมสมบูรณ์อย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ ยังได้รับนโยบายจากจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่น สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและลดอัตราการตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่น เพื่อพัฒนาและเพื่อศึกษาผลทดลองใช้รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่น สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

รวมบทความวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๖๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น ๓ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภคในวัยรุน โดยสำรวจกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑,๘๐๖ คน แยกเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน ๙๐๓ คน และผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ๙๐๓ คน สทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๕ คน ระยะที่ ๒ การพัฒนารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภคในวัยรุน โดยศึกษากรณีตัวอย่างที่ดี ๓ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวชิรบริวารมีพิทยาคม โรงเรียนบ้านซังวิทยาคม และโรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด ตรวจสอบยืนยันความถูกต้องเหมาะสมของร่างรูปแบบ โดยการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ คน ระยะที่ ๓ การทดลองใช้กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา กับโรงเรียน ๕ แห่ง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบนิเทศ ติดตาม แบบศึกษาเอกสาร และแบบประเมินผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. โรงเรียนมีสภาพปัจจุบัน และปัญหา คือ อัตราการตั้งครุภคต่อพันประชากรของวัยรุนหญิงอายุ ๑๐-๑๔ ปี ของจังหวัดร้อยเอ็ด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และมีอัตราการออกกลางคันเพิ่มขึ้น ไม่มีการประสานงานกันของหน่วยงานในการดำเนินงาน ไม่มีการติดตามผลการดำเนินงาน ขาดการส่งเสริมและสนับสนุน ขาดการถอดบทเรียนหลังการดำเนินงาน ขาดแนวทางในการดำเนินงาน ขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๒. รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภคในวัยรุน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีองค์ประกอบในการดำเนินงาน ๖ องค์ประกอบ คือ ๑) การพัฒนาครู ผู้ปกครอง และนักเรียนแกนนำ ๒) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมเสริม ๓) การจัดระบบดูแลช่วยเหลือและส่งต่อ ๔) การประสานภาคีเครือข่ายเพื่อความร่วมมือ ๕) การนิเทศ กำกับติดตาม และ ๖) การรายงานผลการดำเนินงาน

๓. ผลการทดลองใช้รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภคในวัยรุน พบว่า โรงเรียนทุกแห่งได้ดำเนินการทุกขั้นตอน ส่งผลให้ผ่านการประเมินผลการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีการวิจัยพัฒนาสถานศึกษาต้นแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภคในวัยรุน ในหน่วยงานสังกัดอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

๒. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่มาส่งเสริม สนับสนุน ให้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภคในวัยรุนประสบผลสำเร็จ

๓. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาต้นแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภคในวัยรุน ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน